

Analiza izvajanja ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 2015-2020 za obdobje 2015-2019

Sektor varstvo narave

V okviru projekta:

LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji
(LIFE17 IPE/SI/000011, LIFE-IP NATURA.SI)

Akcija A.3

Verzija 3.0

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

NASLOV: Analiza izvajanja ukrepov Programa upravljanja
območij Natura 2000 2015-2020
za obdobje 2015-2019,
Sektor varstvo narave

VERZIJA: 3.0

PROJEKT: LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje
Nature 2000 v Sloveniji

AKRONIM PROJEKTA: LIFE-IP NATURA.SI

ŠTEVILKA PROJEKTA: LIFE17 IPE/SI/000011

PROJEKTNA AKTIVNOST: Akcija A.3

IZDELOVALEC: **MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR**
Sektor za ohranjanje narave
dr. Ida Jelenko Turinek, Nina Lozej, Maja Cipot,
Andrej Bibič, dr. Katarina Zeiler Groznic, mag.
Suzana Zupanc Hrastar

SODELUJOČI PARTNER: **ZAVOD RS ZA VARSTVO NARAVE,**
mag. Matej Petkovšek, mag. Martina Kačičnik
Jančar, Denis Žitnik, Primož Glogovčan

KRAJ IN DATUM: Ljubljana, 31.1.2021

ZAHVALA

Podatke in delne analize, ki so podlaga za ta dokument, je prispevala vrsta ljudi, za kar se jim zahvaljujemo. Navedeni so po abecednem redu ustanov, iz katerih prihajajo.

Center za kartografijo flore in favne: Primož Presetnik, Barbara Zakšek

DzO, Sektor za okolje in podnebne spremembe: dr. Marija Markeš

DzO, Sektor za ohranjanje narave: Alojz Marn, dr. Ana Jurše, dr. Branka Tavzes, mag. Breda Ogorelec, Danilo Šteblaj, Eva Šabec, mag. Jana Vidic, mag. Julijana Lebez Lozej, mag. Sabina Jereb

Nacionalni inštitut za biologijo: dr. Al Vrezec, dr. Matjaž Bedjanič

UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: dr. Valerija Zakšek

Zavod za Gozdove: Gregor Danev

Zavod Štirna: Špela Polak Bizjak

Prav tako se zahvaljujemo upravljavcem zavarovanih območij, ki so prispevali podatke:

JZ KP Goričko, JZ KP Kolpa, JZ Kozjanski park, JZ KP Ljubljansko barje, Notranjski regijski park, upravljavec KP Sečoveljske soline (Soline, d. o. o.), JZ KP Strunjan, JZ RP Škocjanske jame, upravljavec NR Škocjanski zatok (DOPPS), upravljavec NR Ormoške Lagune (DOPPS), JZ Triglavski narodni park.

KAZALO

ZAHVALA	3
KAZALO.....	4
KAZALO SLIK	5
KAZALO PREGLEDNIC	5
SEZNAM UPORABLJENIH OKRAJŠAV	6
POVZETEK.....	8
ABSTRACT.....	11
1. UVOD	14
2. OPREDELITEV SEKTORJA VARSTVA NARAVE.....	17
3. METODOLOGIJA.....	19
4. REZULTATI.....	20
4.1 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILEC MOP ALI ARSO.....	23
4.2 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILCI UPRAVLJAVCI ZO	26
4.2.1 TRIGLAVSKI NARODNI PARK	29
4.2.2 KOZJANSKI REGIJSKI PARK	33
4.2.3 NOTRANJSKI REGIJSKI PARK	34
4.2.4 REGIJSKI PARK ŠKOCJANSKE JAME	36
4.2.5 KRAJINSKI PARK GORIČKO	37
4.2.6 KRAJINSKI PARK KOLPA	39
4.2.7 KRAJINSKI PARK LJUBLJANSKO BARJE.....	40
4.2.8 KRAJINSKI PARK LOGARSKA DOLINA	42
4.2.9 KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE	43
4.2.10 KRAJINSKI PARK STRUNJAN	45
4.2.11 NARAVNI REZERVAT ORMOŠKE LAGUNE	47
4.2.12 NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK.....	48
4.3 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILEC ZRSVN.....	49
4.4 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV, KI NIMAJO NAVEDENIH NOSILCEV	51
4.5 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV ZNOTRAJ SEKTORJA VARSTVO NARAVE, KI SE NANAŠAJO NA MONITORINGE IN RAZISKAVE	54
4.5.1 ODGOVORNI NOSILEC MOP	54
4.5.2 ODGOVORNI NOSILEC ZRSVN	57
4.5.3 ODGOVORNI NOSILCI UPRAVLJAVCI ZAVAROVANIH OBMOČIJ	58
4.5.4 ODGOVORNA NOSILCA MKGP in ZZRS	58
5. OVIRE PRI IZVAJANJU PUN 2015-20 TER USMERITVE ZA V PRIHODNJE.....	60
6. ZAKLJUČKI	61
7. VIRI IN LITERATURA	63

KAZALO SLIK

<i>Slika 1:</i>	<i>Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019. ....</i>	<i>20</i>
<i>Slika 2:</i>	<i>Izvajanje različnih ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019. ....</i>	<i>21</i>
<i>Slika 3:</i>	<i>Izvajanje ukrepov PUN 2015-20, kjer je odgovorni nosilec MOP ali ARSO .....</i>	<i>23</i>
<i>Slika 4:</i>	<i>Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 v letu 2019, kjer so odgovorni nosilci upravljavci ZO.....</i>	<i>26</i>
<i>Slika 5:</i>	<i>Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 po posameznih zavarovanih območjih .....</i>	<i>27</i>
<i>Slika 6:</i>	<i>Izvajanja ukrepov PUN 2015-20 po posameznih zavarovanih območjih .....</i>	<i>28</i>
<i>Slika 7:</i>	<i>Delež izvedenosti ukrepov v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec izvajanja ZRSVN. ....</i>	<i>50</i>
<i>Slika 8:</i>	<i>Delež izvedenosti ukrepov v letu 2019, ki se nanašajo na sektor varstvo narave in za katere odgovorni nosilec v PUN 2015-20 ni naveden. ....</i>	<i>52</i>
<i>Slika 9:</i>	<i>Delež izvedenosti ukrepov monitoringov in raziskav v letu 2019, ki se nanašajo na sektor varstvo narave.....</i>	<i>54</i>

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1:</i>	<i>Šifrant izvajanja ukrepov PUN 2015-20, ki se je uporabil za vrednotenje izvedenosti ukrepov v obdobju 2015-19. ....</i>	<i>19</i>
-----------------------	--	-----------

SEZNAM UPORABLJENIH OKRAJŠAV

Carnivora Dinarica	Čezmejno sodelovanje in ekosistemske funkcije za dolgoročno ohranjanje populacij velikih zveri v severnih Dinaridih (Interreg V-A Slovenija-Hrvaška) https://www.carnivoradinarica.eu/
coop MDD	Čezmejni program upravljanja načrtovanega 5 – državnega Biosfernega območja »Mura-Drava-Donava« (ERDF, IPA in Danube Transnational Program) http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/coop-mdd
Direktiva o habitatih	Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst
Direktiva o pticah	Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
FishMPABlue2	https://fishmpablue-2.interreg-med.eu/
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
GGE	gozdno gospodarska enota
GGN	gozdno gospodarski načrt
Gorička krajina	Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (ESSR) https://www.park-goricko.org/go/1106/Goricka-krajina
HAB	KOPOP operacija Posebni traviščni habitati
HT	habitatski tip
IP	integrirani projekt
ITV	invazivne tujerodne vrste
JZ KP	Javni zavod Kozjanski park
JZ KPG	Javni zavod Krajinski park Goričko
JZ KPK	Javni zavod Krajinski park Kolpa
JZ KPLB	Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje
JZ KPS	Javni zavod Krajinski park Strunjan
JZ PŠJ	Javni zavod Park Škocjanske jame
JZ TNP	Javni zavod Triglavski narodni park
KOPOP	Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila
KPSS	Krajinski park Sečoveljske soline
KRA_VTSA	KOPOP operacija Visokodebelni travniški sadovnjaki
KRAS.RE.VITA	Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travišč in barjanskih površin na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju (ESSR) http://www.kras.notranjski-park.si/
LIFE AMPHICON	Varstvo dvoživk in obnova njihovih habitatov (AMPHIbrian CONservation and habitat restoration) – LIFE18 NAT/SI/000711, 2019–2026 http://www.ckff.si/projekt.php?pid=58
LIFE DINALP BEAR	Celovito upravljanje in varstvo rjavega medveda v Severnih Dinaridih in Alpah (LIFE13 NAT/SI/000550) https://dinalpbear.eu/
LIFE Kočevsko	Ohranjanje območij Natura 2000 Kočevsko (LIFE13 NAT/SI/000314) http://life-kocevsko.eu/
LIFE Lynx	Reševanje risa v Dinaridih in jugovzhodnih Alpah pred izumrtjem (LIFE16 NAT/SI/000634) https://www.lifelynx.eu/
LIFE NATURAVIVA	Biodiverziteteta - umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711) https://www.naturaviva.si/
LIFE Stržen	Izboljšanje stanja območij Natura 2000 na presihajočem Cerkniskem jezeru z renaturacijo struge Stržena (LIFE16 NAT/SI/000708) http://life.notranjski-park.si/sl/
LIFE to Grasslands	Ohranjanje in upravljanje suhih travišč v Vzhodni Sloveniji (LIFE 14 NAT/SI/000005) https://www.lifetograsslands.si/
LIFE-IP NATURA.SI	LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011)
LIKE	Živetni na Kraškem robu (Interreg V-A Slovenija-Hrvaška) https://zrsvn-varstvonarave.si/projekti/like
LIVEDRAVA	Obnova rečnega ekosistema nižinskega dela Drave v Sloveniji (LIFE11 NAT/SI/882)

	http://livedrava.ptice.si/
LJUBA	Ljudje za barje – ohranjanje biotske pestrosti na Ljubljanskem barju (ESSR) http://www.ljuba.si/
LPN	lovišče s posebnim namenom
MARJA	Izboljšanje stanja bazičnih nizkih in prehodnih barij ter varstvo narave v osrednji Sloveniji in na Gorenjskem (ESSR) https://www.malabarja-maria.si/
MET	KOPOP operacija Traviščni habitati metuljev
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
Nat2Care	Spodbujanje skupnosti za ohranjanje in obnavljanje čezmejnih območij Natura 2000 (Interreg V-A Italija-Slovenija) https://www.ita-slo.eu/si/nat2care
NN	naravovarstveni nadzor
NNS	naravovarstvena nadzorna služba
NR	naravni rezervat
NRP	Notranjski regijski park
NU	načrt upravljanja
NV smernice	naravovarstvene smernice
PoLJUBA	Obnovitev in ohranjanje mokrotnih habitatov na območju Ljubljanskega barja (ESSR) https://www.poljuba.si/
POO	posebno ohranitveno območje (Natura 2000 območje, določeno na podlagi Direktive o pticah)
POV	posebno območje varstva (Natura 2000 območje, določeno na podlagi Direktive o habitatih)
PRP	Program razvoja podeželja
PUN 2015-20	Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020)
ROC-POPLife	ROC-POPLife Project LIFE16 NAT/IT/000816 Promoting biodiversity enhancement by Restoration Of Cystoseira POPulations http://www.rocoplife.eu/
SIMARINE-NATURA	Vzpostavitev morskih območij Natura 2000 za sredozemskega vranjeka v Sloveniji https://simarine-natura.ptice.si/
UL	Univerza v Ljubljani
Vezi Narave	Vezi narave/Veze prirode (Interreg V-A Slovenija-Hrvaška) https://vezinarave.si/
VIPava	Ukrepi za ohranjanje in izboljšanje stanja ogroženih živalskih vrst in habitatov v Vipavski dolini (ESSR) https://www.projektvipava.si/
VrH Julijcev	Izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov v Triglavskem narodnem parku (ESSR) https://www.tnp.si/sl/javni-zavod/projekti/vrh-julijcev-izboljsanje-stanja-vrst-in-habitatnih-tipov-v-triglavskem-narodnem-parku/
Wetman	Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji (LIFE 09NAT/SI/000374) http://www.wetman.si/
WET-NET	Usklajeno upravljanje in povezovanje sredozemskih mokrišč (Interreg Mediteran) https://wetnet.interreg-med.eu/
Za Kras	Zagotavljanje primerne rabe kraških travišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 – Kras (ESSR) https://www.park-skocjanske-jame.si/vsebina/uprava-parka/projekt-za-kras
ZZRS	Zavod za ribištvo RS
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZVO	Zakon o varstvu okolja

POVZETEK

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) določa posebna varstvena območja oziroma območja Natura 2000, varstvene cilje na teh območjih in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije, ter druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij. Uredba v 12. in 13. členu določa načrtovanje varstva območij Natura 2000 s programom upravljanja območij Natura 2000, ki je operativni načrt s področja ohranjanja narave. Program sprejme vlada, na predlog ministrstva, v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave. Program upravljanja je praviloma sprejet za obdobje sedmih let. Trenutno je v veljavi Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020) ali PUN 2015-20, saj je vlada, sprejela sklep o podaljšanju podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje, določenih v PUN 2015-20, do sprejema novega programa upravljanja v letu 2022.

PUN 2015-20 v skladu z uredbo v obsežni prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« določa podrobne varstvene cilje za vsako vrsto oz. habitatni tip na vsakem posamičnem območju Natura 2000, varstvene ukrepe oziroma usmeritve za njihovo doseganje in njihove izvajalce (nosilce javnih pooblastil). Za ohranjanje ogroženih vrst in habitatnih tipov – kar je primarni namen Nature 2000 – so določeni cilji, ki opisujejo zeleno stanje v naravi (velikost populacije, velikost habitata oziroma habitatnega tipa ali specifične lastnosti, strukture ter procesi habitata oziroma habitatnega tipa). Cilji so navedeni številčno oziroma v besedi (predvsem za specifične lastnosti, strukture ter procese habitata oziroma habitatnega tipa). Zeleno stanje v naravi (cilj) je pogojeno z določeno človekovo (ne)dejavnostjo, zato se cilji dosegajo z ustrezno prilagoditvijo človekovih aktivnosti (tj. izvajanjem varstvenih ukrepov).

PUN 2015-20 v osnovi določa različne zakonodajne ukrepe, upravne ukrepe, pogodbene ukrepe, v največ primerih pa določa podajanje smernic za druge načrte (npr. gozdnogospodarske načrte, načrte upravljanja ribištva oz. ribiško gojitvene načrte, načrt upravljanja z vodami). Iz nabora z zakonodajo določenih ukrepov določa tiste varstvene ukrepe, ki so potrebni za doseganje omenjenih varstvenih ciljev. Vrste varstvenih ukrepov v programu so:

- ukrepi varstva narave,
- ukrepi prilagojene rabe naravnih dobrin,
- ukrepi prilagojene kmetijske prakse, s katero se dosega varstvene cilje,
- ukrepi upravljanja voda,
- drugi ukrepi, če so ti potrebni za zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov.

Zaradi izteka programskega obdobja je v pripravi nov Program upravljanja območij Natura 2000 (2022 – 2028) – PUN 2022-28. Pred pripravo novega programa, je potrebno izvesti analizo obstoječega PUN 2015-20, in sicer tako analizo izvajanja ukrepov, kot tudi analizo doseganja ciljev preko izvedbe teh ukrepov, čemur je namenjena akcija A.3 LIFE Integriranega projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011 - LIFE-IP NATURA.SI): *Analiza Programa upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020)*. Pričujoče poročilo je del te akcije in podaja analizo izvajanja ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave za obdobje 2015-2019.

Osnova za analizo izvajanja ukrepov PUN 2015-20 v obdobju 2015-19 je preglednica *PUN »Cilji in ukrepi«_spremljanje izvajanja 2019*, ki sta jo pripravila ZRSVN in MOP na podlagi poročanja s strani zavezancev ter ostalih pridobljenih informacij. Pri poročanju so bili tekom analize, ki so jo podali državni organi oz. nosilci javnih pooblastil, ovrednoteni vsi ukrepi, ki so navedeni v prilogi *PUN 2015-20 6.1 »Cilji in ukrepi«* (več kot 13.000 ukrepov).

V PUN 2015-20 je skupno 2.184 ukrepov, ki spadajo v sektor »varstvo narave« in se delijo na dva tipa varstvenih ukrepov, in sicer »monitoringi in raziskave« ter »varstvo narave«. Izvajanje ukrepov, ki se nanašajo na varstveni ukrep »monitoringi in raziskave« (1.137 ukrepov kot so kartiranje, popisovanje, monitoringi, raziskave...) so obravnavani ločeno. Za tip varstvenih ukrepov »varstvo narave« je v PUN 2015-20 navedenih 1.047 ukrepov. Ukrepi varstva narave, ki jih izvaja država za doseganje podrobnih varstvenih ciljev na območjih Natura 2000, so pogodbeno varstvo in skrbništvo (165 ukrepov), upravljanje zavarovanih območij in koncesija (190), obnovitev (250), komunikacijske aktivnosti (246), zakonodajne spremembe, spremembe ustreznih dokumentov in zavarovanje (95) ter ostali ukrepi (101).

Odgovorni nosilci v tem sektorju so različni, za 93 ukrepov je nosilec MOP, za 157 ukrepov je nosilec ARSO, za 217 ukrepov je nosilec ZRSVN (tudi v kombinaciji z ZGS), za 344 ukrepov so nosilci upravljavci zavarovanih območij, za 23 ukrepov (vezano na vrsti volk in rjavi medved) pa je nosilec ZGS. Pri nosilcih je navedeno tudi, ali naj se ukrep izvaja v okviru rednega dela, financiranega iz integralnega proračuna RS, ali iz projektov (ki jih je treba pripraviti in prijaviti). Za 213 ukrepov je bil predviden vir financiranja projekt in nimajo določenega odgovornega nosilca, ker je v primeru projekta lahko tudi več potencialnih vodilnih partnerjev.

Znotraj sektorja varstvo narave je bilo do konca leta 2019 izmed ukrepov podanih v preglednici PUN 2015-20 št. 6.1. izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju skoraj dve tretjini ukrepov (60 %), manjši delež ukrepov je bilo planiranih za izvedbo v letu 2020 (23 %), le 15 % ukrepov pa še ni bilo izvedenih. Do konca programskega obdobja se bodo nekateri ukrepi še izvedli.

Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša ukrepe upravljanja zavarovanih območij in koncesije je izvedenih preko 75 % zastavljenih ukrepov, skupaj 92 % pa jih je v raznih fazah izvajanja. Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša na skupino ukrepov pogodbeno varstvo, skrbništvo in odkupi ter obnovitev in ostalo, so se ukrepi izvajali v večjem obsegu kot kadarkoli doslej. V veliki meri je izvajanje vezano na izvajanje projektov, financiranih iz ESRR, LIFE in donorskih sredstev ter predstavlja zelo zahtevno nalogo. Večina projektov se je šele pričela izvajati, zato za pričakovati velik porast izvedbe teh ukrepov. Pri izvajanju ukrepov PUN 2015-20, ki vključujejo obnovo habitatov, se takih ciljev, kljub temu, da se ukrep izvaja, ne da doseči v kratkem času trajanja projekta. Zato je tudi v skladu z zagotavljanjem trajnosti rezultatov projekta treba čim bolj sistemsko zagotoviti izvajanje določenih projektnih aktivnosti na terenu tudi po koncu trajanja projekta.

Del komunikacijskih aktivnosti, ki se vežejo na vrste ali na območja, ki niso vključena v noben projekt ni izvedenih, saj komunikacijske aktivnosti praviloma niso prioriteta rednega dela odgovornih nosilcev. V naslednjih letih se na področju komunikacije pričakuje intenziviranje izvajanja teh ukrepov, predvsem skozi projekt LIFE-IP NATURA.SI. Pri ukrepih komunikacije je treba poudariti specifično – veliko komunikacijskih ukrepov je treba redno izvajati, za doseg cilja jih ni mogoče le nekajkrat izvesti.

Izvajanje samih aktivnosti popisov, kartiranj, monitoringov ipd. poteka preko javnih razpisov z nekaj izjemami, pri čemer nosilci aktivnosti zagotavljajo sredstva in vodijo javne razpise. Ključno za izvedbo teh ukrepov so sistemska sredstva, ki pa so omejena. Posledično se izvajajo le tisti ukrepi, ki so vezani na bolj problematične vrste oz. habitatne tipe, kjer je potreba po raziskavah ali poznavanju stanja najbolj nujna. Torej je ključno zmanjšanje administrativnih ovir ter povečanje sistemskih sredstev. Monitoringi in raziskave so z informacijami, ki jih prinašajo, pomembni za bolj učinkovito upravljanje območij Natura 2000. Izvajanje tega segmenta v PUN 2015-20 je pomembno in mora biti nadgrajeno. Nadgradnja monitoringa je predvidena prek projekta LIFE-IP NATURA.SI.

Rezultat dela organizacij znotraj sektorja varstvo narave je dober, saj se ukrepi PUN 2015-20 v tem sektorju v velikem obsegu izvajajo. Seveda pa bi bili rezultati lahko še boljši. Pri analizi je bilo izpostavljeno nekaj pomanjklivosti oz. ovir, ki zavirajo izvajanje tega programa:

- pomanjkanje kadra v državni upravi za ciljno usmerjanje sredstev in v javni upravi za izvajanje projektov ter pomanjkanje sredstev.
- Izvajanje določenih ukrepov v sklopu projektov predstavlja velik izziv predvsem zaradi zagotavljanja njihove trajnosti po zaključku projektov. Dodaten izziv je, kako obdržati usposobljen kader po koncu projekta. Tako je utečena dobra praksa pogosto izgubljena. S projekti je povezana tudi ta težava, da se določenih ukrepov v času trajanja projekta niti ne da izvesti, ker zahtevajo daljše časovno obdobje za izvedbo kot pa je samo trajanje projekta. Delo preko projektov za sabo potegne tudi dodatno precej obsežno administrativni delo.
- Nezadostno vključevanje ukrepov varstva narave v sektorske politike, programe in načrte, zlasti ključnih ukrepov za ohranjanje, ki praviloma od sektorjev zahtevajo spremembo politike ali odrekanje.

V novi finančni perspektivi in z njo povezanih proračunskih ciklih bi bilo nujno potrebno zagotoviti dodatna sredstva za izvajanje PUN za prihodnja programska obdobja za sektor varstvo narave. Sredstva bi se morala usmerjati glede na prioritete, določene v tem programu. Obsežnejša sredstva bi morala biti na razpolago tako za redno delo (v večjem obsegu kot do sedaj), za potekajoče projekte kot tudi za predvidene ukrepe po končanju projekta, v kolikor bi želeli zagotoviti izvajanje PUN v celoti.

Glede na zgoraj navedeno bi bilo za uspešnejše izvajanje naravovarstvenih ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 treba zagotoviti:

- Povečanje števila zaposlenih v državni upravi in širši javni službi.
- Povečanje sredstev za izvajanje akcij v javni službi. Slednje so zelo pomembne za izvedbo posamičnih ukrepov, ki jih ni mogoče povezati v večje projekte.
- Na podlagi izkušenj bi bilo treba predlagati enostavnejše postopke prijavljanja in izvajanja projektov, javni zavodi pa bi morali prijavljati v projekte pretežno vsebine, ki so prednostno potrebne za izboljšanje stanja v naravi.
- Priprava projektov je zahtevna, treba bi bilo podpreti pripravo najpomembnejših projektov ali pa javni zavodi v t.i. bottom-up finančnih mehanizmih prijavljajo projekte za podporo.

ABSTRACT

The Regulation on Special Protection Areas (Natura 2000 sites) – the Regulation – sets out special protection areas or Natura 2000 sites, conservation objectives in these areas and conservation guidelines for maintaining or achieving favourable status of plant or animal species, their habitats and habitat types whose conservation is in the interest of the European Union; as well as other rules of conduct for the conservation of those areas. Articles 12 and 13 of the Regulation stipulate the planning of the conservation of Natura 2000 sites with the Natura 2000 Management Programme, which is an operational plan in the field of nature conservation. The program is adopted by the government, at the proposal of the ministry, in accordance with regulations in the field of nature conservation. The management program is generally adopted for a period of seven years. The Natura 2000 Management Programme (2015 to 2020) or the PUN 2015-20 is currently in force, as the government has adopted a decision to extend the detailed conservation objectives and measures to achieve them set out in the PUN 2015-20 until the adoption of a new management program in 2022.

PUN 2015-20 in accordance with the Regulation in a comprehensive annex 6.1 "Objectives and measures" sets detailed conservation objectives for each species or habitat type in each individual Natura 2000 site, conservation measures or guidelines for their achievement and responsible organisation. For the conservation of endangered species and habitat types - which is the primary purpose of Natura 2000 - objectives are set that describe the desired state in nature (population size, habitat size / habitat type size or specific characteristics, structures and processes of habitat or habitat type). Objectives are stated numerically or in words (especially for specific properties, structures and processes of habitat or habitat type). The desired state in nature (objective) is conditioned by a certain human (in)activity, so the objectives are achieved by appropriate adaptation of human activities (i.e. implementation of conservation measures).

PUN 2015-20 basically determines various legislative measures, administrative measures, contractual measures, and in most cases provides guidelines for other plans (e.g. forest management plans, fisheries management plan or fisheries farming plan, water management plan). From the set of measures determined by the legislation, it determines those conservation measures that are necessary to achieve the mentioned conservation objectives. The types of conservation measures in the program are:

- Nature protection measures,
- Measures for the adapted use of natural resources,
- Measures of adapted agricultural practice to achieve conservation objectives,
- Water management measures,
- Other measures, if these are necessary to ensure the favourable status of plant or animal species or habitat types.

Due to the end of the programming period, a new Natura 2000 Management Program (2022 - 2028) - PUN 2022-28 is being prepared. Before preparing a new program, it is necessary to perform an analysis of the existing PUN 2015-20, namely the analysis of the implementation of measures, as well as the analysis of achieving objectives through the implementation of these measures, which is the purpose of action A.3 LIFE Integrated Project LIFE17 IPE / SI / 000011 - LIFE-IP NATURA.SI): Analysis of the Natura 2000 Site Management Program (2015 to 2020). The present report is part of this action and provides an analysis of the implementation of PUN measures 2015-20 within the nature protection sector for the period 2015-2019.

The basis for the analysis of the implementation of PUN measures 2015-20 in the period 2015-19 is the PUN table "Objectives and measures" _monitoring of implementation 2019, prepared by ZRSVN and MOP on the basis of reporting by responsible organisation and other information obtained. During the analysis all measures listed in the annex to the PUN 2015-20 6.1 "Objectives and measures" (more than 13,000 measures) were evaluated.

In PUN 2015-20, there are a total of 2,184 measures that refer to the "nature conservation" sector and are divided into two types of protection measures, namely "monitoring and research" and "nature conservation ". The implementation of measures related to the protection measure "monitoring and research" (1,137 measures such as mapping, inventory, monitoring, research ...) are considered separately. For the type of protection measures "nature conservation", 1,047 measures are listed in the PUN 2015-20. Nature conservation measures implemented to achieve detailed conservation objectives in Natura 2000 sites are contractual protection and custody (165 measures), management of protected areas and concessions (190), restoration (250), communication activities (246), legislative changes , amendments to relevant documents and protection (95) and other measures (101).

Responsible institutions in this sector are different, 93 measures are carried out by the Ministry of the Environment and Spatial Planning, 157 measures by the Slovenian Environment Agency - ARSO, 217 measures by the Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation – ZRSVN (also in combination with Slovenian Forestry Service – ZGS), 344 measures by protected area managers, 23 measures (wolf and brown bear) are carried out by ZGS. The institutions also state whether the measure should be implemented within the framework of regular work financed from the integrated budget of the Republic of Slovenia or from projects (which must be prepared and notified). For 213 measures, a source of funding was envisaged for the project and they do not have a specific responsible body, because in the case of a project there may also be several potential leading partners.

Within the nature protection sector, two thirds of the measures (60%) given in the PUN table 2015-20 no. 6.1. were implemented, partially implemented or under implementation by the end of 2019. A smaller share of measures are planned for implementation in 2020 (23%), and only 15% of measures have not yet been implemented. By the end some measures will still be implemented during the programming period.

In the part of the field of nature conservation that refers to the measures of management of protected areas and concessions, over 75% of the set measures have been implemented, and a total of 92% of them are in various phases of implementation. In the part of the field of nature conservation that refers to the group of measures contractual protection, custody and redemption, as well as restoration and other, the measures were implemented to a greater extent than ever before. Implementation is largely linked to the implementation of projects financed by the ERDF, LIFE and donor funds and is a very demanding task. Most of the projects have only just started to be implemented, so a large increase in the implementation of these measures is to be expected. In the implementation of PUN measures involving habitat restoration, such objectives, despite the fact that the measure is being implemented, cannot be achieved in the short duration of the project. Therefore, in accordance with ensuring the sustainability of the project results, it is necessary to ensure the implementation of certain project activities in the field as systematically as possible even after the end of the project.

Part of the communication activities related to species or areas that are not included in any project have not been carried out, as communication activities are usually not a priority of the regular work of responsible bodies. In the coming years, the implementation of these measures is expected to be intensified in the field of communication, especially through the

LIFE-IP NATURA.SI project. The specifics of communication measures need to be emphasized - many communication measures need to be implemented on a regular basis, they cannot be implemented only a few times to achieve the objective.

Carrying out the activities of censuses, mappings, monitoring, etc. it takes place through public tenders with a few exceptions, with the operators providing funds and conducting public tenders. The key to implementing these measures is systemic resources, which are limited. Consequently, only those measures are implemented that are related to more problematic species or habitat types where the need for research or knowledge of the condition is most urgent. So it is crucial to reduce administrative barriers and increase systemic resources. With the information they provide, monitoring and research are important for more efficient management of Natura 2000 sites. The implementation of this segment in the PUN is important and needs to be upgraded. The monitoring upgrade is planned through the LIFE-IP NATURA.SI project.

The result of the work of organizations within the nature protection sector is good, as the PUN 2015-20 measures are being implemented to a large extent in this sector. Of course, the results could have been even better. The analysis highlighted some shortcomings or obstacles to the implementation of this program:

- Lack of staff in the state administration for the targeted direction of funds and in the public administration for the implementation of projects, and lack of funds.
- The implementation of certain measures within projects is a major challenge mainly to ensure their sustainability after the completion of projects. An additional challenge is how to retain qualified staff at the end of the project. Thus, well-established good practice is often lost. Related to projects is also the problem that certain measures cannot even be implemented during the duration of the project, because they require a longer period of time to implement than the duration of the project itself. Working through projects also entails additional rather extensive administrative work.
- Insufficient integration of nature protection measures into sectoral policies, programs and plans, in particular key conservation measures, which generally require sectors to change policy or waive.

In the new financial perspective and the related budgetary cycles, it would be essential to provide additional funding for the implementation of PUN for future programming periods for the nature protection sector. Funding should be directed towards the priorities set out in the program. More extensive funds should be available for regular work (to a greater extent than before), for ongoing projects as well as for planned measures after the end of the project, insofar as we would like to ensure the implementation of PUN.

Regarding the above, in order to more successfully implement the nature conservation measures of the Natura 2000 Site Management Program, it should be ensured:

- Increase the number of employees in the state administration and the wider public service.
- Increase funding for public service actions. The latter are very important for the implementation of individual measures that cannot be integrated into larger projects.
- Based on experience, simpler procedures for project application and implementation should be proposed, and public institutions should apply for projects with mainly content that is primarily needed to improve the situation in nature.
- The preparation of projects is demanding, the preparation of the most important projects should be supported, or public institutions in the so-called bottom-up financial mechanisms apply for support projects.

1. UVOD

Ministrski svet Evropske skupnosti je 2. aprila 1979 sprejel **Direktivo o ohranjanju prostoživečih ptic** (Council Directive 79/409/EEC on the Conservation of Wild Birds - "The Bird Directive" / **Direktiva o pticah**), ki govori o tem, da **morajo države članice ohraniti populacije prosto živečih ptičev na ravni, ki ustreza ekološkim, znanstvenim in kulturnim zahtevam, upoštevajoč ekonomske in rekreacijske potrebe**. Varstvo ptic ima prednost pred ekonomskim izkoriščanjem oziroma rekreacijo. Po tej direktivi morajo države tudi zavarovati, vzdrževati ali ponovno vzpostaviti zadostno pestrost in velikost življenjskih prostorov za vse prostoživeče ptiče, kar še posebej velja za selitvene vrste. Za vrste iz Priloge I (Annex I - 182 taksonov) morajo posamezne države same opredeliti najpomembnejša tovrstna območja kot **Posebna območja varstva (POV ali SPA- Special Protected Area)** in obvestiti Evropsko komisijo o varstvenih ukrepih za te vrste.

Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (The Council Directive 92/43/EEC on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora - "The Habitat Directive" / **Direktiva o habitatih**) v 2. členu kot cilj navaja »prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.« V **Prilogi I** so naštetih **habitatni tipi** (HT: 198 habitatnih tipov, od tega 50 prednostnih), v **Prilogi II pa vrste** (230 živalskih in 483 rastlinskih vrst), **ki jih je treba ohranjati z opredeljevanjem Posebnih varstvenih območij (PVO ali SAC - Special Areas of Conservation)**. Na podlagi meril iz Priloge III (faza 1) in ustreznih znanstvenih informacij vsaka država članica predlaga seznam območij in označi, kateri naravni habitatni tipi iz Priloge I in domorodne vrste iz Priloge II so prisotni na območju države. V nadaljevanju je natančneje opredeljen nadaljnji postopek opredelitve PVO. Ključno pa je da na koncu **država članica določi to območje za posebno ohranitveno območje (POO, ki s tem postanejo del evropskega omrežja Natura) in določi prednostne naloge** glede na pomembnost območij za ohranjanje ali obnove ugodnega stanja ohranjenosti HT/vrste ter za usklajenost Nature 2000 ter glede na nevarnost, da bi se ta območja razvrednotila ali uničila. **Ključne obveznosti za države članice so opredeljene v 6. členu te direktive:** (i) ustrezni načrti upravljanja (po potrebi) ter zakonski, upravni ali pogodbeni ukrepi, (ii) preprečevanje slabšanja razmer, (iii) preverjanje vseh načrtov ali projektov (tudi če je načrtovan zunaj območja in lahko vpliva na vrste/HT v območju), (iv) prevlada javnega interesa, izravnalni ukrepi, (v) ugodnosti pri financiranju. Sestavni del ekološkega omrežja Natura 2000 so tudi območja POV/SPA po Direktivi o pticah, ki pa se ne preverjajo in potrjujejo v Bruslju. Habitatna direktiva spodbuja države, da ohranjajo in/ali po potrebi vzpostavljajo povezave med SPA-ji oziroma SAC-i.

Evropska komisija je sprejela tudi več smernic o razlagi nekaterih ključnih pojmov obeh navedenih direktiv, med kateri so najpomembnejše smernice **Upravljanje območij Natura 2000 Določbe člena 6 direktive 92/43/EGS o habitatih** (Sporočilo Komisije C(2018) 7621 final, Bruselj, 21.11.2018). Cilj tega dokumenta je državam članicam zagotoviti smernice o razlagi nekaterih ključnih pojmov, uporabljenih v členu 6 direktive o habitatih za lažje izvajanje le te.

Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE; v nadaljevanju: ZVO) vzpostavlja sistemski okvir za ohranjanje narave v Sloveniji, katere bistveni del je ohranjanje biotske raznovrstnosti. Ohranjanje narave je torej vpeto v sistem varstva okolja s skupnim načrtovanjem in programiranjem, združenimi postopki okoljskih presoj, skupnim urejanjem spremljanja stanja okolja, obveščanjem javnosti o okoljskih podatkih in dostopu do njih, okoljskimi dajatvami za rabo naravnih dobrin, nevladnimi organizacijami na področju varstva okolja, ki delujejo v javnem interesu, in urejanjem koncesij na naravnih dobrinah.

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20; v nadaljevanju: ZON) v prvem odstavku 33. člena določa: »*Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju EU pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic (v nadaljnjem besedilu: posebno območje varstva) in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (v nadaljnjem besedilu: posebno ohranitveno območje). Posebna varstvena območja tvorijo evropsko ekološko omrežje, imenovano **Natura 2000**.*« V naslednjem odstavku 33. člena ZON pa dodaja: »*Vlada po predhodnem mnenju samoupravnih lokalnih skupnosti, na katerih ozemlju leži predlagano posebno varstveno območje, določi posebna varstvena območja na območju države in varstvene cilje na teh območjih ter predpiše varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter zagotavlja njihovo varstvo z ukrepi varstva naravnih vrednot na podlagi tega zakona. Ohranjanje posebnih varstvenih območij se zagotavlja tudi z ukrepi po drugih predpisih, ki lahko prispevajo k njihovi ohranitvi, kamor se uvrščajo tudi načrti trajnostnega gospodarjenja oziroma upravljanja naravnih dobrin. Ukrepi se določijo s posebnim programom upravljanja, ki ga sprejme vlada v skladu s petim odstavkom 94. člena tega zakona.*«

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US in 3/14, 21/16 in 47/18; v nadaljevanju Uredba) določa posebna varstvena območja oziroma območja Natura 2000, ki zajemajo ekološko pomembna območja, ki so na ozemlju Evropske unije (EU) pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (posebna območja varstva - POV) in ekološko pomembna območja drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebna ohranitvena območja – POO), katerih ohranjanje je v interesu EU. Uredba v nadaljevanju določa tudi varstvene cilje na teh območjih in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij. Uredba v 12. in 13. členu določa načrtovanje varstva območij Natura 2000 s **programom upravljanja območij Natura 2000**, ki je operativni načrt s področja ohranjanja narave. Program sprejme vlada, na predlog ministrstva, v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave. Program upravljanja se praviloma sprejme za obdobje sedmih let, lahko pa tudi za drugačno obdobje, glede na ugotovljeno dejansko stanje in oceno zahtevnosti načrtovanih ukrepov. Vlada Republike Slovenije je **Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020)** (v nadaljevanju: **PUN 2015-20**) sprejela s sklepom Vlade št. 00719-6/2015/13 z dne 9. 4. 2015, spremenila s sklepom Vlade št. 00719-12/2015/4 z dne 28. 5. 2015 in dopolnila ter spremenila s sklepom Vlade št. 35600-1/2016/3 z dne 24. 3. 2016.

Vlada Republike Slovenije je na 47. redni seji, dne 7. 1. 2021, sprejela tudi sklep o podaljšanju podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje, določenih v PUN 2015-20, do sprejema novega programa upravljanja v letu 2022.

PUN 2015-20 v skladu z uredbo v obsežni **prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi«** določa podrobne **varstvene cilje** za vsako vrsto oz. habitatni tip na vsakem posamičnem območju Natura 2000, **varstvene ukrepe oziroma usmeritve** za njihovo doseganje in njihove **odgovorne nosilce** (nosilce javnih pooblastil). Za ohranjanje ogroženih vrst in habitatnih tipov – kar je primarni namen Nature 2000 – so določeni cilji, ki opisujejo zeleno stanje v naravi (velikost populacije, velikost habitata oziroma habitatnega tipa ali specifične lastnosti, strukture ter procesi habitata oziroma habitatnega tipa). Cilji so navedeni številčno oziroma v besedi (predvsem za specifične lastnosti, strukture ter procesi habitata oziroma habitatnega tipa). Zeleno stanje v naravi (cilj) je pogojeno z določeno človekovo (ne)dejavnostjo, zato se cilji dosegajo z ustrezno prilagoditvijo človekovih aktivnosti (tj. izvajanjem varstvenih ukrepov).

PUN 2015-20 v osnovi določa različne zakonodajne ukrepe, upravne ukrepe, pogodbene ukrepe, v največ primerih pa določa podajanje smernic za druge načrte (npr. načrt upravljanja zavarovanega območja, gozdnogospodarske načrte, načrte upravljanja ribišтва oz. ribiško gojitvene načrte, načrt upravljanja z vodami).

Iz nabora z zakonodajo določenih ukrepov določa tiste **varstvene ukrepe**, ki so potrebni za doseganje omenjenih varstvenih ciljev. Vrste varstvenih ukrepov v programu (v skladu z Uredbo – 12. člen) so:

- ukrepi varstva narave,
- ukrepi prilagojene rabe naravnih dobrin,
- ukrepi prilagojene kmetijske prakse, s katero se dosega varstvene cilje,
- ukrepi upravljanja voda,
- drugi ukrepi, če so ti potrebni za zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov.

Zaradi izteka programskega obdobja je v pripravi nov **Program upravljanja območij Natura 2000 (2022 – 2028)** – v nadaljevanju: PUN 2022-28. Pred pripravo PUN 2022-28, ki velja za naslednje programsko obdobje, je potrebno izvesti analizo obstoječega PUN 2015-20, in sicer tako analizo izvajanja ukrepov, kot tudi analizo doseganja ciljev preko izvedbe teh ukrepov. Temu je namenjena celotna uvodna akcija LIFE Integriranega projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011 - LIFE-IP NATURA.SI) - Akcija A.3: *Analiza Programa upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020)*. Pričujoče poročilo je del te akcije in podaja **analizo izvajanja ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave za obdobje 2015-2019**. Izkušnje, pridobljene v sedanjem programskem obdobju, so ključne za pripravo nadgrajenega oz. izboljšanega dokumenta za naslednje programsko obdobje.

2. OPREDELITEV SEKTORJA VARSTVA NARAVE

Slovenija ima razmeroma dobro ohranjeno naravo, kar se kaže v visoki raznolikosti vrst in značilnih življenjskih okolij. Skoraj 38 % celotnega ozemlja Slovenije je vključenega v omrežje Natura 2000, v okviru katerega na 355 območjih varujemo 233 vrst in 60 evropsko pomembnih habitatnih tipov.

Slovenija ima utečeno sektorsko načrtovanje na področju rabe naravnih virov in javne službe, ki ga izvajajo. Zato je upravljanje z območji Natura 2000 v Sloveniji vključeno v navedeno sektorsko načrtovanje. EU pa pozna načrtovanje skozi cikle finančnih perspektiv, ki zagotavlja velik delež financiranja omrežja Natura 2000. Upravljanje z območji Natura 2000 je bolj ali manj neposredno vključeno tudi v vsak tak cikel. Krovni dokument, ki celovito določa podrobne varstvene cilje in ukrepe za vsako Natura vrsto in habitatni tip na vsakem območju Natura 2000, je Program upravljanja območij Natura 2000. Določa tudi pristojne sektorje in odgovorne nosilce za njihovo izvajanje. Poleg tega določa prednostne projekte in druge projekte, ki naj se financirajo iz skladov in finančnih mehanizmov EU. Njegovo izvajanje je zato precej kompleksno in močno odvisno od sodelovanja različnih organizacij, tako tistih, ki ukrepe izvajajo v okviru svojih javnih nalog, kot tistih, ki naj bi v t.i. bottom up finančnih mehanizmih prijavljali v PUN 2015-20 navedene projekte. V Sloveniji imajo svojo vlogo pri upravljanju Nature 2000 tudi raziskovalne, strokovne in nevladne organizacije, posledično pa tudi soodgovornost za (ne)prijavljene in izvedene projekte.

Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP) je v skladu z zakonodajo odgovorno za velik nabor vsebin, kot so varstvo biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot, podnebne spremembe, biotehnologijo, varstvo voda in zraka, upravljanje z odpadki. MOP pripravlja zakonske in podzakonske akte za vsebino varstva narave ter skrbi za njihovo implementacijo. Ključni ukrepi varstva narave, ki jih izvaja MOP so: (i) zavarovanje ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov; (ii) zavarovanje izjemnih območij narave, kot so območja naravnih parkov, naravnih rezervatov in naravni spomeniki; (iii) omejitve ali prepovedi dejavnosti človeka, ki so za naravo izjemno škodljive. Poleg tega MOP nadzira delovanje javnih institucij za varstvo narave: **Zavoda RS za varstvo narave** (v nadaljevanju ZRSVN) in **upravljavcev zavarovanih območij**, ustanovljenih s strani države.

ZRSVN je javna strokovna institucija, ki skrbi za ohranjanje slovenske narave ter posebno pozornost namenja naravovarstveno najvrednejšim območjem in najbolj ranljivim živalskim in rastlinskim vrstam. Naloge zavoda so številne: (i) zbiranje podatkov o rastlinskih in živalskih vrstah, njihovih življenjskih prostorih in ekosistemih; (ii) evidentiranje in vrednotenje delov narave; (iii) spremljanje stanja in upravljanje z bazami podatkov o naravnih vrednotah in sestavinah biotske raznovrstnosti; (iv) priprava strokovnih predlogov, naravovarstvenih smernic in mnenj; (v) sodelovanje pri pripravi načrtov upravljanja zavarovanih območij; (vi) nudenje strokovne pomoči lastnikom naravnih vrednot in lastnikom zemljišč na zavarovanih območjih; (vii) opravljanje strokovnega nadzora nad izvajanjem naravovarstvenih nalog; (viii) sodelovanje pri izvajanju in izvajanje ukrepov varstva naravnih vrednot državnega pomena; (ix) skrb za enotnost strokovnih metod in postopkov na področju ohranjanja narave; (x) sodelovanje pri pripravi izobraževalnih programov o ohranjanju narave; (xi) skrb za ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja narave itd.

Zavarovana območja so eden izmed ukrepov varstva narave. ZON opredeljuje več vrst zavarovanih območij. Med širša zavarovana območja spadajo narodni park, regijski park in krajinski park. Med ožja pa strogi naravni rezervat, naravni rezervat, naravni spomenik in spomenik oblikovane narave. Trenutno imamo v Sloveniji 1 narodni park, 3 regijske parke, 46 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 56 naravnih rezervatov, 1.164 naravnih spomenikov in 114 spomenikov oblikovane narave. Zavarovanih je 270.184 ha, kar je več kot 13 % površine Slovenije (stanje junij 2019; ARSO, 2020). Zavarovana območja so lahko ustanovljena s strani države, občine ali v sodelovanju obeh. Ustanovitelj je dolžan zagotoviti ustrezno upravljanje. Upravljanje z zavarovanimi območji, vključno z območji Natura 2000 znotraj zavarovanega območja, se izvaja preko javnega zavoda, podeljene koncesije ali pa območje upravlja neposredno ustanovitelj. Trenutno z devetimi zavarovanimi območji, ustanovljenimi s strani države, upravlja osem javnih zavodov in dva koncesionarja. Izvajanje nalog upravljavcev zavarovanih območij nadzira MOP, ki jim skladno s programom dela dodeljuje tudi sredstva iz državnega proračuna. V poročilu je obravnavan tudi Notranjski regijski park, ki je bil ustanovljen s strani Občine Cerknica, z njim upravlja JZ Notranjski regijski park, ki pa ni financiran s strani države.

Agencija Republike Slovenije za varstvo okolja (v nadaljevanju ARSO), ki je organ v sestavi MOP, izvaja izvedenske, analitične, nadzorne in administrativne naloge vezane na okolje, vključno z varstvom narave.

Ravno tako je organ v sestavi MOP tudi **Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor** (v nadaljevanju IRSOP), katerega poglobljena naloga je izvajanje nadzora nad spoštovanjem in izvrševanjem predpisov s področja urejanja prostora in naselij, graditve objektov in izvedbe gradbenih konstrukcij, izpolnjevanja bistvenih zahtev za objekte. Hkrati izvajajo nadzor nad izvajanjem predpisov s stanovanjskega področja in geodetske dejavnosti ter s področij varstva okolja in ohranjanja narave, upravljanja voda, industrijskega onesnaževanja in gensko spremenjenih organizmov.

3. METODOLOGIJA

Osnova za analizo izvajanja ukrepov PUN 2015-20 v obdobju 2015-19 je preglednica *PUN »Cilji in ukrepi«_spremljanje izvajanja 2019*, ki sta jo pripravila ZRSVN in MOP na podlagi poročanja s strani odgovornih nosilcev ter ostalih pridobljenih informacij. Pri poročanju so bili tekom analize, ki so jo podali državni organi oz. nosilci javnih pooblastil, ovrednoteni vsi ukrepi, ki so navedeni v prilogi *PUN 2015-20 6.1 »Cilji in ukrepi«* (več kot 13.000 ukrepov).

V preglednici 1 je podan šifrant določanja stanja izvedenosti ukrepov glede na njihovo izvajanje v obdobju 2015-19 - *Ocenjeno stanje izvedenosti varstvenega ukrepa za leto 2019*. Za nadaljnjo analizo, ki je prikazana v nadaljevanju, je dodatno določen *Status ukrepa v analizi* (stolpec 1), saj smo za analizo določena stanja izvedenosti ukrepov smiselno združili.

V analizi, ki je podana v nadaljevanju, nismo obravnavali ukrepov, ki sicer so navedeni v PUN 2015-20, a je zanje v preglednici PUN »Cilji in ukrepi«_spremljanje izvajanja 2019 zavedeno, da izvajanje ni potrebno. Takšnih je 26 od 2.210 ukrepov sektorja varstvo narave. **V nadaljevanju torej obravnavamo izvedenost 2.184 ukrepov tega sektorja.**

Preglednica 1: Šifrant izvajanja ukrepov PUN 2015-20, ki se je uporabil za vrednotenje izvedenosti ukrepov v obdobju 2015-19.

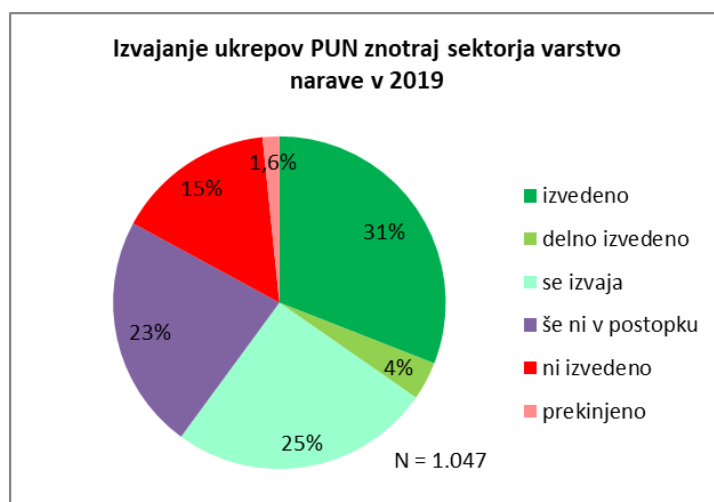
Status ukrepa v analizi	Ocenjeno stanje izvedenosti varstvenega ukrepa za leto 2019	Opis stanja ukrepa
Izvedeno	Izvedeno	Ukrep je v celoti izveden.
Delno izvedeno	Delno izvedeno	Ukrep je izveden le deloma (npr. ukrep mora biti vključen v smernice na celem N2K območju, smernice so bile narejene le za en del območja).
Se izvaja	Se izvaja	Ukrep se izvaja.
Še ni v postopku	Še ni v postopku	Ukrep se še ni začel izvajati, izvedba ukrepa je načrtovana v določeni prihodnosti
Ni izvedeno	Ni izvedeno	Ukrep se še ni začel izvajati.
Prekinjeno	Izvajanje prekinjeno	Ukrep se je začel izvajati, vendar se je izvedba zaradi okoliščin prekinila. V tem primeru je treba podati razlog prekinitve izvajanja in po potrebi podati predlog spremembe ukrepa.
Izvedeno	Ukrep spremenjen - izveden	Ukrep, za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in v novi obliki tudi izveden.
Delno izvedeno	Ukrep spremenjen - delno izveden	Ukrep, za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in v novi obliki delno izveden (npr. ukrep mora biti vključen v smernice na celem N2K območju, smernice so bile narejene le za en del območja).
Se izvaja	Ukrep spremenjen - se izvaja	Ukrep, za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in se v novi obliki izvaja.
Ni izvedeno	Ukrep spremenjen - ni izveden	Ukrep, za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in se v novi obliki ne izvaja.
Ni vključeno v analizo	Ni potrebno	Ukrep ni potreben, zato tudi izvajanje ni potrebno.

4. REZULTATI

V PUN 2015-20 je skupno 2.184 ukrepov, ki spadajo v sektor »varstvo narave« in se delijo na dva tipa varstvenih ukrepov, in sicer »monitoringi in raziskave« ter »varstvo narave«.

Izvajanje ukrepov, ki se nanašajo na varstveni ukrep »monitoringi in raziskave« (1.137 ukrepov kot so kartiranje, popisovanje, monitoringi, raziskave) in so navedeni tudi v Prilogi 6.5 PUN 2015-20, so obravnavani v ločenem poglavju 4.5 *Analiza izvajanja ukrepov znotraj sektorja varstvo narave, ki se nanašajo na monitoringe in raziskave*.

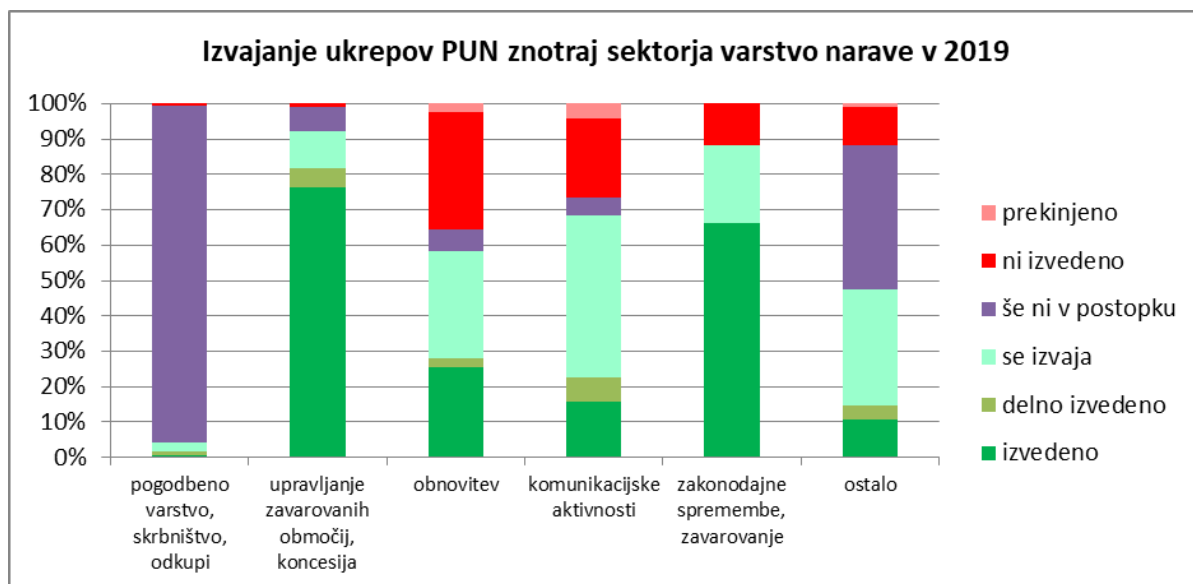
Za tip varstvenih ukrepov »varstvo narave« je v PUN 2015-20 navedenih 1.047 ukrepov. Odgovorni nosilci v tem sektorju so različni, za 93 ukrepov je nosilec MOP, za 157 ukrepov je nosilec ARSO, za 217 ukrepov je nosilec ZRSVN (tudi v kombinaciji z ZGS), za 344 ukrepov so nosilci upravljavci zavarovanih območij, za 23 ukrepov (vezano na vrsti volk in rjavi medved) pa je nosilec ZGS. Pri nosilcih je navedeno tudi, ali naj se ukrep izvaja v okviru rednega dela, financiranega iz integralnega proračuna RS, ali iz projektov (ki jih je treba pripraviti in prijaviti). Za 213 ukrepov zato ni določenega odgovornega nosilca, le-ta je lahko katerakoli od navedenih javnih služb, občin, pa tudi nevladna, strokovna ali raziskovalna institucija, če želi prijaviti vsebino ukrepa v projekt. Izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju je tri petine ukrepov (60 %), 38 % ukrepov še ni bilo izvedenih, od tega je za 23 % ukrepov že opredeljeno časovno obdobje izvajanja v bližnji prihodnosti, pri nekaj ukrepih pa je izvajanje prekinjeno (<2 %) – slika 1. V nadaljevanju dokumenta je najprej podana skupna analiza izvajanja ukrepov PUN 2015-20 za celoten sektor varstvo narave in kasneje ločeno po posameznih nosilcih znotraj sektorja.

Slika 1: Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.

Ukrepi varstva narave, ki jih izvaja država za doseganje podrobnih varstvenih ciljev na območjih Natura 2000, so pogodbeno varstvo in skrbništvo (165 ukrepov), upravljanje zavarovanih območij in koncesija (190), obnovitev (250), komunikacijske aktivnosti (246), zakonodajne spremembe, priprava drugih dokumentov in zavarovanje (95) ter ostali ukrepi (101) – slika 2.

Pogodbeno varstvo in skrbništvo (med te ukrepe so vštetni tudi ukrepi odkupa za namene varstva narave – 7 ukrepov) se je začelo izvajati šele v letu 2018, ker prej za ta namen ni bilo zagotovljenih sredstev oz. so imeli projekti odkup predviden šele od leta 2018 naprej. V letu 2019 je bil dokončno izveden le en ukrep, in sicer se je na območju Ljubljanskega Barja v okviru kohezijskega projekta PoLJUBA odkupilo 2,9 ha Ljubljanskega barja (barje Strajanov breg, barje pri Gorenjem Blatu). Poleg tega se je v okviru kohezijskega projekta Gorička krajina izvajal odkup in obnova travnikov na Goričkem (skupaj do sedaj odkupljenih 69,8 ha treh različnih travniških habitatnih tipov), kjer pa ciljne površine PUN 2015-20 še niso dosežene. V sklopu projekta KRAS.RE.VITA se izvaja tudi odkup zemljišč na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju. Tudi tukaj ciljne vrednosti po PUN 2015-20 še niso dosežene. V letu 2020 se je izvajanje teh ukrepov za nekaj časa ustavilo, zaradi domnevno nedorečene pristojnosti odločanja o državnih pomočeh za plačila iz ESRR. V okviru projekta PoLJUBA se izvaja tudi pogodbeno varstvo – sklenjena je pogodba z lastnikom zemljišča o ustrezni rabi travniških površin. Vsi preostali ukrepi pogodbenega varstva (157) se še ne izvajajo. Pričakovati je, da se bo ta ukrep v nadaljevanju začel bolj intenzivno izvajati predvsem v sklopu kohezijskih ali LIFE projektov.

Slika 2: Izvajanje različnih ukrepov PUN 2015-20 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.

Na večini zavarovanih območij se varstveni ukrepi PUN 2015-20 izvajajo skozi ukrepe upravljanja zavarovanih območij, vključno s koncesijo in vključevanjem varstvenih ciljev v načrte upravljanja ali v letne programe dela. Zastavljeni ukrepi so v letu 2019 izvedeni ali v izvajanju v 92 % primerov, še ne v postopku ali neizvedenih pa je preostalih 8 % ukrepov. Ukrepi so zelo različni, vezani pa so predvsem na upravljanje z območjem in izvajanje vzdrževalnih del (npr. košnja, vzdrževanje nasipov in poti, upravljanje z vodnim režimom in vegetacijo), usmerjanje obiska, spremljanje stanja in ustrezno prilagajanje aktivnosti (obisk, vzdrževanje, raziskovanje), vzpostavitev oz. vzdrževanje ustrezne infrastrukture, vzpostavitev nadzora nad plenilci. Pričakovati je, da bodo skoraj vsi ukrepi, ki so vezani na zavarovana območja do konca programskega obdobja, v večji meri izvedeni ali v izvajanju. Obstoj upravljavcev določenih zavarovanih območij je torej pomemben za izvajanje ukrepov

sektorja za varstvo narave PUN 2015-20 na izbranem območju. Ukrepi v zavarovanih območjih, kjer so eden od ključnih nosilcev upravljavci parkov, so podrobneje po posameznih upravljavcih predstavljeni v naslednjem poglavju.

Obnovitev kot varstveni ukrep za doseganje ciljev PUN 2015-20 je bila v letu 2019 izvedena ali delno izvedena v dobri četrtini primerov (28 %), v izvajanju pa je še v nadaljnja slaba tretjina primerov (30 %). Pri tem gre predvsem za izvajanje zelo različnih aktivnosti na terenu (vezanih na specifične vrste ali habitatne tipe) za ponovno vzpostavitev ustreznega habitata ali ustreznega habitatnega tipa. Omenjeno se praviloma izvaja v sklopu različnih projektov (Mala barja – MARJA, PoLJUBA, VrH Julijcev, LIFE Wetman, Pohorka, KRAS.RE.VITA, VEZI NARAVE, LIFE TO GRASSLANDS, ZA KRAS, Gorička krajina, VIPava, GREVISLIN, Carnivora Dinarica, LIFE DINALP BEAR, LIVEDRAVA, Ureditev ribiškega pristanišča Strunjan), ki so financirani iz različnih skladov (LIFE, Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski ribiški sklad, Interreg...). Določen delež teh ukrepov se financira tudi iz proračunskih sredstev ali pa je del rednega dela nosilcev. Ukrepi, ki še niso v postopku, predstavljajo le 6 %, po drugi strani pa tretjina ukrepov (33 %) še ni izvedenih. Gre za ukrepe vezane predvsem na odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst in lesne zarasti, obnovitev kalov in ribnikov, obnoviti habitata, zaščititi rastišče. Ti ukrepi so dokaj zahtevni, ker je potrebno izvesti konkretne aktivnosti v naravi, ki zahtevajo pridobitev sredstev, izpeljavo določenih predhodnih postopkov (vključno z dogovorom z lastnikom ali odkup), dejansko aktivnost, ki jo največkrat izvaja zunanji izvajalec ali kakšen drugi projektni partner in spremljanje stanja. Ker obstajajo določene finančne, administrativne in kadrovske ovire je realizacija nekoliko slabša.

Označitev v naravi, omejitev ali usmeritev ogledovanja in obiskovanja ter omejitev ravnanj, ki ogrožajo zavarovane živalske vrste, skupaj z osveščanjem in izobraževanjem, so v PUN 2015-20 maloštevilni ukrepi za doseg ciljev, povezanih z motenjem živali, poškodovanjem rastišč in podobnimi posledicami obiskovanja ali človekovega delovanja. Te cilje se skuša doseči s komunikacijskimi aktivnostmi, ki pa jih je treba izvajati skozi daljše obdobje in zahtevajo več sredstev in kadra za njihovo izvajanje. Dve tretjini (68 %) komunikacijskih ukrepov je zato v različnih fazah izvajanja, 5 % ukrepov še ni v postopku, 22 % ukrepov ni izvedenih, pri 4 % ukrepov pa je bilo njihovo izvajanje iz različnih razlogov prekinjeno. Komunikacijske aktivnosti so vezane na redno delo ZRSVN, MOP oz. upravljavcev zavarovanih območij; intenzivneje se izvajajo tudi preko različnih projektov (VEZI NARAVE, KRAS.RE.VITA, LIFE STRŽEN, SIMARINE-NATURA, VrH Julijcev, ZA KRAS, LIKE, LIFE-IP NATURA.SI, Zgodbe naših mokrišč, CLLD Črna človeška ribica, LIFE for LASCA, VIPava, Gorička krajina, LIFE DINALP BEAR, LIFE NATURAVIVA, LIFE Kočevsko). Komunikacijske aktivnosti, ki se vežejo na vrste ali na območja, ki niso vključena v noben projekt se pravimo ne izvajajo, saj niso prioriteta rednega dela odgovornih nosilcev.

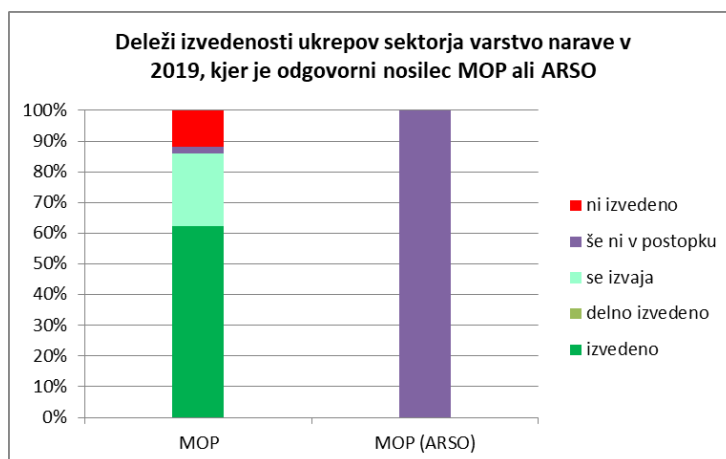
Ukrepi, ki predvidevajo različne zakonodajne spremembe in pripravo drugih dokumentov (zavarovanje, spremembe uredb in predpisov, priprava strategij, akcijskih načrtov in strokovnih podlag, sprememba sistema odškodnin), so bili izvedeni ali so še v postopku izvajanja v precej visokem deležu (88 %). V letu 2017 je bila sprejeta Uredba o Naravnem rezervatu Ormoške lagune, v letu 2018 pa Odlok o Krajinskem parku Debeli rtič. Izvajali so se predvsem projekti, ki so prikazali sistemske rešitve za sobivanje z velikimi zvermi in za zmanjševanje konfliktov med njimi in človekom. Sprejete so bile spremembe predpisov za ukrepe za izboljšanje habitata velikih zveri (rjavi medved (*Ursus arctos*), volk (*Canis lupus*), ris (*Lynx lynx*)) ter za zmanjšanje škodnih dogodkov. V letu 2016 je bila sprejeta Strategija

ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (*Lynx lynx*) v Sloveniji za obdobje 2016–2026. V letu 2019 sta bila pripravljena osnutek strategije upravljanja in osnutek akcijskega načrta za upravljanje rjavega medveda v Sloveniji. Prav tako so bili izvedeni ukrepi za zmanjšanje škode na drobnici s spremembo sistema odškodnin in zaščitnih ukrepov. Izvajali so se ukrepi za obnovo habitata rjavega medveda in risa na 8 območjih z ustrezno zaščito pašnih živali in drugega imetja za zmanjšanje škode, v okviru projektov LIFE DINALP BEAR (končan v letu 2018) in LIFE Lynx. Za izboljšanje upravljanja in sobivanja z zvermi prispevajo še ostali projekti kot so: LIFE WOLFALPS, 3Lynx in Carnivora Dinarica. Pripravljen je bil tudi osnutek strategije upravljanja z bobrom (*Castor fiber*). Določen delež (12 %) zakonodajnih ukrepov, in ukrepov priprave drugih dokumentov še ni izveden (poglavje 4.1 Analiza izvajanja ukrepov – odgovorni nosilec MOP ali ARSO).

Ostali ukrepi, kot so čezmejno sodelovanje pri upravljanju z volkom, odvzem velikih zveri iz narave, določiti mirne cone in izboljšati kvaliteto cone, usmerjati obisk, vzpostaviti mrhovišča in sistem odstranjevanja gvana so izvedeni ali v izvajanju v skoraj polovici primerov (47 %). Izvaja se predvsem odvzeme iz narave, vzpostavitev sistema odstranjevanja gvana in določanje mirnih con. 41 % ukrepov še ni v postopku (izboljšanje kvalitete cone in sistem odstranjevanja gvana na določenih lokacijah se bo pričelo izvajati v letu 2020).

4.1 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILEC MOP ALI ARSO

V PUN 2015-20 je skupno 250 ukrepov, ki se nanašajo na sektor varstvo narave (brez monitoringov in raziskav) in kjer je kot odgovorni nosilec naveden MOP ali ARSO. V nadaljevanju je podano izvajanje ukrepov PUN 2015-20 znotraj MOP in ARSO ločeno (slika 3). V PUN 2015-20 je skupno 93 ukrepov v sektorju varstvo narave, kjer je odgovorni nosilec MOP, MOP (režijski obrat) ali MOP (občina). Gre za ukrepe vezane na spremembo zakonodaje in pripravo strategij ter akcijske načrte (60), zavarovanje (14) in obnovitev (3). Izvedenih je 62 % ukrepov, četrtnina ukrepov se izvaja (24 %), 2 % ukrepov še ni v postopku, 12 % ukrepov pa ni izvedenih. Določeni ukrepi dejansko ne morejo biti izvedeni (7 %), saj ni ustreznih pravnih podlag za pripravo takšnih sprememb.

Slika 3: Izvajanje ukrepov PUN 2015-20, kjer je odgovorni nosilec MOP ali ARSO – stanje konec leta 2019.

Ukrepe varstva narave, kjer je kot odgovorni nosilec naveden MOP (ARSO), je skupno 157, vsi ukrepi pa se nanašajo na izvedbo pogodbenega varstva. Vsi ti ukrepi še niso v postopku. Pogodbeno varstvo se je sicer začelo v letu 2019 bolj intenzivno izvajati, vendar vse v sklopu različnih projektov, saj je za izvedbo teh ukrepov potrebno zadosti kadra, predvsem pa razpoložljivih finančnih sredstev. V prihodnje bo potrebno doreči tudi odgovornega nosilca teh ukrepov in poskrbeti za finančne vire, da se to lahko v večji meri izvaja.

Komunikacijske aktivnosti (16)

MOP je odgovoren za izvedbo 16 ukrepov komunikacijskih aktivnosti. Od tega je 14 ukrepov vezanih na podrobnejši varstveni cilj »primerno upravljanje čezmejnih območij Natura 2000« za 14 vrst ptic na Natura 2000 območju Drava. Vsi ukrepi se izvajajo, saj je Slovenija partner sporazuma AEWA (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds), vse aktivnosti potekajo v okviru dogodkov AEWA.

Za 2 ukrepa sta kot odgovorni nosilec navedena MOP in občina, in sicer komunikacijske aktivnosti za ohranitev habitata dveh vrst metuljev (travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) in močvirski cekinček (*Lycaena dispar*) na območju Radensko polje – Viršnica. Konkretno komunikacijske aktivnosti za ti dve vrsti se v letu 2019 še niso začele izvajati so pa predvidene za izvedbo v projektu VEZI NARAVE (Čezmejni program SI-HR: 2018 – 2021).

Ukrepi za spremembo zakonodaje, smernic, akcijskih načrtov... (60)

- Novelirati akcijski načrt ohranjanja medveda (8)

Vseh 8 ukrepov za novelacijo akcijskega načrta ohranjanja medveda za 8 območij, kjer je MOP odgovorni nosilec, je v postopku izvajanja. Tako osnutek Strategije upravljanja rjavega medveda (*Ursus arctos*) v Sloveniji za obdobje 2020-30 (krovni dokument) kot tudi Akcijski načrt upravljanja rjavega medveda (*Ursus arctos*) v Sloveniji za obdobje 2020-24 sta bila pripravljena v letu 2019 in sta v postopku sprejemanja.

- Prilagoditi zakonodajo (veterinarski predpisi, škode po zavarovanih vrstah) (7)

Vseh 7 ukrepov za izboljšanje habitata 2 vrst ptic (beloglavi jastreb (*Gyps fulvus*) in planinski orel (*Aquila chrysaetos*)) na 6 območjih (povečana prisotnost trupel poginulih domačih živali) preko prilagoditve zakonodaje ni izvedenih, saj za to trenutno ni osnovne pravne podlage. Ta trenutek namreč v Sloveniji redno krmljenje ptic, ki se hranijo z mrhovino, še ni mogoča, saj Slovenija ni navedena v prilogi Uredbe komisije EU 2015/9.

- Sprejeti akcijski načrt ohranjanja risa v Sloveniji (7)

Ukrepi so bili izvedeni s sprejetjem Strategije ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (*Lynx lynx*) v Sloveniji 2016–2026 (št. 35600-3/2016/4; 12. 5. 2016).

- Spremeniti Uredbo o območjih Natura 2000 (1)

Ukrep za povečanje velikosti habitata človeške ribice (*Proteus anguinus*) na območju Vir pri Stični preko spremembe Uredbe o območjih Natura 2000 ni bil izveden. ZRSVN je leto dni pred uvrstitvijo tega ukrepa v predlog PUN 2015-20 sodeloval v postopku širitve omrežja Natura 2000, v katerem tega območja ni dodal v širitev.

- Urediti predpise tako, da omogočajo krčitev rušja (2)

Ukrepa za obnovitev in ohranitev HT 4070 Ruševje z vrstama *Pinus mugo* in *Rhododendron hirsuum* (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*) in vrste rastline Scopolijev repnjak (*Arabis scopoliana*) na območju Javorniki – Snežnik preko omogočanja krčitev rušja zaradi usklajevanja ohranjanja različnih vrst/HT nista bila izvedena. Izvajanje ukrepa je bilo predvideno v kohezijskem projektu, od katerega pa je prijavitelj odstopil.

- Uskladiti predpise v smeri zmanjševanja škodnih dogodkov (20)

Ukrepi za izboljšanje habitata velikih zveri (rjavi medved, volk in ris) na 8 območjih s podrobnejšim varstvenim ciljem »druge kmetijske rabe, ne reja drobnice« so vsi izvedeni, spremembe predpisov so bile sprejete pred sprejetjem PUN 2015-20, a po dokončni uskladitvi priloge PUN 6.1.

- Zmanjšati škode na drobnici s spremembo sistema odškodnin in zaščitnih ukrepov (15)

Ukrepi za obnovo habitata rjavega medveda in risa na 8 območjih z ustrezno zaščito pašnih živali in drugega imetja za zmanjšanje škode so izvedeni. Do odškodnine so upravičeni oškodovanci, ki poskrbijo za varovalne (zaščitne) ukrepe na svojem premoženju tako, da ravnajo kot dober gospodar in na svoje stroške naredijo vse potrebno, da premoženje obvarujejo pred nastankom škode.

Načine ustreznega varovanja premoženja in vrste ukrepov za preprečitev škode za posamezne živalske vrste določa Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečevanje nadaljnje škode na premoženju. ARSO oškodovancem povrne škodo, poleg tega pa sofinancira izvedbo ukrepov (nakup opreme) za preprečevanje nadaljnje škode, ki so jo povzročile velike zveri.

V Sloveniji se vse več sredstev in naporov vlaga tudi v preventivne ukrepe za zaščito premoženja in v osveščanje ljudi o sobivanju z velikimi zvermi (različni projekti LIFE DINALP BEAR, LIFE Lynx, LIFE WOLFALPS). Varovanje črede pred velikimi zvermi pa se podpira tudi s Programom razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020 (PRP 2014–2020), ki spodbuja investicije, povezane z varovanjem živali pred zvermi (podukrep 4.1) in sobivanje pašnih živali z zvermi (kmetijsko-okoljska-podnebna plačila: KRA_OGRM, KRA_VARPP, KRA_VARPA). V okviru podukrepa 4.1 se podpirajo naložbe v ureditev pašnikov in obor ter nakup pripadajoče opreme za nadzorovano pašo domačih živali oziroma rejo gojene divjadi.

Zavarovanje (14)

Ukrepi za zavarovanje HT 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju in HT 1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium* na območju Debeli rtič so izvedeni. Širše območje Debelega rtiča je bilo razglašeno za krajinski park junija 2018 (Odlok o Krajinskem parku Debeli rtič; Uradni list RS, št. 48/18).

Ukrep za določitev strokovnih podlag za zavarovanje mrtvice v Krapju za ohranitev habitata hrošča ovratniški plavač (*Graphoderus bilineatus*) na območju Mura ni izveden, mrtvice niso zavarovane. MOP od ZRSVN strokovnih podlag ni prejel.

Ukrepi za določitev strokovnih podlag za zavarovanje Ormoških lagun za obnovo habitata 9 vrst ptic na območju Drava so izvedeni. Leta 2017 je bila sprejeta Uredba o naravnem rezervatu Ormoške lagune (Uradni list RS št. 23/2017).

Obnovitev (3)

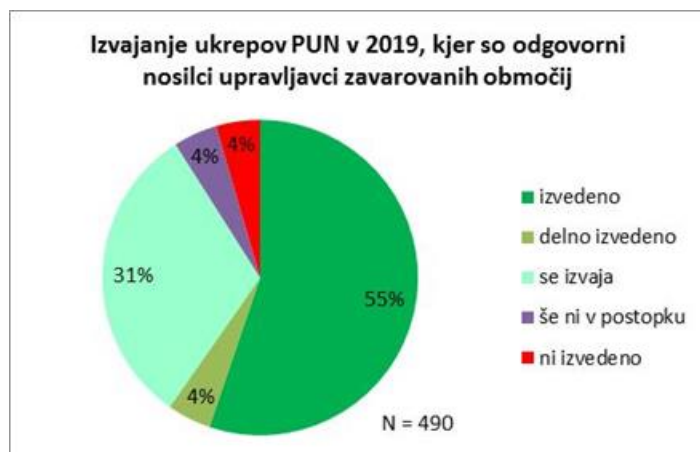
Ukrepi za obnovitev 3 HT (HT 7230 Bazična nizka barja, HT 7140 Prehodna barja in HT 7150 Uleknine na šotni podlagi z vegetacijo zveze *Rhynchosporion*) na območju Zelenci z odstranjevanjem lesne zarasti, za katere je odgovorni nosilec MOP (režijski obrat), so bili vsi izvedeni. Lesna zarast se je odstranjevala v letih 2017 in 2018.

4.2 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILCI UPRAVLJAVCI ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Ukrepe, kjer so kot odgovorni nosilci navedeni upravljavci zavarovanih območij (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami), je skupno 490. Od teh velika večina ukrepov (71 %) spada pod sektor varstvo narave, 16 % pod monitoringe in raziskave, 10 % pod nadzor, slaba 2 % pod prilagojeno kmetijsko prakso, manj kot 1 % pod upravljanje voda in gozdarstvo. Ukrepi so vsebinsko vezani na izvajanje popisov, kartiranj in monitoringov, izvajanje nadzora (preko naravovarstvenih nadzornikov, ki so zaposleni na javnih zavodih), komunikacijske aktivnosti, odkup zemljišč, renaturacijo in obnovitev habitatov, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, usmerjanje obiska in vzdrževanje infrastrukture za obiskovalce, izvajanje KOPOP ukrepov ter vključevanje ciljev v načrte upravljanja. Kar 91 % vseh ukrepov je izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju, 9 % ukrepov pa še ni v postopku ali ni izvedenih (slika 4).

Skupno je v celoti izvedenih preko polovica ukrepov (55 %). Večina ukrepov se je izvedla preko rednega dela upravljavcev zavarovanih območij, ki vsako leto sprejmejo program dela ali pa imajo sprejet večletni načrt upravljanja. Gre predvsem za ukrepe izvajanje nadzora, kartiranje habitatnih tipov, popise in monitoringe vrst, obnovitev habitatov, komunikacijske aktivnosti ter ukrepe za vzdrževanje in upravljanje naravovarstveno pomembnih kmetijskih in vodnih površin znotraj zavarovanega območja (npr. košnja, omejevanje razširjanja invazivnih tujerodnih vrst, upravljanje vodnega režima, vzdrževanje solin, usmerjanje obiska itd.).

Ukrepi so bili izvedeni tudi v okviru dveh projektov, in sicer obnovitev Ormoških lagun v okviru LIFE projekta LIVEDRAVA (zaključen že leta 2017) ter odkup zemljišč v Strajanovem bregu v okviru projekta PoLJUBA na Ljubljanskem barju.

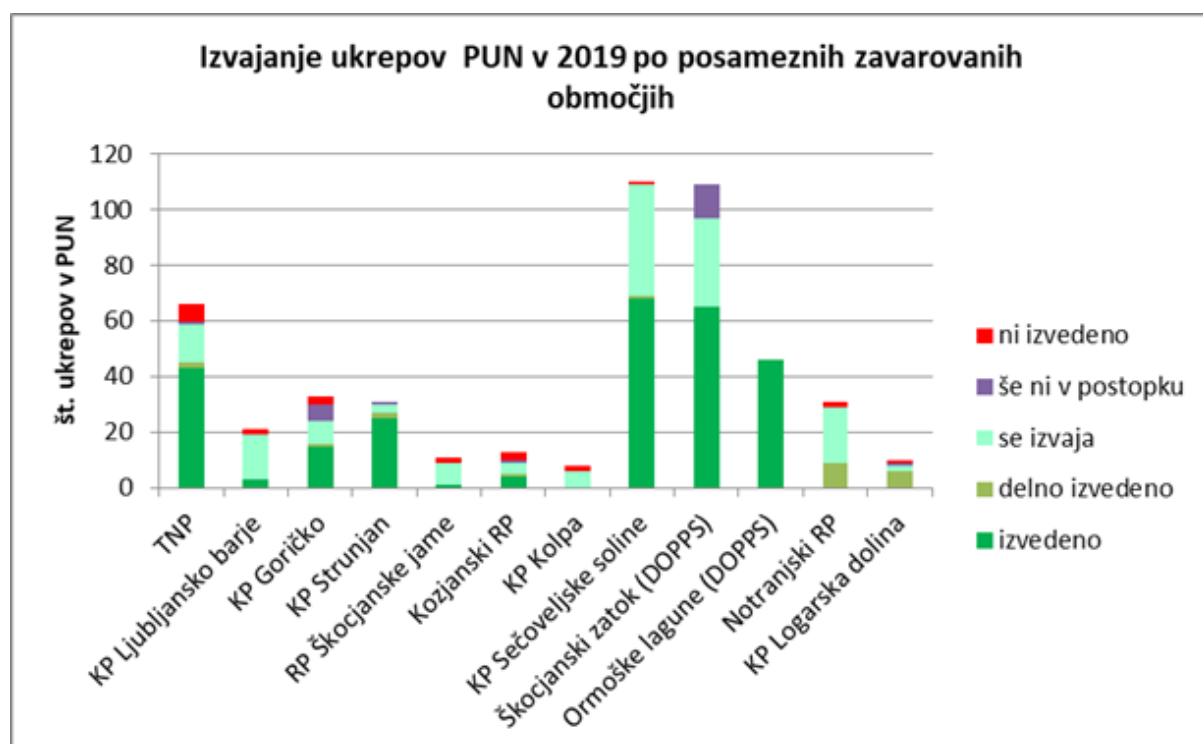

Slika 4: Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 v letu 2019, kjer so odgovorni nosilci upravljavci zavarovanih območij.

Dobra tretjina ukrepov je delno izvedenih ali v izvajanju, večina teh ukrepov se izvaja vsako leto kot redno delo, npr. nadaljevanje monitoringa, izvajanje nadzora, komunikacijske aktivnosti, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, vzdrževanje solinarske infrastrukture ter usmerjanje obiska. Nekateri ukrepi pa se izvajajo preko projektov, npr. obnovitev habitatov, odkupi zemljišč, komunikacijske aktivnosti, izvajanje ukrepov PRP itd. Ti projekti so: projekti LIFE Stržen, KRAS.RE.VITA in LIFE NATURAVIVA na območju Notranjskega RP, projekt LIFE-IP NATURA.SI na območju KP Logarska dolina, projekta PoLJUBA in Sava TIES na območju KP Ljubljansko barje, projekt ZA KRAS na območju RP Škocjanske jame, projekt Gorička krajina na območju KP Goričko ter projekt VrH Julijcev na območju TNP.

Zgolj 4,5 % ukrepov po PUN 2015-20 vezanih na zavarovana območja še ni v postopku. Pri teh ukrepih je večinoma projekt že odobren, a se izvajanje ukrepov še ni začelo, je pa predvideno v bližnji prihodnosti. Pri ukrepih za dvoživke in vidro v KP Goričko je projektna naloga Mokrišča na Goričkem pripravljena, a projekt ni bil potrjen, tudi zaradi spremembe pristopa do nekaterih projektov zaradi spremenjenih razmer zaradi bolezni COVID-19. Na območju KP Logarska dolina, ki je del območij Natura 2000 Grintovci in Kamniško-Savinjske Alpe, so predvidene konkretne naravovarstvene akcije v projektu LIFE-IP NATURA.SI od leta 2021 naprej. Na območju KP Strunjan so se aktivnosti za obnovo in dvig nasipov in pragov med laguno Stjuža in Strunjanskimi solinami prestavile v leto 2020. Na območju NR Škocjanski zatok je projektna dokumentacija v izdelavi, izvedba protihrupne zaščite v dolžini cca. 850 m bo potekala vzporedno s širjenjem Bertoške vpadnice v štiripasovnico.

Samo 4,5 % ukrepov ni izvedenih, predvsem zaradi omejene časovne in kadrovske razpoložljivosti, neizvedljivosti ukrepov ali nekaterih drugih razlogov. Nekateri aktivnosti so bile sicer že predvidene za izvedbo v okviru prijavljenih projektov, ki pa niso bili potrjeni, zato se ti ukrepi niso izvajali ali pa so bili le delno izvedeni.

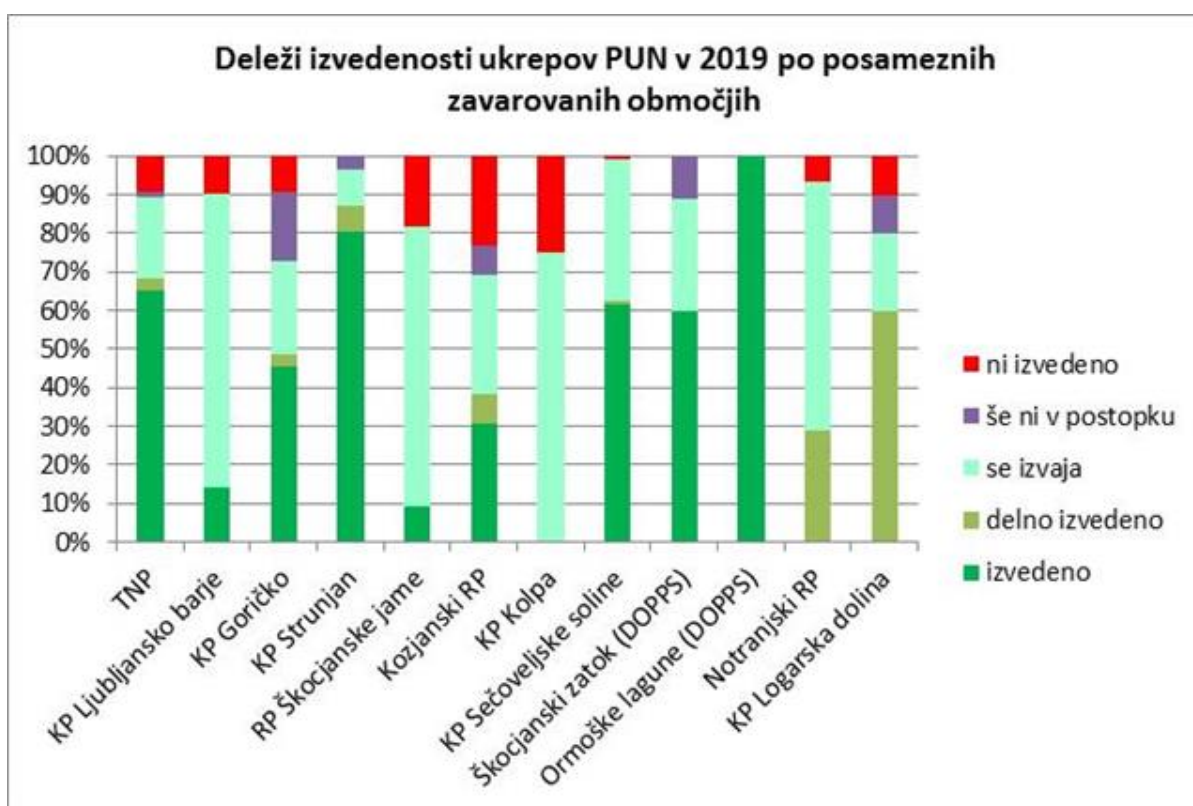

Slika 5: Izvajanje ukrepov PUN 2015-20 po posameznih zavarovanih območjih – stanje leta 2019.

Zavarovana območja so v nadaljevanju vsebinsko podrobneje obravnavana glede na spodnji vrstni red. Z zavarovanimi območji v Sloveniji upravljajo različni upravljavci, navedeni v oklepajih:

- narodni park: Triglavski narodni park (Javni zavod Triglavski narodni park)
- regijski parki:
  - Kozjanski regijski park (Javni zavod Kozjanski park)
  - Notranjski regijski park (Javni zavod Notranjski regijski park)
  - Regijski park Škocjanske jame (Javni zavod park Škocjanske jame)
- krajinski parki:
  - Krajinski park Goričko (Javni zavod Krajinski park Goričko)
  - Krajinski park Kolpa (Javni zavod Krajinski park Kolpa)
  - Krajinski park Ljubljansko barje (Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje)
  - Krajinski park Logarska dolina (Režijski obrat Občine Solčava)
  - Krajinski park Sečoveljske soline (SOLINE Pridelava soli d.o.o.)
  - Krajinski park Strunjan (Javni zavod Krajinski park Strunjan)
- naravni rezervati:
  - Naravni rezervat Ormoške lagune (Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, v nadaljevanju DOPPS)
  - Naravni rezervat Škocjanski zatok (DOPPS)

Največ varstvenih ukrepov je bilo v PUN 2015-20 predvidenih za nosilce ZO KP Sečoveljske soline, Škocjanski zatok ter Triglavski narodni park (slika 5).

Slika 6: Izvajanja ukrepov PUN 2015-20 po posameznih zavarovanih območjih – stanje leta 2019.

Poudariti velja, da so v PUN 2015-20 v primerjavi s predhodnim programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007-2014 bili opredeljeni konkretni ukrepi za upravljavce zavarovanih območij. Ocenjujemo, da je šlo za pomemben korak v pravo smer, da so upravljavci zavarovanih območij za te ukrepe prevzeli odgovornost. Na voljo pa so bila tudi namenska projektna sredstva, poleg sredstev LIFE so bila še posebej pomembna sredstva evropske kohezijske politike, delno tudi Podnebni sklad. Na podlagi teh izkušenj bo treba v novi program upravljanja območij Natura 2000 ponovno vključiti konkretne ukrepe za upravljavce, hkrati pa zagotoviti tudi sredstva za njihovo izvedbo. Pomembno pa bo, da bodo upravljavci zavarovanih območij okrepili tudi sodelovanje z drugimi nosilci ukrepov na območju zavarovanih območij.

4.2.1 TRIGLAVSKI NARODNI PARK

Javni zavod Triglavski narodni park (v nadaljnjem besedilu: JZ TNP) je v skladu s predpisi na področju ohranjanja narave in zavarovanega območja med drugim pristojni upravljavec posebnih varstvenih območij v Triglavskem narodnem parku, ki so del omrežja Natura 2000:

- posebno ohranitveno območje (v nadaljevanju POO) Julijske Alpe,
- POO Poključka barja,
- POO Radovna most v Sr. Radovni – jez HE Vintgar,
- posebno območje varstva (v nadaljevanju POV) Julijci.

Skupno je v PUN 2015-20 navedenih 66 ukrepov, pri katerih je JZ TNP določen kot odgovorni nosilec, od tega jih je 43 izvedenih, 2 delno izvedena, 14 ukrepov se izvaja, 1 ukrep še ni v postopku, 6 ukrepov ni izvedenih. Izvajanje ukrepov je bilo predvideno v okviru rednega dela JZ TNP in različnih projektov, od katerih sta najpomembnejša projekta VrH Julijcev in Nat2Care.

Projekt VrH Julijcev je namenjen izboljšanju stanja osmih kvalifikacijskih vrst (alpska možina (*Eryngium alpinum*), veliki pupek (*Triturus carnifex*), hribski urh (*Bombina variegata*), divji petelin (*Tetrao urogallus*), gozdni jereb (*Bonasa bonasia*), belka (*Lagopus mutus helveticus*), kotorna (*Alectoris graeca*), triprsti detel (*Picoides tridactylus*) in štirih habitatnih tipov (HT 6230, HT 6520, HT 7110, HT 3140; glej v nadaljevanju) na območjih Natura 2000 v Triglavskem narodnem parku, stanje katerih je ocenjeno kot neugodno ali celo slabo brez pričakovanega izboljšanja v prihodnosti. Po pričakovanjih je bil projekt formalno potrjen v začetku leta 2019, nato pa so se začele pripravljalne aktivnosti (terensko delo, načrtovanje obnove kalov, monitoringi in komunikacijske aktivnosti).

Aktivnosti projekta Nat2Care so med drugim aktivnosti zbiranja in vrednotenja obstoječih podatkov o stanju varstveno pomembnih prostoživečih vrst, ki jih naslavlja projekt, monitoringi izbranih ciljnih vrst projekta – monitoring divjega petelina in ruševca v okviru rednega dela naravovarstvene nadzorne sužbe (NNS), izvedba dveh monitoringov belke (Mangartsko sedlo, Kanin), izvedba monitoringa gamsov v okolišju Plazi (mirni območji Tičarica-Trenta in Travniška dolina), aktivnosti za uveljavitev mirnih območij (rušavec in veliki petelin) in komunikacijske aktivnosti.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- določiti mirne cone (12)

Vsi ukrepi za določitev mirnih con so predvideni v okviru rednega dela javnega zavoda. Za 3 HT na območju POO Poključka barja (HT 7110 aktivna visoka barja, HT 7230 bazična nizka barja, HT 7140 prehodna barja) so določene podrobnejše usmeritve, in sicer omejiti dostop in rabo. Vsi trije ukrepi se izvajajo v okviru projekta VrH Julijcev, in sicer je bila preučena umestitev parkovne infrastrukture in poteka Poključke poti, izvedeni so bili usklajevalni sestanki z zasebnimi lastniki in upravljavci športnih objektov.

Preostalih 9 ukrepov je navedenih za določitev mirnih con za 5 vrst ptic na območju POV Julijci, vseh 9 ukrepov je izvedenih. Za belko je potekalo sistematično preverjanje stanja (projekt Nat2Care), izvedba dveh monitoringov belke (Mangartsko sedlo, Kanin) in pričetek procesa uveljavljanja pilotnih mirnih območij za vrsto na širšem območju Trente, vključno z zbiranjem podatkov in neposrednimi ogledi območij, izvedena so bila vrednotenja stanja populacij vrste na projektnih območjih projekta VrH Julijcev. Za vrsto divji petelin je varstveni cilj naveden »brez fotografiranja na rastiščih«, na TNP se je izvajal poostren naravovarstveni nadzor v mirnih conah ter sistematično preverjanje stanja (redno zbiranje prostorskih podatkov o stanju vrste in zaznanih pritiskih obiskovanja na znanih rastiščih, ki so z NU TNP opredeljena kot mirna območja). Za vrste planinski orel, ruševac in sokol selec (*Falco peregrinus*) je potekalo priložnostno zbiranje podatkov – evidentiranje vrste in morebitnih pritiskov nanjo v okviru priložnostnih opazovanj naravovarstvenih nadzornikov, vključno na mirnih območjih, ki jih za vrste določa NU TNP.

– izvajati nadzor (2)

Oba ukrepa za izvajanje nadzora sta predvidena v okviru rednega dela in projekta VrH Julijcev in se izvajata. Za HT 3140 trde oligo-mezotrofne vode z bentoškimi združbami parožnic (*Chara* spp.) na območju POO Julijske Alpe je podrobnejši varstveni cilj »brez hranjenja rib in rekreacijskih aktivnosti v visokogorskih jezerih«, za kar je bila v projektu izvedena komunikacija s prostovoljnimi nadzorniki in zainteresiranimi posamezniki, dejansko vključevanje v nadzor v naravi bo v letu 2020, izveden je bil nadzor v naravi s strani NNS v načrtovanem obsegu.

Za vrsto divji petelin je podrobnejši varstveni cilj »usmerjen turistični obisk«, za kar je bil nadzor v naravi zagotovljen v okviru monitoringa stanja vrste, izvedena je bila komunikacija s prostovoljnimi nadzorniki in zainteresiranimi posamezniki, dejansko vključevanje v nadzor v naravi bo v letu 2020.

– kartirati stanje habitatnega tipa in vzpostaviti območni monitoring (5)

Za te ukrepe sta kot odgovorna nosilca navedena JZ TNP ter ZRSVN. Za 3 HT alpskih rek in lesnate vegetacije je ta ukrep izveden v okviru izvedbe kartiranja negozdnih habitatnih tipov s poudarkom na obrežni vegetaciji (vključno HT 3240 alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (*Salix eleagnos*) vzdolž njihovih bregov) na območju Velike in Male Pišnice. Za HT 6520 gorski ekstenzivno gojeni travniki se ukrep izvaja – TNP je v okviru NNS spremljal stanje na območjih planin, območni monitoring pa bo vzpostavljen skozi projekt VrH Julicev. Za HT 91E0 obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja je bilo izvedeno kartiranje skupno 50 ha negozdnih habitatnih tipov na območjih Poključke, Mangarta in Radovne.

– komunikacijske aktivnosti (9)

Za HT 3140 trde oligo-mezotrofne vode z bentoškimi združbami parožnic (*Chara* spp.) na območju POO Julijske Alpe se podrobnejši varstveni cilj »brez hranjenja rib in rekreacijskih aktivnosti v visokogorskih jezerih« dosega tudi preko rednega dela JZ TNP, kot so objave prispevkov v strokovnih publikacijah, izvajanje rednih terenskih ogledov, izvedba sestankov

in delavnic s strokovnimi organizacijami, izvajanje nadzora v naravi na z obiskom najbolj obremenjenih delih narodnega parka, vključno z območji visokogorskih jezer ter obveščanje javnosti – tematska ozaveščevalna sporočila za javnost.

Za dve rastlinski vrsti so podrobnejši varstveni cilji brez paše ali brez gnojenja na in v okolici rastišč. Za vrsto enostavna mladomesečina (*Botrychium simplex*) je ukrep delno izveden v okviru naravovarstvenega nadzora (NN), za vrsto lepi čeveljc (*Cypripedium calceolus*) se ukrep informiranja izvaja v okviru NN, poteka tudi preverjanje stanja vrste na znanih rastiščih na območju Martuljka, vključno z evidentiranjem morebitnih pritiskov kmetijske dejavnosti. V letu 2019 ni bilo aktivnosti.

Za dve vrsti dvoživk (hribski urh in veliki pupek) je varstveni cilj obnovitev mreže kalov v različnih sukcesijskih stopnjah, brez tujerodnih vrst. V okviru pripravljanih aktivnosti projekta VrH Julijcev problematika vnosa oziroma prisotnosti tujerodnih vrst v kalih ni bila zaznana, potekala je promocija naravovarstvenega pomena kalov.

Za vrsto rjavi medved so navedene podrobnejše usmeritve »preventivno delovanje za preprečevanje škod in vzdrževanje družbene nosilne kapacitete okolja«. Ta ukrep je bil izveden v projektu LIFE DINALPBEAR – sodelovanje z ZGS in UL na področju informiranja in ozaveščanja javnosti o rjavem medvedu v informacijskih centrih JZ TNP (Bohinjka, Triglavsko roža). Poteka stalna komunikacija in izmenjava informacij z rejci živali, pilotna označitev pašnih živali z GPS oddajniki ter sodelovanje JZ TNP v postopkih izrednih ukrepanj v TNP.

Za vrsto divji petelin se ukrep usmerjanja turističnega obiska izvaja skozi ozaveščanje in informiranje o omejitvah na mirnih območjih za divjega petelina.

– obnovitev (6)

Ta ukrep je predviden za 3 vrste rastlin in 2 vrsti dvoživk na območju POO Julijske Alpe. Za rastlinsko vrsto enostavna mladomesečina ukrep fizične zaščite rastišča (brez planinskih in pašnih poti na rastišču) ni bil izveden v letu 2019. Za vrsto lepi čeveljc je ukrep označiti in zaščititi rastišče (Gozd Martuljek) izveden – infrastruktura za zaščito rastišč je izvedena na 35 lokacijah, izvedeno je tudi preverjanje stanja vrste na znanih rastiščih na območju Martuljka, vključno z beleženjem stanja umeščene infrastrukture za zaščito rastišča. Za vrsto alpska možina se ukrep odstranitve lesne zarasti izvaja v okviru projekta VrH Julijcev - pridobljen je bil strokovni elaborat za odstranitev lesne vegetacije na rastiščih vrste na Liscu in Kozjem robu. Za vrsti hribski urh in veliki pupek se ukrepi obnovitve kalov izvajajo v okviru projekta VrH Julijcev – v 2019 so bili izvedeni terenski ogledi kalov za obnovo in inventarizacije dvoživk.

– popisati stanje populacije in vzpostaviti monitoring (3)

Ta ukrep je določen za rastlinsko vrsto močvirski meček (*Gladiolus palustris*) (ukrep se izvaja, bili so priložnostno zbrani prostorski podatki v načrtovanem obsegu, v letu 2019 ni podatkov o novih rastiščih vrste) in dve vrsti dvoživk (hribski urh in veliki pupek), potekala je izvedba inventarizacij vrste s strani zunanjega izvajalca na znanih nahajališčih v vzhodnem delu TNP.

– spremljati stanje (8)

Ukrep za spremljanje stanja je določen za 5 rastlinskih vrst na območju POO Julijske Alpe in 3 vrste ptic na območju POV Julijci. Za rastlinsko vrsto Bertolonijeva orlica (*Aquilegia bertolonii*) ukrep še ni v postopku, aktivnosti so načrtovane v letu 2020. Za vrsti Zoisova

zvončica (*Campanula zoysii*) in kratkodlakava popkoresa (*Moehringia villosa*) ukrep ni izveden zaradi omejene časovne in kadrovske razpoložljivosti. Za vrsti lepi čeveljc in alpska možina je bil ukrep izveden v okviru preverjanja stanja vrste na znanih rastiščih na območjih Martuljek, Kot, Vrata, Krnica, Krma za vrsto lepi čeveljc in na območjih Lisec, Štuke, Home in Osredki za vrsto alpska možina. Poteka tudi vzdrževanje evidence zbranih podatkov JZ TNP.

Za vse tri vrste ptic je bil ukrep izveden. Za spremljanje stanja vrst planinski orel in sokol selec je bilo izvedeno priložnostno zbiranje podatkov o prostoživečih vrstah. Za spremljanje stanja vrste ruševac je potekalo redno preverjanje stanja aktivnosti znanih rastišč v LPN Triglav, koordinacija izvedbe preverjanj z ostalimi upravljavci lovišč v TNP, priložnostno zbiranje podatkov z evidentiranjem vrste ter izvedba seminarja kot pripravljalne aktivnosti za monitoring vrste v projektu Nat2Care.

– upravljanje zavarovanih območij (15)

V okviru tega ukrepa je na območju POO Poključka barja za 3 barjanske HT navedena podrobnejša varstvena usmeritev »vzdrževati poti in usmerjati obisk na eno lokacijo (Goreljek)«. Za vse 3 HT je bil ukrep izveden v okviru aktivnosti uskladitve umeščanja poteka tras tekaških prog zunaj barjanskih površin (Goreljek), vzdrževanja parkovne infrastrukture (redno spremljanje stanja in vzdrževanje učne poti Goreljek), obveščanje javnosti, ozaveščevalnih in izobraževalnih programov in izvajanja vodniških programov JZ TNP na terenu, v projektu VrH Julijcev je bila preučena umestitev parkovne infrastrukture in poteka Poključke poti.

Za HT 3140 trde oligo-mezotrofne vode z bentoškimi združbami parožnic (*Chara* spp.) na območju POO Julijske Alpe je bil ukrep usmerjanja turističnega obiska izveden v okviru poudarjenega izvajanja nadzora v naravi na z obiskom najbolj obremenjenih delih narodnega parka, vključno z območji visokogorskih jezer (Krnsko jezero, Triglavsko jezera, Kriška jezera, Planina pri jezeru), pri aktivnostih za trajnostni turizem in komunikacijskih dejavnostih v projektu VrH Julijcev.

Ta ukrep je določen tudi za 5 vrst ptic na območju POV Julijci (divji petelin, planinski orel, ruševac, belka in sokol selec), vsi ukrepi usmerjanja obiska so bili izvedeni v okviru izvajanja neposrednega nadzora v naravi, prednostno na območjih poti in izhodiščih za obiskovanje visokogorja (Triglav, Jalovec, Mangart) in rednega zbiranja prostorskih podatkov o stanju vrste in zaznanih pritiskih obiskovanja na znanih rastiščih in gnezdiščih vrst, ki so z NU TNP opredeljena kot mirna območja. Za divjega petelina je potekalo sodelovanje JZ TNP pri urejanju poti, monitoring obiskovanja, akcijski načrt za usmerjanje obiskovanja, v projektu VrH Julijcev je bilo izvedeno vrednotenje zaznanih pritiskov na rastiščih vrste v okviru monitoringa; opredelitev deležnikov, določitev in partnersko usklajevanje meja mirnih območij in pravil ravnanj.

– vzpostaviti monitoring (6)

Ukrep vzpostavitve monitoringa za rastlinsko vrsto enostavna mladomesečina se izvaja, preverjeno je bilo stanje vrste na Malem polju, v letu 2019 ni bilo dodatnih aktivnosti. Ukrep vzpostavitve monitoringa za 2 vrsti ptic (divji petelin in gozdni jereb) je bil delno izveden v okviru rednega preverjanja stanja aktivnosti znanih rastišč v LPN Triglav in priložnostnega zbiranja podatkov z evidentiranjem vrste ter aktivnega sodelovanja z vsemi upravljavci (LD) na področju zbiranja in izmenjave podatkov. Ukrep vzpostavitve monitoringa za eno vrsto raka (navadni koščak (*Austropotamobius torrentium*)) in dve vrsti rib (kapelj (*Cottus gobio*) in soška postrv (*Salmo marmoratus*)) ni bil izveden, saj ni bil v programu popisa.

4.2.2 KOZJANSKI REGIJSKI PARK

Kozjanski regijski park je poleg Triglavskega narodnega parka najstarejše zavarovano območje v Sloveniji. Z Zakonom o ohranjanju narave je bil ustanovljen regijski park z imenom Kozjanski park, katerega upravljavec je Javni zavod Kozjanski park (v nadaljevanju JZ KP). JZ KP v okviru predpisov predstavlja instrument zagotavljanja ugodnega stanja Natura 2000 vrst in življenjskih prostorov ter upravljanja območja. Znotraj Kozjanskega regijskega parka je 6 območij Natura 2000, s katerimi zavod upravlja skladno z določbami PUN 2015-20 in pokrivajo skoraj 70 % površine parka:

- POO Dobrava – Jovski
- POO Orlica
- POO Bohor
- POO Sotla s pritoki
- POV Dobrava – Jovski
- POV Kozjansko

V letu 2019 so na JZ KP prednostno izvajali naloge iz PUN 2015-20, njihove naloge se nanašajo predvsem na izboljšanje stanja ohranjenosti kvalifikacijskih vrst preko komunikacijskih aktivnosti, nadaljevanja razvoja primerne kmetijske prakse in blagovne znamke visokodebelnih travniških sadovnjakov ter izboljšanja obiskovanja območja. Skupno je v PUN 2015-20 13 ukrepov, pri katerih je JZ KP določen kot odgovorni nosilec, od tega so 4 izvedeni, 1 delno izveden, 4 ukrepi se izvajajo, 1 še ni v postopku, 3 ukrepi pa niso izvedeni. V letu 2019 se je pričel izvajati projekt LIFE AMPHICON. Cilj projekta je izboljšati stanje ohranjenosti ciljnih vrst dvoživk v šestih Natura 2000 območjih v Sloveniji (Ljubljansko barje, Radensko polje – Viršnica, Dobrava – Jovski in Bohor), na Danskem (Søer ved Tårup og Klintholm) in v Nemčiji (Felchowseegebiet).

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- določiti točke pogostih povozov živali in izboljšati infrastrukturo ob njih (1)

Ukrep za določitev točk pogostih povozov živali in izboljšati infrastrukturo ob njih je naveden za vrsto vidra (*Lutra lutra*) in se izvaja v okviru rednega dela (spremljanje stanja).

- komunikacijske aktivnosti (6)

Ukrep za ohranitev HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) z obnovitvijo ekstenzivne paše se izvaja, opravljen je bil zakup 2,6 ha zemljišč ter upravljanje v okviru redne dejavnosti.

Ukrepi za vrsto hrošča hrastov kozliček (*Cerambyx cerdo*) za doseganje podrobnejših varstvenih ciljev ohranitev mejic, drevoredov in posameznih hrastovih dreves, ki predstavljajo večjo gnezditveno kolonijo hrastovega kozlička, so bili izvedeni. Izvajali so komunikacijo z lastniki zemljišč za pravilno upravljanje gozdnega prostora za ohranitev Natura 2000 vrst hroščev (rogač (*Lucanus cervus*), alpski kozliček (*Rosalia alpina*), bukov kozliček (*Morimus funereus*)).

Ukrep komunikacijskih aktivnosti (brez fotografiranja na gnezdu) za vrsto črna štokrlja (*Ciconia nigra*) je bil izveden v okviru rednega dela (spremljanje stanja).

- renaturirati (1)

Ukrep za renaturacijo HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) ni bil izveden, saj projekt Biotska pestrost Kozjanskega in Obsotelja – razvojni izziv za domačine (ESRR) ni bil odobren. V okviru priprave projektnega predloga LIFE AMPHICON so potekale komunikacijske aktivnosti z lastniki zemljišč glede odkupov (15 ha je predvidenih za odkup).

– upravljanje zavarovanih območij (1)

Ukrep za obnovitev habitata vrste vijeglavka (*Jynx torquilla*) s podrobnejšo usmeritvijo »nadaljevati razvoj primerne kmetijske prakse in blagovne znamke visokodebelnih travniških sadovnjakov« se izvaja. Opravljen je bil rez visokodebelnih sadovnjakov, obdelovanje kolekcijskega sadovnjaka in drevesnice, predelava sadja in skrb za gnezdilnice.

– vključiti varstveni cilj v načrte upravljanja GGO in GGE, upravljanje voda in programe del na vodotokih z načrtovanjem sektorskih ukrepov (4)

Ukrep za vključitev varstvenega cilja v načrte upravljanja GGO in GGE z načrtovanjem sektorskih ukrepov za vrsto ptice črna žolna (*Dryocopus martius*) je bil delno izveden (2 GGN od 4), za HT 91K0 Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (*Aremonio-Fagion*)) pa še ni v postopku (0 GGN od 2).

Ukrep za vključitev varstvenega cilja v načrte upravljanja voda in programe del na vodotokih z načrtovanjem sektorskih ukrepov - renaturirati Sotlo, odpirati staro strugo - za dve vrsti rib (platnica (*Rutilus pigus*) in upiravec (*Zingel streber*)) ni bil izveden, saj je predvidene ukrepe možno izvajati samo skozi projektna sredstva. Reka Sotla je mejna reka, ki je trenutno nedostopna zaradi ograje, prav tako ni urejena meja oz. kataster.

4.2.3 NOTRANJSKI REGIJSKI PARK

Notranjski regijski park leži znotraj meja občine Cerknica in obsega dobrih 222 km². Ustanovljen je bil leta 2002 s strani občine Cerknica z namenom, da se ohranjajo, varujejo in raziskujejo naravne in kulturne vrednote tega območja. S parkom upravlja javni zavod Notranjski regijski park (NRP). Znotraj NRP so 4 območja Natura 2000:

- POO Javorniki – Snežnik
- POO Notranjski trikotnik
- POO Krimsko hribovje – Menišija
- POV Cerkniško jezero

Skupno je v PUN 2015-20 31 ukrepov, pri katerih je NRP določen kot odgovorni nosilec, od tega je 9 delno izvedenih, 20 ukrepov se izvaja, 2 pa nista izvedena. Ukrepi so predvideni v okviru rednega dela NRP in različnih projektov, od katerih sta najpomembnejša projekta LIFE Stržen in KRAS.RE.VITA. Osrednja aktivnost projekta LIFE Stržen je renaturacija struge potoka Stržen. Velik poudarek v projektu je namenjen tudi oblikovanju ustrezne, »zelene« infrastrukture za obiskovanje Cerkniškega jezera. Cilj projekta KRAS.RE.VITA je izboljšati stanje ciljnih habitatnih tipov in vrst na Natura 2000 območju Notranjski trikotnik, ki zajema območji Cerkniškega jezera in Planinskega polja. Z različnimi ukrepi se bo neposredno na terenu izboljšalo stanje in revitaliziralo kulturno krajino na 232 hektarjih površine. V projektu bo na Cerkniškem polju obnovljen dvojni okljuk Stržena na Belem bregu, ki je bil v preteklosti reguliran, na Planinskem polju pa bo zasut osuševalni jarek in odkopane zasute naravne depresije. S tem se bo izboljšalo stanje habitatnega tipa

presihajoča jezera in vrst kostanjevka (*Aythya nyroca*) ter mala tukalica (*Porzana parva*). Z ureditvijo kala se bo izboljšal habitat hribskega urha. Za navadnega netopirja (*Myotis myotis*) bo izveden ukrep čiščenja gvana in vzpostavitev lažjega dostopa do porodniške kolonije. V projektu bodo razbremenjeni najobčutljivejši deli projektnega območja zaradi pritiskov obiskovanja, in sicer z vstopnimi točkami, učnimi potmi, ornitološkimi opazovalnicami, vstopnimi mesti za čolnarje in parkirišči za obiskovalce.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- določiti točke pogostih povozov živali in izboljšati infrastrukturo ob njih (1)

Ukrep določitve točk pogostih povozov živali in izboljšati infrastrukturo ob njih za vrsto vidra se izvaja v okviru rednega dela NRP.

- izvajati nadzor (4)

Ukrep izvajanje nadzora za usmerjen turistični obisk na območju Cerknškega jezera se izvaja v okviru rednega dela NRP. V projektu LIFE Stržen se izvaja nadzor za ciljno vrsto bobnarica (*Botaurus stellaris*). Za vrsto veliki škurh (*Numenius arquata*) se izvaja monitoring vrste in izločanje območja gnezdenja iz vsakoletne košnje.

Ukrep izvajanje nadzora za usmerjen turistični obisk na območju Cerknškega jezera za dve vrsti ptic (belorepec (*Haliaeetus albicilla*) in pepelasti lunj (*Circus cyaneus*)) se izvaja 3 dni na teden skozi celo leto.

- komunikacijske aktivnosti (9)

Ukrepi komunikacijskih aktivnosti za ohranjanje HT 3180 presihajoča jezera, vrsto dvoživke veliki pupek in tri vrste ptic se izvajajo v okviru rednega dela NRP (poročanje prek medijev, monitoring gnezditve) in projektov LIFE Stržen, LIFE NATURAVIVA ter KRAS.RE.VITA. Ukrep za vrsto žerjav (*Grus grus*) ni bil izveden.

- obnovitev (5)

Ukrep obnovitve HT 3180 presihajoča jezera s podrobnejšo usmeritvijo »odstranjevati invazivne tujerodne vrste« se izvaja v projektu KRAS.RE.VITA (odstranjevanje tujerodnih vrst japonski dresnik in zlata rozga – 2 ha) ter preko rednega dela NRP (popis rastišč tujerodnih invazivnih vrst in njihovo odstranjevanje). Ukrep za obnovitev kalov in odstranjevanje tujerodnih vrst za velikega pupka je bil delno izveden v okviru projekta KRAS.RE.VITA (obnovitev kala v Pucinovem lazcu – 0,5 ha). Na Planinskem polju so aktivnosti predvidene v okviru projekta Izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov Krajinskega parka Pivška presihajoča jezera (Pivka.Kras.Presiha). Ukrep »zapreti jamo Jamovko« za vrsto drobnovratnik še ni bil izveden, zaradi naravovarstvene vrednosti jame in majhnega potrebnega finančnega vložka se še vedno predlaga, da se jama zapre.

- odkupiti zemljišča (2)

Ukrepa za odkup zemljišč za ohranjanje HT 3180 presihajoča jezera in vrste kosec (*Crex crex*) sta bila delno izvedena v projektu KRAS.RE.VITA.

- upravljanje zavarovanih območij (5)

Ukrepi vzpostavitve infrastrukture za obiskovalce in usmerjanja obiska za 2 HT in 3 vrste ptic se izvajajo v okviru rednega dela NRP in projektov LIFE Stržen in KRAS.RE.VITA (15 učnih točk in 2 učni poti pot v dolžini 7500 m, center se je gradil v letu 2019).

- vključiti nadzor doseganja varstvenega cilja v program dela inšpekcije (5)

Ukrepi vključevanja nadzora doseganja varstvenega cilja (ohrani se mirne cone: Osredki, Levišče, Dujice) v program dela inšpekcije se izvaja v okviru dela Inšpekcije za okolje in naravo. Nadzor je dvakrat izvedla kmetijska inšpekcija (erozije, poslabšanje strukture tal (ZKZ); zapisnik, odločba).

4.2.4 REGIJSKI PARK ŠKOCJANSKE JAME

Z Regijskim parkom Škocjanske jame upravlja Javni zavod Park Škocjanske jame (JZ PŠJ), vse aktivnosti zavoda so usmerjene k doseganju glavnih ciljev, ki so izvirale iz petletnega Programa varstva in razvoja parka. Znotraj Regijskega parka Škocjanske jame so tri območja Natura 2000, s katerimi JZ PŠJ upravlja skladno z določbami PUN 2015-20:

- POO Kras
- POO Reka
- POV Kras

JZ PŠJ je v letu 2019 posebno pozornost namenil izvajanju nalog določenih v PUN 2015-20, v največji meri preko projekta Za Kras (Zagotavljanje primerne rabe kraških travnišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 »Za Kras«). V sklopu tega projekta, ki je sofinanciran iz ESRR, so se izvajali ukrepi, ki so podrobneje navedeni in opisani pod posameznimi aktivnostmi v poročilu. Skupno je v PUN 2015-20 11 ukrepov, pri katerih je JZ PŠJ določen kot odgovorni nosilec, od tega je 1 izveden, 8 ukrepov se izvaja, 2 ukrepa pa nista izvedena.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- obnovitev (3)

Za ukrep obnovitve habitata človeške ribice je podrobnejša varstvena usmeritev »zgraditi čistilno napravo za potrebe parka«. Ta ukrep se izvaja v projektu Za Kras. Ukrep obnovitve kalov – habitatov dveh vrst dvoživk (hribski urh in veliki pupek) se izvaja. V letu 2019 se je v projektu Za Kras začela obnova kalov, za obnovo kala »Na Kaličih« je bilo pridobljeno naravovarstveno soglasje s pogoji. Izvedene so bile naslednje aktivnosti (v okviru projekta LIKE, ki se je zaključil 28.2.2020): sestanki 3x, javna predstavitev in aktivnost za osnovnošolce (izlov zlatih ribic), ekskurzija.

- upravljanje zavarovanih območij (7)

Ukrep ohranitve habitata štirih vrst netopirjev (dolgo krili netopir (*Miniopterus schreibersi*), ostrouhi netopir (*Myotis blythii*), dolgonogi netopir (*Myotis capaccinii*) in veliki podkovernjak (*Rhinolophus ferrumequinum*)) s podrobnejšo usmeritvijo »spremljati stanje in ustrezno prilagajati aktivnosti (obisk, vzdrževanje, raziskovanje)« se izvaja v okviru monitoringa netopirjev v projektu Za Kras. Ukrepa »vzorčno urediti osvetljevanje naselja« za dve vrsti (podhujka (*Caprimulgus europaeus*) in rogač) nista izvedena.

- vzpostaviti dodatni monitoring (1)

Ukrep vzpostavitve dodatnega monitoringa ob minimalnih pretokih za ohranjanje habitata človeške ribice je izveden. Za zagotavljanje ugodnega stanja habitata človeške ribice v podzemnih vodah parka so izvedli ukrep monitoringa fizikalno-kemijskih parametrov Reke ob

nizkih pretokih. Izvedena je bila analiza v laboratoriju IZRK Postojna in Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano v Kopru. Ni bilo opaziti bistvenih odstopanj oziroma prekoračitve predpisanih mejnih vrednosti (ob minimalnih pretokih v jami/jamah nivo nitratov do 10mg/l, nivo pesticidov kot v pitni vodi).

4.2.5 KRAJINSKI PARK GORIČKO

Upravljaec Krajinskega parka Goričko je Javni zavod Krajinski park Goričko (JZ KPG), ki je hkrati zadolžen za izvajanje ukrepov PUN 2015-20 na dveh območjih Natura 2000:

- POO Goričko
- POV Goričko.

Skupno je v PUN 2015-20 34 ukrepov, pri katerih je JZ KPG določen kot odgovorni nosilec, od tega je 15 ukrepov izvedenih, 1 ukrep je delno izveden, 8 ukrepov se izvaja, 6 jih še ni v postopku in 3 niso izvedeni, 1 ukrep pa ni potreben. Ukrepi so predvideni v okviru rednega dela JZ KPG in izvajanja projektov, od katerih je najpomembnejši kohezijski projekt Gorička krajina – glej v nadaljevanju. V letu 2018 je zavod pričel s pripravo Vloge za projekt »Ureditev, obnovitev oz. vzpostavitev stoječih vod in potokov na Goričkem«, določenem v prilogi 6.4 »Načrtovani projekti« PUN 2015-20. Decembra 2019 je bil v pregled oddan 4. osnutek projektne naloge, ki naslavlja Natura 2000 gozdna habitatna tipa s kodo 91E0 in 91L0 ter 4 živalske vrste-veliki pupek, hribski urh, vidra in močvirski krešič (*Carabus variolosus*).

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- komunikacijske aktivnosti (9)

Vsi ukrepi komunikacijskih aktivnosti so bili v letu 2019 izvedeni. V letu 2018 je JZ KPG s posrednimi komunikacijskimi aktivnostmi uspel, da je bilo obnovljenih 17,5 ha HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*), 9,4 ha HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) in 24,2 ha HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*). Ukrepi (3) so bili za te HT izvedeni tudi preko vključevanja v KOPOP operacije, po končani košnji je potekalo preverjanje uspešnosti ukrepov (komunikacija s KGZ in lokalnim prebivalstvom). Izvedena je bila komunikacija z lastniki parcel v akciji NAJ travnik.

Za vrsto veliki pupek je bil en komunikacijski ukrep izveden s predstavitvijo akcije "Pozor dvoživke na cesti" preko javnih občil in s sodelovanjem z občino Rogašovci in Cankova pri postavitvi začasnih varovalnih ograj, s sodelovanjem z OŠ in s prostovoljci. Drugi komunikacijski ukrep za ohranjanje habitata te vrste (brez tujerodnih vrst v mlakah) je bil izveden v projektu Gorička krajina preko svetovanja Občini Kuzma pri obnovi obstoječe mlake v Trdkovi (1 obnovljena mlaka primerna kot habitat velikega pupka).

Pri ukrepu za vrsto hrošča puščavnik (*Osmoderma barnabita*) je bil za ohranitev starih dreves v mejicah v projektu izbran zunanji izvajalec, ki je v juliju pregledal 230 dreves glavatih vrb in preveril prisotnost puščavnika v njih ter ugotovil, da je puščavnik na območju zgornje Ledavske doline splošno razširjen. Komunikacijske aktivnosti so del projekta Gorička krajina – pripravljena sta bila članka na temo popisa puščavnika, sklenjeno je bilo pogodbeno varstvo za 40 glavatih vrb (16 pogodb o varstvu).

Komunikacijski ukrep za vrsto navadni netopir (*Myotis myotis*) je bil izveden, opravljen je bil mesečni pregled zatočišč, kotišč in prezimovališč na gradu Grad, izvedena je bila akcija "Vgasnimo posvjete" v občini Šalovci, v kohezijskem projektu Gorička krajina je bilo pregledanih 24 potencialnih zatočišč za navadnega netopirja, ob cerkvah je bilo nameščenih 13 novih svetil, ki ne osvetljujejo preletnih odprtih in osvetljujejo z manjšo jakostjo svetlobe.

Ukrep za vrsto ptice čapljica (*Ixobrychus minutus*) za ohranitev obrežne lesne vegetacije je bil izveden, potekala je komunikacija z ribiči in lovci na območju pojavljanja čapljice - Ledavsko jezero, Hodoško jezero, Križevsko jezero, Kobiljanska gramoznica. Večji del gnezditvenega območja na Ledavskem in Hodoškem jezeru je izvzet iz območja, kjer je dovoljen ribolov.

Ukrep za vrsto ptice smrdokavra (*Upupa epops*) (brez biocidov za bramorja in polže) je bil izveden, potekala je komunikacija z lastniki dreves / upravljavci el. drogob ob nameščanju in pregledu 12 gnezdilnic ter komunikacija z lastniki dreves, kjer so naravna gnezdišča (dupla).

– obnovitev (13)

Ukrepa obnove za HT 3130 Oligotrofne do mezotrofne stoječe vode z amfibijskimi združbami razredov *Littorelletea uniflorae* in/ali *Isoëto-Nanojuncetea* in vrsto ptice bičja trstnica nista izvedena, saj so bile aktivnosti predvidene v okviru projekta Life Ledavsko, ki je bil v preteklosti dvakrat zavržen.

Ukrepi za obnovitev habitata za dve vrsti dvoživk (hribski urh in veliki pupek) še niso v postopku, saj je projektna naloga Mokrišča na Goričkem zaključena, aktivnosti so predvidene v letu 2020.

Ukrep za obnovitev prehodnosti koridorjev za velikega pupka (postaviti varovalne ograje in podhode) je bil izveden, postavljene so bilečasne varovalne ograje (1800 m) in potekalo je prenašanje dvoživk na odseku državne ceste Cankova-Kuzma ter delu lokalne ceste Krašči-Ropoca (4,6 ha habitata primerne za velikega pupka).

Ukrep obnove habitata za dve vrsti metuljev (temni mravljiščar (*Maculinea nausithous*) in strašničin mravljiščar (*Maculinea teleius*)) se je izvajal preko izvajanja KOPOP ukrepa MET na 15,72 ha, pozna košnja (prvič po 15. 9.) pa še na dodatnih 7,75 ha travnikov z zdravilno strašnico (*Sanguisorba officinalis*). V projektu Gorička krajina se je pokosilo 17,28 ha travnikov namenjenih za izboljšanje stanja ohranjenosti metuljev mravljiščarjev. Biomasa je bila odstranjena s travnikov. Izbrani zunanji izvajalec je popisal in inventariziral več kot 300 ha travnikov z zdravilno strašnico.

Ukrep prestavitve ogroženih gnezd bele štorke (*Ciconia ciconia*) je bil izveden, saj je bil obnovljen dimnik v gornjih Petrovcih, na katerem je gnezdo. V letu 2018 je bil objavljen članek o gnezditveni uspešnosti belih štorke v KPG na spletni strani JZ KPG in glasilu Občine Šalovci.

Ukrep obnove gnezdilnic za vrsto veliki skovik (*Otus scops*) je bil izveden v projektu Gorička krajina, nameščenih je bilo 11 novih gnezdilnic. V letu 2018 je potekala komunikacija z lastniki/upravljavci dreves/el. drogob, na katerih so nameščene gnezdilnice za velikega skovika oziroma komunikacija z lastniki dreves, kjer so naravna gnezdišča (dupla) ter pregled stanja in zasedenosti gnezdilnic (166) v sodelovanju z DOPPS in prostovoljci. V projektu Gorička krajina je bilo na 950 sadnih drevesih v visokodebelnih sadovnjakih (23 ha) odstranjena bela omela in izveden pomladitveni rez. Pregledanih je bilo 3.000 sadnih dreves za namene sklepanja pogodbenega varstva za 50 habitatnih dreves za velikega skovika.

– odkupiti zemljišča (5)

Ukrepi odkupa zemljišč za 3 travniške HT se izvajajo - proces odkupa travnikov s HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) se je začel v letu 2018 in nadaljeval v 2019. V projektu Gorička krajina se je pokosilo okoli 25 ha travnikov in iz njih je bila odstranjena biomasa.

Ukrep za odkup zemljišč s primernimi stenami za gnezdišča vodomca (*Alcedo atthis*) se je izvajal, projektna naloga Mokrišča na Goričkem je zaključena; z odkupom zemljišč za izboljšanje stanja ohranjenosti vidre bodo delno naslavljali tudi varstvene cilje za vodomca.

Ukrep za odkup zemljišč za obnovo habitata bičje trstnice ni bil izveden, saj je bil ukrep predviden v okviru projekta Life Ledavsko.

– renaturirati (1)

Za ukrep renaturacije habitata za vidro je projektna naloga Mokrišča na Goričkem zaključena, predvidene aktivnosti za vidro so načrtovane v letu 2020, zato ta ukrep še ni v postopku.

– spremljati stanje (1)

Ukrep spremljanja stanja sten, primernih za gnezdišča vodomca, je izveden. Opravljen je bil pregled stanja sten in popis svežih gnezdilnih rogov na Veliki Krki od cestnega nadvoza nad železniško progo v Šalovcih do meje z R. Madžarsko (5,2 km).

– upravljanje zavarovanih območij (2)

Ukrep usmerjanja obiska za vrsti čapljica in belorepec se je izvajal oz. bil izveden, potekala je komunikacija z ribiči in lovci na območju pojavljanja vrste (območje počivališča belorepca na Ledavskem jezeru je izvzeto iz območja, kjer je dovoljen ribolov).

– zagotoviti doseganje varstvenega cilja z izvajanjem PRP (3)

Ukrep M16: sodelovanje (obnova gnezdilnic v intenzivnih sadovnjakih) za vrsto smrdokavra je bil izveden. V projektu Gorička krajina je bila na 950 sadnih drevesih v visokodebelnih sadovnjakih (23 ha) odstranjena bela omela in izveden pomladitveni rez. Ukrep obnove visokodebelnih sadovnjaki z dupli (predvsem jablane) za velikega skovika se izvaja. V KOPOP ukrep KRA_VTSA je bilo vključenih 24 ha, prilagojena kmetijska praksa se je izvajala tudi v projektu Gorička krajina (ukrep je delno izveden).

4.2.6 KRAJINSKI PARK KOLPA

Krajinski park Kolpa se razprostira ob mejni reki Kolpi in ima tudi svoj upravljavski zavod, to je Javni zavod Krajinski park Kolpa (JZ KPK). Ta je bil s sklepom Vlade Republike Slovenije ustanovljen septembra 2006. JZ KPK v okviru javne službe ohranjanja narave opravlja varstvene, strokovne, nadzorne in upravljavske naloge na območju parka. Znotraj Krajinskega parka Kolpa so 3 območja Natura 2000, s katerimi JZ KPK upravlja:

- POO Kolpa
- POO Kočevsko
- POO Marindol

Skupno je v PUN 2015-20 8 ukrepov, pri katerih je JZ KPK določen kot odgovorni nosilec, od tega se 6 ukrepov izvaja, 2 pa nista izvedena.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- določiti mirne cone (2)

Ukrep za določitev mirnih con za vidro na območjih POO Kočevsko in Kolpa ni bil izveden, mirne cone niso določene.

- komunikacijske aktivnosti (2)

Ukrep komunikacijskih aktivnosti za ohranitev dveh travniških HT (HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) in HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)) se izvaja, potekale so informativne aktivnosti na dnevih odprtih vrat in srečanjih z deležniki ter objavljanje v medijih.

- upravljanje zavarovanih območij in usmerjati obisk (4)

Ukrepi usmerjanja obiska za ohranitev vidre se izvajajo, objavljeni so bili prispevki v lokalnih medijih o pomenu ohranjanja in usmerjanja obiska, potekalo je spremljanje stanja v naravi – občasni ogledi, komunikacija z deležniki.

Ukrepi usmerjanja obiska za obnovitev habitata vrste sladkovodne školjke navadni škržek (*Unio crassus*) (usmerjati turizem in čolnarjenje zaradi varstva muljaste obale) se izvajajo v okviru spremljanja obiska s podatki nočitev in registracijo plovil ter komunikacijo z javnostjo (predstavitev problematike na dnevu bobra v Prelesju in Dnevu odprtih vrat v ŠD).

4.2.7 KRAJINSKI PARK LJUBLJANSKO BARJE

Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje (v nadaljnjem besedilu: JZ KPLB) je bil ustanovljen za izvajanje javne službe upravljanja krajinskega parka in upravljanje z Natura 2000 območji:

- POO Ljubljansko barje
- POV Ljubljansko barje

Skupno je v PUN 2015-20 21 ukrepov, pri katerih je JZ KPLB določen kot odgovorni nosilec, od tega so 3 izvedeni, 16 ukrepov se izvaja, 2 pa nista izvedena. Ukrepi so predvideni v okviru rednega dela JZ KPLB in izvajanja projektov, od katerih je najpomembnejši projekt PoLJUBA. Glavni namen projekta PoLJUBA je obnovitev in ohranjanje mokrotnih habitatov na območju Ljubljanskega barja. Aktivnosti projekta so tako osredotočene na ohranjanje izginjajočih habitatnih tipov ter izboljšanje stanja in varstvo ogroženih vrst, ki naseljujejo mokrotne habitate. Pri tem so cilji: zagotoviti ustrezno gospodarjenje na območju, obogatitev populacij nekaterih vrst, zmanjšanje obsega razširjenosti tujerodnih invazivnih vrst ter izvajanje prilagojene kmetijske prakse. Ravno tako je JZ KPLB partner na projektu LIFE AMPHICON, ki se je pričel izvajati v letu 2019 z osnovnim ciljem varovanja več vrst dvoživk.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- izvajati nadzor (1)

Varstveni ukrep vključuje izvajanje nadzora površin, primernih za odlaganje jajc želve močvirska sklednica (*Emys orbicularis*). Ukrep se je v letu 2019 izvajal v okviru rednega dela, in sicer preko nadzora nad kupljenim zemljiščem v času gnezdenja (0,6 ha).

– komunikacijske aktivnosti (2)

Ukrep komunikacijske aktivnosti za vrsto močvirska sklednica je bil izveden. Najdenih in zaščiteneh je bilo 5 gnezd ter sklenjeno pogodbeno varstvo za zaščito 3 gnezd, potekal je sestanek z lastnico zemljišča, kjer je edino znano stalno gnezdišče močvirske sklednice na Ljubljanskem barju. Komunikacijske aktivnosti za vrsto ptice repaljščica niso bile izvedene.

– obnovitev (4)

Ukrep obnovitve je naveden za HT 7230 bazična nizka barja. Oba ukrepa se izvajata v projektu PoLJUBA, košnja 2,1 ha in posek dreves 0,8 ha je izvajal projektni partner ZRSVN. Obnovitev habitata dveh vrst metuljev se izvaja v projektu PoLJUBA, na odkupljenih zemljiščih se je izvajala košnja, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst in odstranjevanje grmovne zarasti.

– odkupiti zemljišča (1)

Odkup zemljišč na območju barja Strajanov breg in barja pri Gorenjem Blatu je bil izveden v projektu PoLJUBA, odkupljenih je bilo 2,9 ha površin (v PUN 2015-20 predvideno 2,8 ha).

– raziskati metode odstranjevanja in odstraniti invazivne vrste (2)

Ta ukrep je naveden za 2 travniška HT. Za HT 5410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) se ukrep izvaja v projektu PoLJUBA (izvedena je bila košnja na 2,5 ha z namenom odstranjevanja invazivnih tujerodnih vrst) in v projektu Sava TIES (preizkus različnih metod odstranjevanja zlate rozge na 1350 m²).

Za HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) se ukrep izvaja, izveden je bil popis pojavljanja žlezave nedotike (*Impatiens glandulifera*) in velikega pajesena (*Ailanthus altissima*) na območju KPLB, košnja 7 ha površin zaraslih z zlato rozgo ter preizkus različnih metod odstranjevanja zlate rozge v projektu Sava TIES.

– upravljanje zavarovanih območij (5)

Podrobnejša varstvena usmeritev »usmerjati vzdrževalna dela na terciarni mreži jarkov« je navedena pri štirih ukrepih, pri vseh se ukrep izvaja v okviru rednega dela, potekala sta 2 sestanka z izvajalci obnove terciarnih jarkov.

Ukrep s podrobnejšo varstveno usmeritvijo »vzdrževati preletne odprtine« za vrsto netopirja mali podkovernjak (*Rhinolophus hipposideros*) je bil izveden, pregledanih in saniranih je bila večina cerkva na območju KPLB ter zamenjana neprimerna razsvetljava..

– usmerjati obisk (1)

Ukrep usmerjanja obiska - odpraviti motnje na gnezdišču se je izvajal za vrsto ptice veliki škurh, potekalo je sklepanje pogodb o varstvu, nakup 2 lovskih kamer za spremljanje stanja gnezdišč in opravljeno je bilo vizualno opazovanje dveh parov škurhov na območju Iga. Potekalo je tudi spremljanje gnezditve in neizvajanje vodenj na območju gnezdenja velikega škurha v času gnezdenja.

- vzpostaviti monitoring (1)

Ukrep vzpostavitve monitoringa vrste velika bela čaplja (*Egretta alba*) je bil izveden, saj je to stalna naloga javnega zavoda, v letu 2019 je v okviru rednega dela potekal vsakoletni zimski monitoring.

- zagotoviti doseganje varstvenega cilja z izvajanjem PRP (4)

Ukrepi izvajanja PRP so na območju KPLB določeni za štiri vrste metuljev in se vežejo na ukrep M16: sodelovanje. V letu 2019 so se v projektu PoLJUBA pokosila projektna zemljišča (2 ha). Za vrsto močvirski cekinček so predvidene aktivnosti v projektu PoLJUBA, 5 individualnih srečanj s kmeti je bilo opravljenih že v letu 2017. Za vrsto strašničini mravljiščar so bili v projektu PoLJUBA odkupi zemljišč izvedeni, na delu zemljišč so že sklenjene skrbniške pogodbe. Za vrsto barjanski okarček (*Coenonympha oedippus*) ukrep ni izveden, aktivnosti so bile predvidene v projektu PoLJUBA, a odkupi niso izvedljivi.

4.2.8 KRAJINSKI PARK LOGARSKA DOLINA

Krajinski park Logarska dolina je bil ustanovljen leta 1987 z Odlokom o razglasitvi naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Mozirje. Z Odlokom o začasnem upravljanju z zavarovanimi območji naravnih vrednot v občini Solčava, je krajinski park leta 1992 v upravljanje prevzelo podjetje Logarska dolina d.o.o., ki so ga ustanovili domačini in podjetja na območju parka. V decembru 2016 je v upravljanje KP Logarska dolina prevzela Občina Solčava (upravljevalec je režijski obrat Občine Solčava). Znotraj območja krajinskega parka Logarska dolina sta 2 območji Natura 2000, in sicer:

- POO Kamniško - Savinjske Alpe
- POV Grintovci

Skupno je v PUN 2015-20 10 ukrepov, pri katerih je krajinski park Logarska dolina določen kot odgovorni nosilec, od tega je 6 ukrepov delno izvedenih, 2 ukrepa se izvajata, 1 ukrep še ni v postopku, 1 ukrep pa ni izveden.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- določiti mirne cone (3)

Ukrepi ohranitve mirnih con 3 vrst ptic (belka, divji petelin, planinski orel) so delno izvedeni, podrobnejši varstveni cilj se dosega z izvajanjem GGN GGE Mežica, aktivnosti se bodo izvajale tudi v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI. Pri ukrepu za belko so izdelane strokovne podlage za krajinski park Logarska dolina, akt še ni sprejet.

- komunikacijske aktivnosti (3)

Ukrepi za komunikacijske aktivnosti za ohranitev mirnih con treh vrst ptic se izvajajo, aktivnosti so predvidene v projektu LIFE-IP NATURA.SI in so se začele izvajati v letu 2019 (razen za vrsto planinski orel ukrep še ni v postopku).

- spremljati stanje (1)

Ukrep za spremljanje stanja vrste lepi čevljič ni izveden.

- upravljanje zavarovanih območij (3)

Vsi 3 ukrepi za ohranitev mirnih con treh vrst ptic z usmerjanjem obiska so delno izvedeni, izdelane so strokovne podlage za krajinski park Logarska dolina, akt še ni sprejet. Izven KP Logarska dolina se ukrep ne izvaja, aktivnosti so predvidene v projektu LIFE-IP NATURA.SI (za divjega petelina je potekal monitoring rastišč).

4.2.9 KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE

S Krajinskim parkom Sečoveljske soline (KPSS) upravlja koncesionar, to je podjetje SOLINE Pridelava soli d.o.o. S koncesijsko pogodbo je koncesionar pridobil tudi pravico rabe naravne vrednote Sečoveljskih solin za izvajanje tradicionalnega solinarstva, ki pa ne sme ogroziti biotske raznovrstnosti, naravne vrednote in kulturne dediščine ter mora ohranjati solinarski ekosistem. Znotraj KPSS so 3 območja Natura 2000:

- POO Sečoveljske soline in estuarij Dragonje
- POO Kanal Sv. Jerneja
- POV Sečoveljske soline

Skupno je v PUN 2015-20 110 ukrepov, pri katerih je KPSS določen kot odgovorni nosilec, od tega je 68 ukrepov izvedenih, 1 ukrep delno izveden, 40 ukrepov se izvaja, 1 ukrep pa ni izveden.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- evidentirati območja odlaganja jajc (1)

Ukrep evidentiranja območja odlaganja jajc vrste močvirska sklednica je izveden, potekalo je iskanje gnezd in spremljanje gibanja z GPS logerji označenih osebkov.

- izvajati nadzor (18)

Ukrepi izvajanja nadzora za ohranitev habitatov in populacij za HT 1130 Izlivi rek, estuariji, 1 vrsto plazilcev (močvirska sklednica) in 11 vrst ptic se vsi izvajajo v okviru rednega dela KPSS (izvajanje naravovarstvenega nadzora).

- kartirati stanje habitatnega tipa (3)

Ukrep kartiranja stanja habitatnih tipov je bil izveden za vse 3 HT (HT 1140 Muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki, HT 1130 Izlivi rek, estuariji in HT 1310 Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku) v okviru opravljenih ur monitoringa habitatov. V teh urah je zajeto spremljanje stanja habitatnih tipov, upravljanja z vodami zaradi optimalnih pogojev ter kartiranje posameznih habitatnih tipov.

- komunikacijske aktivnosti (6)

Komunikacijske aktivnosti za ohranjanje HT 1130 Izlivi rek, estuariji in vrste močvirska sklednica so bili vsi izvedeni v okviru rednega dela (izvedena je bila postavitev infomata o tujerodnih vrstah, objave v medijih in sodelovanje z lokalnimi uporabniki kmetijskih površin).

- koncesija – upravljati vodni režim (8)

Vsi ukrepi upravljanja vodnega režima za ohranjanje 2 HT, vrste močvirska sklednica in 5 vrst ptic so bili izvedeni v okviru vzpostavitve in vzdrževanja vodnega režima ter obnove zaporničnih sistemov in nasipov.

- koncesija – usmerjati obisk (12), vzdrževanje (27), vzpostaviti nadzor nad plenilci (2)

Ukrepi za ohranitev habitata in populacij 11 vrst ptic z usmerjanjem obiska so bili vsi izvedeni v okviru rednega dela upravljanja s KPSS (usmerjanje obiska na obeh recepcijah in naravovarstveni nadzor).

Vsi ukrepi za vzdrževanje obstoječih površin, solinarske infrastrukture, obrežne vegetacije, vrstne sestave, zemeljskih struktur in vodnega režima so bili izvedeni ali se izvajali v okviru rednega dela (redno vzdrževanje solinarske infrastrukture, čiščenje robnih jarkov, vzdrževanje vegetacije, mulčenje samo robnih delov...). Ukrepi občasne košnje priobalnega HT 1410 sredozemska slana travišča (*Juncetalia maritimi*) je bil izveden s čiščenjem morskih nanosov dvakrat letno.

Vzpostavitev nadzora nad plenilci za zagotavljanje miru na gnezdiščih dveh vrst ptic (beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*) in navadna čigra (*Sterna hirundo*)) so bili izvedeni oz. se izvajajo v okviru rednega dela upravljanja s KPSS (redno spremljanje stanja na gnezdiščih, nadzor nad plenilci, izredni odstrel lisic).

- nadaljevati ali vzpostaviti monitoring (23)

Ukrepi za nadaljevanje monitoringa 4 HT in 15 vrst ptic so se izvajali v okviru rednega dela - Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin.

Ukrepi za nadaljevanje monitoringa HT 1320 sestoji metličja (*Spartinion maritimae*) je bil spremenjen in delno izveden, sestojev metličja na levem izlivnem delu reke Dragonje niso popisovali, saj to območje po arbitražnem sporazumu sodi pod Republiko Hrvaško.

Ukrepi za vzpostavitev monitoringa vrste močvirska sklednica na dveh območjih je izveden, potekalo je spremljanje stanja, redni monitoring in lov, namestitve oddajnikov ter določitev domačega okoliša.

- obnovitev (5)

Ukrepi za obnovitev habitata močvirske sklednice z omejitvijo razširjanja tujerodnih invazivnih vrst na dveh območjih je bil izveden (izlov in odstranitev iz narave tujerodnih popisanih sklednic). Ukrepi za obnovitev habitata močvirske sklednice z odstranjevanjem vegetacije in sedimentov se je izvajal v okviru rednega dela (redno mulčenje); glede odstranjevanja sedimenta so naravovarstveni pomisleki (zadrževanje močvirskih sklednic med gnezditveno sezono in prezimovanje v mulju).

Ukrepi za obnovitev HT 1320 sestoji metličja (*Spartinion maritimae*) s podrobnejšo usmeritvijo »obnoviti sklenjeno območje habitatnega tipa na 200 m dolžine« ni bil izveden. V Jernejevem kanalu je bil izveden kartirni popis morskega metličja, prvi tovrstni popis je bil izveden leta 2007. Primerjava obeh kartirnih popisov kaže, da se sestoji metličja niso bistveno spremenili.

- upravljanje zavarovanih območij (1)

Ukrepi za ohranitev travnikov v zaraščanju za ohranjanje habitata metulja hromi volnoritec (*Eriogaster catax*) je bil izveden z redno košnjo in odstranjevanjem tujerodne trstenike.

- vkjučiti varstveni cilj v načrt upravljanja KP Sečoveljske soline (3)

Ukrepi vključitve varstvenih ciljev v načrt upravljanja KPSS za 3 vrste ptic so bili izvedeni v okviru rednega dela (redno spremljanje stanja, spremljanje zaraščanja okopnin kot bodoča gnezdišča).

- vključiti varstveni cilj v program dela ZZRS (1)

Ukrep za vključitev varstvenega cilja v program dela ZZRS za vrsto ribe solinarka (*Aphanius fasciatus*) se izvaja v okviru rednega dela upravljanja s KPSS (spremljanje stanja).

4.2.10 KRAJINSKI PARK STRUNJAN

Krajinski park Strunjan leži na obali Jadranskega morja na jugozahodnem delu Slovenije ter vključuje tudi morje. Park je bil ustanovljen z namenom zavarovanja naravnih vrednot ter ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti na območju Strunjanskega polotoka. Upravljanje parka je s 1. januarjem 2009 prevzel Javni zavod Krajinski park Strunjan (JZ KPS). Znotraj Krajinskega parka Strunjan so štiri območja Natura 2000:

- POO Strunjanske soline s Stjužo
- POO Med Izolo in Strunjanom – klif
- POO Med Strunjanom in Fieso
- POV Strunjan

V letu 2019 se je nadaljevalo z izvajanjem projektov iz javnih razpisov za črpanje nepovratnih sredstev EU, in sicer projekta CEETO in ROC POP LIFE ter posebnega projekta SPAMI skupaj s pobratenim ZO Torre del Cerrano. V okviru projekta SPAMI in MPA NETWORKS je zavod pričel s participatornimi aktivnostmi z lokalnimi deležniki glede širitve mej parka na morju za morski greben pred Rtom Ronek med Izolo in Strunjanom. Skupno je v PUN 2015-20 31 ukrepov, pri katerih je JZ KPS določen kot odgovorni nosilec, od tega jih je 25 izvedenih, 2 delno izvedena, 3 ukrepi se izvajajo, 1 ukrep pa še ni v postopku.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- izvajati nadzor (4)

Ukrep izvajanja nadzora za HT 1130 izlivi rek, estuariji je bil izveden. Izvajal se je nadzor nad sanacijo visokovodnih nasipov, izvedbo polojev in poglobljanjem izlivnega dela Rečice. Zaradi spremljanja kršitev varstvenih režimov in organizirane kraje, zaradi česar so bili lastniki plovil znatno oškodovani, se je v sklopu projekta FishMPABlue2 vzpostavil videonadzor s kamerami, ki nadzirajo območje ribiškega pristanišča, okolice Centra za obiskovalce in uprave parka ter Strunjanski zaliv. V 2019 se je izvajal nadzor Strunjanskega potoka z izlivnim delom glede kršitev varstvenih režimov (prepovedan ribolov) in vzpostavitev novih privezov, ki preprečujejo degradacijo območja

Za 2 HT (HT 1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium* in HT 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju) se ukrep izvaja – na naravnem morskem obrežju se redno izvaja neposredni nadzor, predvsem ob koncih tedna in v poletnem času, ko je območje najbolj obremenjeno.

- komunikacijske aktivnosti (5)

Ukrep za ohranitev HT 1130 izlivi rek, estuariji je bil izveden, komunikacijske aktivnosti so se izvajale z najemniki glede pravilnega koriščenja priveznih mest s pravilnikom o tradicionalnih

privezih ter pogodbe o najemu priveznih mest in z izvajalcem del VGP Drava v zvezi z obnovo solinarskega mostu čez potok Roja.

Ukrep za ohranitev 2 HT (HT 1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium* in HT 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju) je bil izveden, komunikacijske aktivnosti se redno izvajajo na terenu, v okviru čiščenja morskega obrežja in organizacije čistilnih akcij; v 2018 in 2019 se je intenzivneje delalo na obveščanju javnosti glede problematike morskih odpadkov in ranljivosti morskega ekosistema ter previdnosti v zvezi s posegi v morje. Potekala je osebna komunikacija na terenu v okviru čistilnih akcij in obveščanje javnosti preko spletnih medijev.

Ukrep za ohranitev boj za prenočevanje vranjekov (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) je bil izveden, komunikacijske aktivnosti so bile izvedene v okviru projekta SIMARINE-NATURA (2011-2016), v 2019 je potekalo spremljanje stanja, aktivnosti glede ohranitve boj za prenočevanje vranjekov niso bile potrebne, saj je stanje na školjčičih za ptice ugodno.

– obnovitev (3)

Ukrep obnovitve HT 1150 obalne lagune in habitata male bele čaplje (*Egretta garzetta*) (urediti poloje) je bil izveden leta 2015. Zagotovilo se je ugodno stanje na urejenih poplavljenih muljastih polojih v laguni, ki se zaraščajo s halofitno vegetacijo. Poloji so bili urejeni preko projekta ureditve ribiškega pristanišča Strunjan iz sredstev Evropskega ribiškega sklada (2016), zagotavlja se ugodno ohranitveno stanje.

Ukrep obnovitve habitata male bele čaplje (zavarovati brežine z vegetacijo) je bil izveden, odstranjevalo se je tujerodne invazivne vrste in spremljalo stanje zasajene vegetacije.

– spremljati velikost habitatnega tipa (3)

Vsi ukrepi so bili izvedeni, v okviru dveletnega načrta naravovarstvenega monitoringa KPS 2017-2018 se je spremljalo stanje velikosti HT 1140 Muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki in HT 1310 Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku, pri katerem je stanje še neugodno, v 2019 je bilo izvedeno kartiranje obeh HT. Izveden je bil tudi ukrep spremljanja stanja habitata solinarke (izveden popis solinarke), prisotnost ribe solinarke je stabilna.

– upravljanje zavarovanih območij (13)

Ukrepi vzdrževanja in obnove solin so bili izvedeni, koncesionar je na solinah opravil redna vzdrževalna dela, ki so potrebna za ohranitev HT 1140 Muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki, HT 1310 Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku in HT 1420 Sredozemska slanoljubna grmičevja (*Sacocornetea fruticos*), za zagotovitev funkcionalnosti izparilnih in polovico kristalizacijskih bazenov ter pretočnih kanalov za pripravo slanice. Poleg tega so na novo vzpostavljeni poloji v Roji in okoli lagune Stjuža v ugodnem stanju, ob sanaciji Roje se je uredilo dodatne poloje. Ukrep za doseganje cilja ohranjanje tradicionalnega solinarstva za ohranitev habitata solinarke je bil delno izveden, v sezoni 2018 je bilo pridobivanje soli okrnjeno, saj je bila delujoča le polovica kristalizacijskega področja, kar je posledica prepustov vode iz poškodovanih delov čelnega nasipa. Obnova in dvig nasipov in pragov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod med pretočno laguno Stjuža in Strunjanskimi solinami se je prestavila v leto 2020.

Ukrep usmerjanja obiska na obalnih lagunah je bil izveden, usmerjanje obiska se je uredilo s postavitvijo ograj in dokončno prenovitvijo informacijskih tabel, obiskovalci ob laguni so primerno usmerjeni, informacije o naravni vrednoti so postavljene ob poti. Treba bo urediti še

problem glede uhojene nezavarovane poti čez vegetacijo od severne brežine do lagune in pojav neodobrene enkratne košnje dvometrskega pasu vegetacije ob parkirišču. S sredstvi SKGZS se je usmerjanje obiska uredilo z ureditvijo poti okoli lagune in dokončno prenovo informacijski tabel (2015-2016).

Ukrepi usmerjanja obiska za zagotovitev cilja brez premeščanja kamenja na HT 1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium* in HT 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju so izvedeni. Usmerjanje obiska se izvaja preko urejanja parkovnih poti in dostopov do morja; v letu 2018 tudi s prenovo obstoječih in namestitvijo dodatnih varovalnih ograj za usmerjanje obiska na klifu. V letu 2019 so bile izvedene dodatne investicije v vzdrževanje poti, usmerjanje obiska se izvaja tudi preko spletne strani, publikacij in obveščanjem preko spletnih medijev.

Ukrep usmerjanja obiska za ohranjanje habitata male bele čaplje je delno izveden, del še ne obnovljenega nasipa je v izjemno slabem stanju, saj ni bil vzdrževan in suhozidni nasip prepušča; ob visokih vodah, jugu in nevihtah se lahko zgodi, da bi prišlo do hujšega preboja in s tem porušitve nasipa, kar bi povzročilo trajno škodo na habitatih in premoženju solinarjev. Obnova in dvig nasipov in pragov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod med pretočno laguno Stjuža in Strunjanskimi solinami se je prestavila v leto 2020.

Ukrep za ohranitev HT 1420 Sredozemska slanoljubna grmičevja (*Sacocornetea fruticosi*) (brez sprememb konfiguracije terena na solinah) je izveden. V veljavi je sporazum o razmejitvi odgovornosti pri rabi rudarskega pridobivalnega prostora Strunjanskih solin, ki določa ohranitev HT brez sprememb konfiguracije terena na solinah.

Ukrep za ohranitev habitata črnoglavega galeba (*Larus melanocephalus*) (postaviti leseni mostovž) še ni v postopku, obnova in dvig nasipov in pragov, ki preprečujejo nenadzorovano razlivanje vod med pretočno laguno Stjuža in Strunjanskimi solinami se je prestavila v leto 2020.

– vključiti varstveni cilj v načrt upravljanja KP Strunjan (3)

Ukrepi za ohranitev 3 HT (HT 1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium*, HT 1420 Sredozemska slanoljubna grmičevja (*Sacocornetea fruticosi*) in HT 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju) z vključitvijo varstvenih ciljev v načrt upravljanja KP Strunjan so izvedeni, načrt upravljanja KPS za obdobje 2018-2027 je bil odobren.

4.2.11 NARAVNI REZERVAT ORMOŠKE LAGUNE

Naravni rezervat Ormoške lagune je bil ustanovljen z uredbo leta 2017, koncesijo za upravljanje ima DOPPS. Obsega 55 hektarjev veliko mokrišče antropogenega nastanka, ki leži na območju rečnega ekosistema Drave ob Ormoškem jezeru. Sestavljajo ga plitvi bazeni s trstišči in sestoji rogoza, obdaja pa ga poplavni gozd, redek ostanek mehcolesne rečne loke v Sloveniji. Mokrišče je izjemnega nacionalnega in mednarodnega pomena za številne ogrožene vrste ptic. Ormoške lagune spadajo pod Natura 2000 območje:

- POV Drava.

Skupno je v PUN 2015-20 za ohranitev 14 vrst ptic navedenih 50 ukrepov za naravni rezervat Ormoške lagune, od tega je 46 ukrepov izvedenih, 4 ukrepi se izvajajo.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- obnovitev (46)

Vsi ukrepi za obnovitev Ormoških lagun so v celoti izvedeni, saj so se ti ukrepi izvajali v okviru LIFE projekta LIVEDRAVA v obdobju 2012 do 2017. Vsebinsko so vezani na ustrezno vzpostavitev vodne in obrežne vegetacije, na obnovitev blatnih polojev in plitvin, na postavitve gnezditvenega otoka (Ptujsko jezero) ter ekološkim zahtevam vrste primerni vodni habitat.

- upravljanje z gnezditvenimi otoki na Ptujskem jezeru (4)

Z gnezditvenimi otoki upravlja DOPPS. Vsi ukrepi se tekoče izvajajo.

4.2.12 NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK

Naravni rezervat Škocjanski zatok je bil ustanovljen z Uredbo o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok z njim pa upravlja DOPPS na podlagi koncesije.

Znotraj Naravnega rezervata Škocjanski zatok sta dve območji Natura 2000, s katerimi upravlja DOPPS skladno z določbami PUN 2015-20:

- POO Škocjanski zatok
- POV Škocjanski zatok

Skupno je v PUN 2015-20 109 ukrepov za območje Škocjanski zatok, od tega je 65 ukrepov izvedenih, 32 ukrepov se izvaja, 12 ukrepov pa še ni v postopku.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

- izvajati nadzor (15)

Ukrepi izvajanja nadzora za ohranjanje miru na gnezdišču in ohranitev ekološkim zahtevam vrste prilagojene turistično rekreativne rabe za 14 vrst ptic se izvaja v okviru rednega dela DOPPS.

- koncesija – aktivna protihrupna zaščita (9)

Ukrepi vzpostavitve aktivne protihrupne zaščite za ohranjanje habitata 9 vrst ptic še niso v postopku, projekt je v izdelavi, izvedba bo potekala vzporedno s širjenjem Bertoške vpadnice v štiripasovnico (izvedba protihrupne zaščite v dolžini cca. 850 m bo potekala vzporedno s širjenjem vpadnice v štiripasovnico).

- koncesija – izvajati vzdrževalna dela brez bistvenih sprememb v površinah habitata (24)

Ukrepi za izvajanje vzdrževalnih del brez bistvenih sprememb v površinah habitata za HT 1150 obalne lagune, vrsto polojnik (*Himantopus himantopus*) in ribo solinarko še niso v postopku, vzpostavljeno je sodelovanje z DRSV in izvajalcem javne službe, v pripravi je PZI za izvedbo čiščenja sekundarnih kanalov, nadvišanja gnezditvenih otočkov in nadvišanja zaporničnega sistema na morskem kanalu.

Ukrepi za izvajanje vzdrževalnih del brez bistvenih sprememb v površinah habitata za 4 HT, vrsto mehkužca ozki vretenec (*Vertigo angustior*) in 15 vrst ptic so vsi izvedeni v okviru čiščenja morskih nanosov dvakrat letno in čiščenja zarasti na gnezditvenih otočkih s

prodrom. Potekala je izvedba rednih del v skladu s Programom dela ter upravljanje vodnih režimov, pozna košnja in mulčanje vegetacije na težko dostopnih in razgibanih predelih ter odstranjevanje biomase, vzpostavitev paše, spremljanje stanja ter iskanje najbolj učinkovitih ukrepov za zagotovitev ustreznih ekoloških pogojev za gnezdenje beločelega deževnika.

- koncesija – kositi največ eno tretjino obrežne vegetacije jarkov letno (6)

Ukrepi za ohranjanje obrežne vegetacije s podrobnejšo usmeritvijo »kositi največ eno tretjino obrežne vegetacije jarkov letno« za 6 vrst ptic so bili izvedeni v okviru rednega dela (odstranjevanje vegetacije brežin jarkov).

- koncesija – nadaljevati monitoring (16)

Ukrepi za nadaljevanje monitoringa za 15 vrst ptic se izvajajo v okviru rednega dela kartiranja gnezdil na območju NR Škocjanski zatok.

- koncesija – nadaljevati upravljanje vodnega režima, eksten. pašo in pozno košnjo (13)

Ukrepi za nadaljevanje upravljanja vodnega režima, ekstenzivne paše in pozne košnje za ohranjanje habitata vrste ozki vretenec in 11 vrst ptic so bili izvedeni v okviru rednega dela (upravljanje vodnega režima, vzpostavitev ekstenzivne paše in pozna košnja, izvedba rednih del na Bertoški bonifiki).

- koncesija – upravljati vodni režim (13)

Ukrepi upravljanja vodnega režima za ohranjanje 3 HT (HT 1140 Muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki, 1310 Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku in 1420 Sredozemska slanoljubna grmičevja (*Sacocornetea fruticosi*)) in habitata 10 vrst ptic so bili izvedeni v okviru rednega dela.

- koncesija – usmerjati obisk (12)

Ukrepi usmerjanja obiska za ohranjanje habitata 12 vrst ptic so bili izvedeni v okviru rednega dela DOPPS (izvajanje naravovarstvenega nadzora).

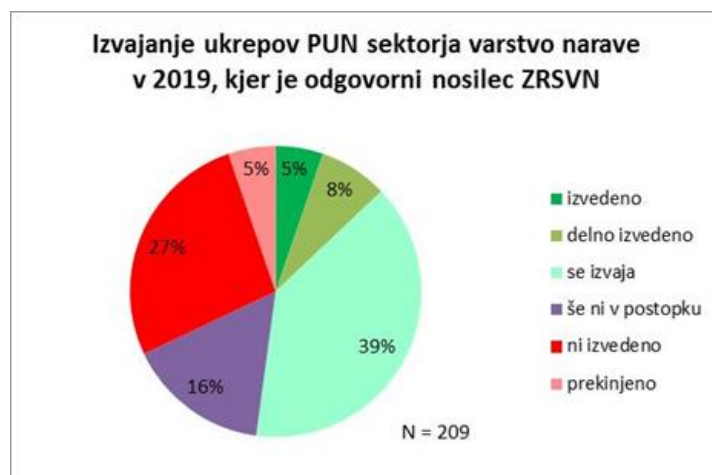
- zagotoviti doseganje varstvenega cilja z izvajanjem PRP (1)

Ukrep za zagotovitev ohranjanja habitata mehkužca ozki vretenec s košnjo močvirne vegetacije po 30. 6. (KOPOP operacija HAB_KOS) je bil izveden v okviru rednega dela DOPPS (izvedena košnja močvirne vegetacije po 30.6. in odstranjevanje biomase).

4.3 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV – ODGOVORNI NOSILEC ZRSVN

Ukrepov, kjer je kot odgovorni nosilec naveden ZRSVN (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami, razen upravljavcev zavarovanih območij) in spadajo pod sektor varstvo narave (brez monitoringov in raziskav) je skupno 209.

Ukrepi so vsebinsko v največji meri vezani na komunikacijske aktivnosti, spremljanje stanja, obnovitve habitatov oz. njihovih struktur in funkcij, pripravo strokovnih podlag za akcijske načrte in strategije, usmerjanje obiska in pogodbeno varstvo. Izvedba ukrepov je predvidena v okviru rednega dela ZRSVN, z zagotovljenimi dodatnimi proračunskimi sredstvi ter z različnimi LIFE, kohezijskimi, Interreg in drugimi projekti.

Slika 7: Delež izvedenosti ukrepov v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec izvajanja ZRSVN.

Izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju je 52 % ukrepov – večinoma so ti ukrepi vezani na komunikacijske aktivnosti, v manjšem deležu pa tudi na obnovitev ter pogodbeno varstvo. 16 % ukrepov še ni v postopku izvajanja, gre pa za ukrepe obnovitev con habitata oz. habitatnega tipa ter ravno tako za komunikacijske aktivnosti. Navedeno se bo izvedlo v letu 2020. Ni izvedenih še 27 % ukrepov, predvsem vezano na ukrepe komunikacije (slika 7).

ZRSVN pripravlja tudi naravovarstvene smernice in menja za pripravo načrtov ostalih sektorjev (gozdarstvo, ribištvo, lovstvo, upravljanje z vodami), kar pa v tem poročilu ni zajeto.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

– izboljšati kvaliteto cone vrste/habitatnega tipa (23)

Ukrepi predvideni za izboljšanje con 13 habitatnih tipov na 11 območjih Natura 2000 niso izvedeni zaradi pomanjkanja kadra in ustreznih strokovnih podlag (kartiranje habitatnih tipov). Nekatera območja s habitatnimi tipi, katerih cone je treba izboljšati, bodo kartirana v projektu LIFE-IP NATURA.SI, preostale izboljšave pa bodo narejene na podlagi poznavanja strokovnjakov, ki sodelujejo pri pripravi PUN 2022 - 2028. V letu 2020 bodo na podlagi novih podatkov izboljšane cone habitatnih tipov.

– komunikacijske aktivnosti (177)

Komunikacijske aktivnosti se izvajajo v okviru rednega dela in so namenjene ohranjanju oz. izboljšanju stanja 33 vrst in 22 habitatnih tipov. Petnajst ukrepov, ki se nanašajo na fotografiranje, plezanje, tujerodne vrste ter nekatere strukture in funkcije habitata, je bilo izvedenih, dodatno je bilo 28 navedenih ukrepov delno izvedenih (brez fotografiranja, biocidov, plezanja, gnojenja, paše ter vzpostavitve ustreznega habitata). Na podobne vsebine je vezano tudi naslednjih 55 ukrepov komunikacije, ki se izvajajo. Za vrste planinski orel, sokol selec, divji petelin, ruševca, črna štorčja in hribski urh (10 ukrepov) so komunikacijske aktivnosti predvidene v letu 2020 v sklopu projekta LIFE-IP NATURA.SI oz. je komunikacija načrtovana s plezalnimi društvi oz. lovci. 53 ukrepov komunikacije vezanih na 10 vrst ptic, 3 dvoživke, puščavnika, hrastovega kozlička, močvirsko sklednico, lepi čoveljc, primorsko košeničico ter HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia spp.*) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) ni izvedenih.

Od predvidenih 50 območij Natura 2000, kjer so predvidene komunikacijske aktivnosti, so le-te potekale oz. še potekajo na 34 območjih, vezane pa so na 22 različnih vrst oz. habitatnih tipov. Komunikacijske aktivnosti ZRSVN sicer izvaja v povezavi z opravljanjem drugih nalog, aktivnosti pa se ne izvajajo v celoti zaradi preobremenjenosti zaposlenih z drugimi prioritetnejšimi nalogami.

– obnovitev (6)

Ta ukrep je predviden za štiri vrste na šestih območjih Natura 2000. Na območju Gornji kal so bile izlovljene ribe, ki ogrožajo močvirsko sklednico. Ukrep za vrsto navadni netopir na območju Krška jama je delno izveden - obnovljene so bile rešetke na delu vhoda v jamo, obnova vrat pa še ni bila izvedena. Čiščenje gnezdilnih sten za breguljko (*Riparia riparia*) in vodomca na območju Drava se izvaja. Čiščenje gnezdilnih sten za breguljko in vodomca na območju Mura ni bilo izvedeno, saj proračunska sredstva niso bila zagotovljena.

– pogodbeno varstvo (1)

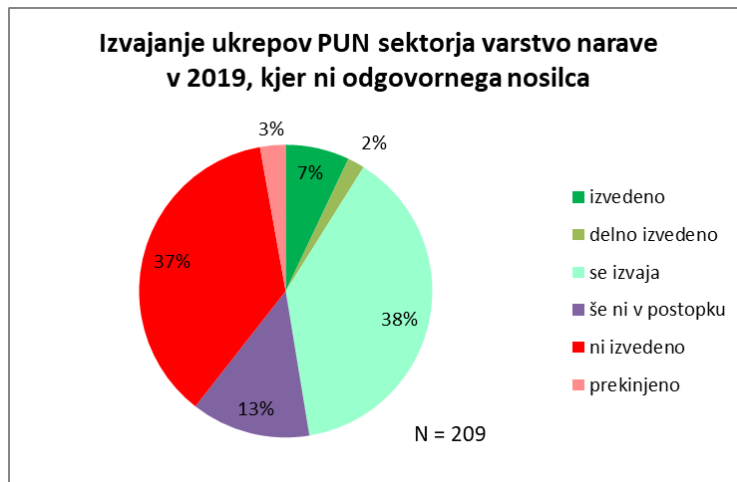
Ta ukrep je določen za vrsto barjanski okarček na območju Ljubljansko barje. Ukrep se izvaja, saj je bila z lastnikom zemljišč podpisana kratkoročna pogodba za izvajanje ustrezne košnje. Izvajanja pogodbenega varstva s projektnimi aktivnostmi ni optimalna rešitev, saj projekt lahko zagotovi sredstva le kratkoročno, s tem pa je doseganje zastavljenega cilja negotovo. Dolgoročno pogodbeno varstvo lahko zagotovimo le z zagotovljenimi proračunskimi sredstvi.

– urediti dovoljenja za krčitev rušja (2)

Ukrep je bil pripravljen za ohranjanje HT 6170 Alpska in subalpinska travišča na karbonatnih tleh ter HT 4060 Alpske in borealne resave na območju Javorniki – Snežnik, ki se zarašča z rušjem. Ukrep še ni bil izveden. Izvajanje ukrepa je bilo predvideno v kohezijskem projektu, od katerega pa je prijavitelj odstopil.

4.4 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV, KI NIMAJO NAVEDENIH NOSILCEV

Skupno je v PUN 2015-20 213 ukrepov, ki se nanašajo na sektor varstvo narave, nimajo pa navedenih nosilcev izvedbe in je njihovo izvajanje predvideno predvsem v okviru projektov. Od tega je 47 % ukrepov izvedenih ali v izvajanju, 13 % jih še ni v postopku in 37 % še ni izvedenih. Izvedba ukrepov tega sklopa je predvidena v okviru različnih projektov, financiranih skozi različne finančne instrumente ter preko različnih naravovarstvenih akcij. Trenutno se izvajajo oz. se bodo izvajali projekti: Vezi Narave, KRAS.RE.VITA, VrH Julijcev, Za Kras, LIKE, Mala barja – MARJA, LIFE-IP NATURA.SI, VIPava, GREVISLIN, Carnivora Dinarica, Gorička krajina, LIFE DINALP BEAR, LIFE Lynx, Wetman, LIFE to Grasslands, LIVEDRAVA, PoLJUBA. Nekateri ukrepi so že bili predvideni v okviru projektov, ki pa kasneje iz različnih razlogov niso bili potrjeni oz. se niso začeli izvajati (Pohorka, GORASNEŽNIK, KRAKA), zato so ukrepi prekinjeni ali niso izvedeni.

Slika 8: Delež izvedenosti ukrepov v letu 2019, ki se nanašajo na sektor varstvo narave in za katere odgovorni nosilec v PUN 2015-20 ni naveden.

Varstveni ukrepi v PUN 2015-20 in njihovo izvajanje:

– komunikacijske aktivnosti (2)

Na območju Notranjski trikotnik se ukrep izvaja v projektu KRAS.RE.VITA. V komunikacijo so vključeni lastniki zemljišč v coni HT 7230 Bazična nizka barja. Na Natura 2000 območju Kras se komunikacijske aktivnosti za preprečitev plezanja v vhodnem delu Osapske jame izvajajo v projektu LIKE. Postavljenih je bilo tudi 16 informacijskih tabel.

– obnovitev (157)

Ta ukrep je predviden za 13 habitatnih tipov in 37 vrst na 67 območjih Natura 2000.

V projektu Wetman (zaključen leta 2015) sta bila na območju Pohorje izvedena ukrepa za obnovitev HT 7110 Aktivna visoka barja in HT 7140 Prehodna barja. Na območju Gornji kal je bil v istem projektu izveden ukrep omejevanja širjenja tujerodnih invazivnih vrst na habitatu močvirske sklednice. Na območju Ajdovska planota so bile v okviru naravovarstvene akcije ZRSVN leta 2016 obnovljene ustrezne preletne odprtine za netopirje. V projektu LIFE DINALP BEAR je bilo poskrbljeno za zmanjšanje števila povozov medvedov na avtocesti z namestitvijo dodatne električne žice na varovalni ograji avtoceste med Vrhniko in Postojno.

Do leta 2019 se je v okviru projektov Vezi Narave, ZaKras, KRAS.RE.VITA, LIFE to Grasslands, LIVEDRAVA, LIFE Lynx, LIFE DINALP BEAR, PoLJUBA, MARJA, Wetman, VIPava in LIKE ter z naravovarstvenimi akcijami ZRSVN ter rednim delom upravljavcev nekaterih zavarovanih območij izvajalo 58 ukrepov za obnovitev 8 HT (predvsem barjanskih in traviščnih ter enega sladkovodnega) in habitatov 12 vrst (barjanski okarček, bela štoklja, jadranska smrdljiva kukavica (*Himantoglossum adriaticum*), laški potočni piškur (*Lethenteron zanandrea*), Loeselova grezovka (*Liparis loeselii*), močvirska sklednica, močvirski cekinček, močvirski meček, raznolistna mačina (*Serratula lycopifolia*), rjavi medved, strašničin mravljiščar, travniški postavnež) v 26 območjih Natura 2000. Zlasti se je odstranjevala lesna zarast in tujerodne vrste na območju HT ter habitatov travniških in barjanskih vrst, urejale so se strukture v habitatu netopirjev (preletne odprtine) in ptic (ureditev gnezdišč).

V okviru projektov VrH Julijcev, LIFE to Grasslands, KRAS.RE.VITA, Za Kras, VIPava, Carnivora Dinarica, LIFE DINALP BEAR, Vezi narave se je izvajalo 25 ukrepov za obnovitev habitatnih tipov. Vsebina je bila vezana predvsem na odstranitev lesne zarasti ali invazivnih tujerodnih vrst, na obnovitev habitata, zmanjšanje odtoka ali izboljšati ekološko stanje visokogorskih jezer. Postavitev drogov s podstavki za gnezda belih štokeljev v Dravinjski dolini se izvaja v okviru naravovarstvenih akcij ZRSVN.

V Projektih LJUBA in PoLJUBA so bili delno izvedeni ukrepi za obnovitev habitata Loeselove grezovke na območju Ljubljansko barje. V projektu LIVEDRAVA so bila urejena nova gnezdišča za navadno čigro. Za obnovitev 4 habitatnih tipov habitatov 4 vrst na 9 območjih Natura 2000 se izvaja 25 ukrepov v projektu MARJA.

Izvajanje 5 ukrepov za obnovitev habitata je bilo prekinjeno, in sicer (i) Scopolijevega repnjaka (*Arabis scopoliana*) in dinarske smiljke (*Cerastium dinaricum*) na območju Javorniki-Snežnik zaradi prekinitve kohezijskega projekta GORASNEŽNIK; (ii) štiriperesne marzilke (*Marsilea quadrifolia*) na območju Pragersko – marsiljka zaradi neupoštevanja usmeritev in smernic pri izvedbi sanacijskih ukrepov; (iii) barjanskega okarčka na območju Duplica zaradi tega, ker vrsta tam ni več prisotna.

V projektu LIFE-IP NATURA.SI je načrtovana izvedba 9 ukrepov za obnovitev habitata vrst oz. HT. Izvajanje ukrepov obnovitve je predvideno tudi v projektih Vezi narave, Kraka, VrH Julijcev.

75 v PUN 2015-20 načrtovanih ukrepov obnovitve ni izvedenih. Veliko število neizvedenih ukrepov je posledica zahtevnosti izvedbe nekaterih ukrepov in pomanjkanje finančnih sredstev. Projekta sredstva je bilo mogoče pridobiti za dobro polovico ukrepov, kjer je bila predvidena pridobitev projektnih sredstev. Za slabo polovico pa to ni uspelo.

– pripraviti strategijo ohranjanja bobra (6)

Ukrep se izvaja v okviru rednega dela ZRSVN in se veže na bobra v šestih območjih Natura 2000 (Dobličica, Drava, Krakovski gozd, Krka s pritoki, Mura, Zgornja Drava s pritoki). ZRSVN je izdelal strokovne podlage za strategijo, ki so bile usklajene z MOP in ARSO. Strategija še ni sprejeta.

– pripraviti strokovne podlage za (novelacijo) akcijski načrt (15)

Na območju Julijske Alpe se izvaja pilotni ukrep preprečevanja konfliktov z velikimi zvermi. V projektu LIFE Lynx se pripravljajo strokovne podlage za akcijski načrt ohranjanja risa v Sloveniji. Strokovne podlage za novelacijo akcijskega načrta za ohranjanje medveda so bile narejene. Pripravljen je bil osnutek akcijskega načrta, ki je v javni obravnavi.

– usmerjati obisk (1)

Ukrep za ureditev infrastrukture za obisk območja Berje – Zasip ni bil izveden. Ocenjeno je, da izvedba ukrepa zaradi zmanjšanja pritiskov ni nujno potrebna.

– vzpostaviti mrhovišče (2)

Ukrep vzpostavitve mrhovišča za beloglavega jastreba na območjih Kras in Vipavski rob ni bil izveden. Ta trenutek v Sloveniji izdaja dovoljenja za krmljenje ptic, ki se hranijo z mrhovino, še ni mogoča, saj to ni v skladu z Direktivo o pticah.

– vzpostaviti sistem odstranjevanja gvana (30)

Na 11 območjih Natura 2000 poteka občasno čiščenje gvana v okviru rednega monitoringa netopirjev, kot naravovarstvena akcija ali v okviru različnih projektov. Na gradu Podčetrtek je čiščenje gvana brezpredmetno in nevarno, saj objekt razpada. Sistemska rešitev se načrtuje v projektu LIFE-IP NATURA.SI.

4.5 ANALIZA IZVAJANJA UKREPOV ZNOTRAJ SEKTORJA VARSTVO NARAVE, KI SE NANAŠAJO NA MONITORINGE IN RAZISKAVE

Ukrepev, ki se nanašajo na kartiranja, popisovanja, monitoringe, raziskave in podobno in je zanje kot sektor navedeno varstvo narave, je v PUN 2015-20 skupno 1.137. Od teh je za 707 ukrepov naveden odgovorni nosilec MOP, za 46 ukrepov je naveden ZRSVN, za 189 ukrepov je naveden ZZRS, za 118 ukrepov je naveden MKGP, za 77 ukrepov pa so odgovorni upravljalci zavarovanih območij, tudi v sodelovanju z drugimi nosilci.

Izvajanje samih aktivnosti popisov, kartiranj, monitoringov ipd. poteka preko javnih razpisov z nekaj izjemami (npr. ribe, velike zveri, monitoringi v obalnih zavarovanih območjih), pri čemer nosilci aktivnosti zagotavljajo sredstva in vodijo javne razpise. Ključno za izvedbo teh ukrepov so sistemska sredstva, ki pa so precej omejena. Posledično se izvajajo le tisti ukrepi, ki so vezani na bolj problematične vrste oz. habitatne tipe, kjer je potreba po raziskavah ali poznavanju stanja najbolj potrebna. Dodaten problem predstavljajo tudi postopki javnih naročil oz. razpisov, ki so časovno in administrativno precej zahtevni. Ker je bilo v obravnavanem obdobju razpoložljivih sredstev manj od potrebnih za izvedbo vseh ukrepov, določen del aktivnosti še ni izveden (48 %). Dobra polovica ukrepov je izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju (51 %).

Slika 9: Delež izvedenosti ukrepov monitoringov in raziskav v letu 2019, ki se nanašajo na sektor varstvo narave.

4.5.1 ODGOVORNI NOSILEC MOP

MOP je odgovorni nosilec 707 ukrepov PUN 2015-20, ki se nanašajo na monitoringe in raziskave vezano na posamezno vrsto ali habitatni tip znotraj posameznega Natura 2000 območja. Sem spadajo ukrepi kartiranja stanja habitatnih tipov, vzpostavitev monitoringov, nadaljevanje monitoringov, popisov stanja habitatov in populacij ter raziskav prisotnosti vrst in motenj.

15 ukrepov, vezanih na monitoringe in raziskave katerih nosilec je MOP, je izvedenih, in sicer:

- za 3 habitatne tipe (HT 6110 Skalna travišča na bazičnih tleh (*Alyso-Sedion albi*), HT 5130 Sestoji navadnega brina (*Juniperus communis*) na suhih traviščih na karbonatih in HT 62A0 Vzhodna submediteranska suha travišča (*Scorzoneretalia villosae*) na območju Dolina Branice je bilo kartiranje negozdnih habitatnih tipov izvedeno leta 2017,
- za HT 6230 Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope) na območju Pohorje je bilo kartiranje izvedeno leta 2016;
- za HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) na območju Dravinja s pritoki je bilo kartiranje izvedeno leta 2015; leta 2019 je bilo ponovno izvedeno v sklopu projekta LIFE-IP NATURA.SI.
- za HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) na območju Kum je bilo kartiranje izvedeno v projektu LIFE to Grasslands leta 2016;
- za HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) in HT 91E0 Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)) na območju Mura je bilo kartiranje izvedeno leta 2017;
- za HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) na območju Polhograjsko hribovje je bilo kartiranje izvedeno leta 2016;
- za HT 1320 Sestoji metličja (*Spartinion maritimae*) je bilo na območju Kanal Sv. Jerneja kartiranje izvedeno v letu 2018 v sklopu rednega dela upravljavca.
- za vrsto kačjega pastirja košični škratec (*Coenagrion ornatum*) na območjih SV Slovenije je bila raziskava prisotnosti izvedena leta 2016;
- za vrsto hrošča škrlatni kukuj (*Cucujus cinnaberinus*) na območju Dolina Branice je bila raziskava prisotnosti izvedena v okviru državnega monitoringa hroščev med leti 2015 – 2017;
- za vrsto hrošča puščavnik (*Osmoderma eremita*) na območjih alpske in celinske biogeografske regije je bila raziskava stanja izvedena v okviru državnega monitoringa v letih 2016 in 2017.

Ukrep za kartiranje stanja habitatnega tipa in vzpostavitev monitoringa za HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) na območju Zahodni Kozjak ima status »ukrep spremenjen – izveden«. Izvedeno je bilo kartiranje HT, kjer je bilo ugotovljeno, da HT ni prisoten na območju.

Delno izvedenih je 10 ukrepov, vezanih na monitoringe in raziskave katerih nosilec je MOP, in sicer:

- za HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) na območju Mišja dolina je bilo izvedeno kartiranje HT, ni pa bil vzpostavljen monitoring;
- za HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) na območju Boč - Haloze - Donačka gora in območju Dobljica je bilo izvedeno kartiranje negozdnih HT v letu 2016 oz. 2018, ni pa še vzpostavljen monitoring;

- za HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) na območjih Dolina Vipave, Ličenca pri Poljčanah, Dobličica in Boč-Haloze-Donačka gora je bilo izvedeno kartiranje v obdobju 2015 – 2018, ni pa vzpostavljen monitoring;
- za vrsto mahu (*Mannia triandra*) na območjih alpske in celinske biogeografske regije je bila raziskava prisotnosti delno izvedena v letu 2018;
- za vrsto vidra na območju Goričko je bil izveden zimski monitoring v okviru projekta Raznoživost pod Vidrino streho na Goričkem, ni pa vzpostavljen monitoring.

230 ukrepov, vezanih na monitoringe in raziskave katerih nosilec je MOP, se izvaja, in sicer:

- za 153 ukrepov vzpostavitve ali nadaljevanja monitoringov, popis stanja za sedem vrst hroščev, osem vrst metuljev, za ptici veliki škurh in črnočeli srakoper (*Lanius minor*), za navadnega in primorskega koščaka, potočnega piškurja in volka se izvajajo državni monitoringi za poročanje po načrtu ali s prekinitvijo;
- dodatno se v projektu LIFE-IP NATURA.SI izvaja monitoring še dodatnih 13 vrst iz skupin dvoživke, plazilci, raki, rastline, ptice, hrošči, kačji pastirji, metulji in mehkužci, in sicer na izbranih projektnih območjih (pet območij Natura 2000) – za dodatnih pet vrst ukrep še ni v postopku;
- za 9 vrst ptic se monitoringi izvajajo v okviru IWC, a podatki niso odkupljeni in javno dostopni;
- za vrsto rastline velikonočnica (*Pulsatilla grandis*) na območju Boletina se izvaja poprojektno spremljanje prisotnosti vrste, ki ga v okviru rednega dela izvaja ZRSVN;
- za HT 6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) na območju Julijske Alpe kartiranje izvaja upravljavec zavarovanega območja (projekt VrH Julijcev);
- za HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) in HT 6410 Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*) na območju Ljubljansko barje se izvaja kartiranje negozdnih HT na delu območja;
- za tri vrste ptic (belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*), gozdni jereb in divji petelin na območju Kočevsko se je monitoring izvajal v projektu LIFE Kočevsko;
- za vrsto ptice srednji detel (*Dendrocopos medius*) na območju Dobrava – Jovski se izvaja po-projektno spremljanje prisotnosti vrste (LIFE after LIFE);
- za vrsto ptice kostanjevka (*Aythya nyroca*) se je na območju Drava izvajal monitoring preko projekta LIVE Drava;
- za primorsko podust (*Chondrostoma genei*) se izvaja raziskava prisotnosti vrste v sklopu projekta LIFE for LASCA.
- za vrsti hroščev rogač (*Lucanus cervus*) in močvirsi krešič (*Carabus variolosus*) ter laški potočni piškur (*Lethenteron zanandreae*) se monitoring izvaja v različnih območjih Natura 2000 (35 ukrepov).

MOP je odgovorni nosilec še za 446 ukrepov monitoringov in raziskav, vezanih na različne vrste oz. HT znotraj posameznih Natura 2000 območij, ki še niso bili izvedeni. Gre za ukrepe za 14 HT, 5 vrst dvoživk, 8 vrst hroščev, 4 vrste kačjih pastirjev, 3 vrste mahov, 4 vrste mehkužcev, 5 vrst metuljev, 2 vrsti rib in piškurjev, 2 vrsti plazilcev, 6 vrst ptic, 2 vrsti rakov, 11 vrst rastlin in vidro.

Pred koncem PUN 2015-20 se bo izvedel še monitoring za navadnega škržka, navadnega koščaka, močvirsko sklednico, hribskega urha in hrastovega kozlička, in sicer za vsako vrsto v enem območju Natura 2000 v sklopu projekta LIFE-IP NATURA.SI. Izvedlo se bo tudi kartiranje stanja HT Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope) v okviru projekta VrH Julijcev.

Monitoringi določenih vrst, ki so navedene v PUN 2015-20, sicer potekajo na državnem nivoju, niso pa namenjeni izvajanju monitoringa za vrste znotraj posameznega območja Natura 2000 (v smislu ukrepa PUN 2015-20). V nekaterih primerih pa je državni monitoring določene vrste ustrezen tudi kot monitoring vrste na tem območju Natura 2000 (npr. za 6 vrst hroščev, za 8 vrst metuljev, potočnega piškurja, dve vrsti ptic, dve vrsti rakov ter za volka).

4.5.2 ODGOVORNI NOSILEC ZRSVN

Ukrepev monitoringov in raziskav, kjer je kot odgovorni nosilec naveden ZRSVN (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami razen upravljavcev zavarovanih območij), je skupno 46. Od tega je sedem ukrepov izvedenih ali delno izvedenih, šest ukrepov se izvaja, 1 ukrep še ni v postopku, 16 ukrepov ni izvedenih. Ti ukrepi so:

- nadaljevati monitoring zaraščenosti robnih predelov vsakih pet let (1)

Za HT 7230 bazična nizka barja na območju Vrhe – povirno barje se izvajanje monitoringa zaraščenosti robnih predelov po koncu projekta še ni nadaljevalo zaradi preobremenjenosti zaposlenih z drugimi nalogami. Neizvajanje ukrepov z rednim delom zaposlenih, ki nadaljujejo določene (po)projektne aktivnosti, kaže na neustrezno sistemsko rešitev za izvajanje potrebnih aktivnosti, ki bi ohranjale ali nadgradile cilje, dosežene s projekti.

- raziskati načine upravljanja (2)

Ukrep je namenjen določitvi deleža površine gozda, s katero se ne gospodari za ohranjanje/izboljšanje stanja belohrbtega in triprstega detla na območju Kočevsko. Ukrep je bil izveden v projektu LIFE Kočevsko.

- spremljati raziskave (2)

Ukrep je namenjen določitvi velikosti populacij metulja bakrenega senožetnika (*Colias myrmidone*) na Goričkem in Pohorju. Raziskave se niso izvajale.

- spremljati stanje (13)

Ta ukrep je predviden za 2 vrsti (vrsta rastline rumeni sleč (*Rhododendron luteum*) in vrsta želve močvirska sklednica) na 13 območjih Natura 2000 preko rednega dela zaposlenih na ZRSVN.

Spremljanje stanja površin primernih za odlaganje jajc se za močvirsko sklednico izvaja na šestih območjih. Na ostalih štirih območjih, kjer je to predvideno, le-to ne poteka. Spremljanje stanja rumenega sleča na območjih Boštanj in Vrhek je izvedeno, medtem ko to ni narejeno še na območju Gabrje-Brusnice, je pa predvideno za leto 2020.

- spremljati zaraščanje z uporabo DOF (2)

Na območju Žerjav – Dolina smrti ukrep za HT 6130 Travišča z velikim deležem težkih kovin z vegetacijo reda *Violetalia calaminariae* ni bil izveden. Ukrep bo izveden po novelaciji ortofoto posnetkov, ki je predvidena za leto 2019.

– vzpostaviti dodatni monitoring ob minimalnih pretokih (26)

Ukrep vzpostavitve dodatnega monitoringa ob minimalnih pretokih je namenjen nadzoru kakovosti vode za človeško ribico. Na območjih Dobljica in Stobe – Breg je bil ukrep izveden z vključitvijo novih odzemnih mest v državni monitoring kakovosti podzemne vode. Na območju Kočevsko so bile zaradi prekomernega polivanja gnojevke po kmetijskih površinah ter onesnaženja jame z izpustom gnojevke v njo podane prijave na okoljsko in kmetijsko inšpekcijo, v sklopu projekta LIFE Kočevsko je bila izdelana študija Ocena tveganja, ki ga predstavlja nitrat za ekosisteme podzemne vode in za človeško ribico na projektnem območju LIFE Kočevsko. Na 23 območjih Natura 2000 ukrep ni bil izveden, išče se možne vire financiranja. Za dolgoročno zagotavljanje monitoringa projektna rešitev, kot jo predvideva PUN 2015-20, ni ustrezna. Zagotoviti je treba sredstva za ARSO, da razširi odzemna mesta rednega monitoringa podzemnih voda še na navedena območja Natura 2000.

4.5.3 ODGOVORNI NOSILCI UPRAVLJAVCI ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Upravljalci zavarovanih območij so odgovorni nosilci za 77 ukrepov monitoringov in raziskav v sektorju varstva narave. Od tega je izvedenih 27 ukrepov, delno izveden je en ukrep, izvaja se 42 ukrepov, 1 ukrep še ni v postopku, le 6 ukrepov pa ni izvedenih. Izvajanje teh ukrepov je podrobneje opisano v poglavju 4.2 tega poročila.

Izvedenih, delno izvedenih ter v izvajanju je skupaj 70 ukrepov kartiranja habitatnih tipov, nadaljevanja in vzpostavitve monitoringov, spremljanja stanja, odstranjevanja invazivnih vrst ter evidentiranja območja odlaganja jajc in sicer za več vrst ptic, dvoživk, plazilcev, rib in rastlin ter traviščne, obalne in priobalne ter sladkovodne habitatne tipe. Nekateri upravljalci zavarovanih območij te ukrepe izvajajo vsakoletno v okviru rednega dela, kot je državni monitoring (npr. naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin), nekateri ukrepi pa so financirani iz projektov ali podnebnega sklada (kartiranja habitatnih tipov, sistematična spremljanja stanja, izhodiščni popisi vrst itd.).

Ukrep spremljanja stanja vrste Bertolonijeva orlica na območju TNP še ni v postopku, saj so aktivnosti načrtovane v letu 2020. 5 ukrepov spremljanja stanja in vzpostavitve monitoringa na območju TNP ni izvedenih, ker naloga zaradi omejene časovne in kadrovske razpoložljivosti ni bila izvedena ali pa ukrepa ni bilo v programu popisa. 1 ukrep spremljanja stanja rastline lepi čeveljc na območju Kamniško-Savinjske Alpe ni bil izveden s strani KP Logarska dolina.

4.5.4 ODGOVORNA NOSILCA MKGP in ZZRS

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) je odgovorni nosilec za 118 ukrepov monitoringov in raziskav v sektorju varstva narave, in sicer za 26 vrst ptic ter 4 vrste metuljev. Skupaj se sistemsko izvaja 96 ukrepov preko rednega monitoringa za 23 vrst ptic ter 5 vrst metuljev, ki so vezani na kmetijsko krajino, znotraj 34 območij Natura 2000. Navedeno se izvaja v okviru:

- monitoringov populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000;
- monitoringov splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine,
- monitoringov metuljev za pet vrst metuljev (glej PRP, 2020).

Dodatno se izvajajo tudi monitoringi v okviru projektov (4 dodatni ukrepi; LIVEDRAVA: monitoring vodomca in navadne čigre na območju Drava; LIFE Kočevsko: monitoring tripstega detla; VrH Julijcev: monitoring kotorne). V okviru projekta IP-LIFE NATURA.SI se je popisalo tudi izhodiščno stanje za travniškega postavneža na območju Slovenska Istra ter temnega mravljiščarja na območju Dravinja s pritoki.

18 ukrepov, ki se vežejo na vzpostavitev ali nadaljevanje monitoringa oziroma popis izhodiščnega stanja, ni bilo izvedenih. Gre za popis stanja travniškega postavneža in nadaljevalni monitoring za močvirskega cekinčka – oboje na petih območjih Natura 2000. Pri pticah ni bil izveden monitoring za pet vrst na skupaj osmih območjih Natura 2000.

Zavod za ribištvo Slovenije (ZZRS) je odgovorni nosilec za 189 ukrepov monitoringov in raziskav v sektorju varstva narave. Izvajanje teh ukrepov je opisano v »*Poročilu izvajanja ukrepov in doseganju ciljev PUN 2000 2015 – 2020. Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 – 2020) za sektor ribištvo med letoma 2015 in 2019*«, v nadaljevanju je podan le povzetek.

ZZRS je izvedel 134 ukrepov monitoringa, in sicer za 22 vrst rib in piškurjev na 33 območjih Natura 2000. Rezultati so predstavljeni v poročilih Monitoringi populacij izbranih ciljnih vrst rib in piškurjev (glej Natura 2000, 2020). V letu 2019 se je izvajalo dodatno še 14 ukrepov monitoringa za pet vrst na osmih območjih Natura 2000, rezultati so v pripravi. Neizvedenih je še 41 ukrepov spremljanja stanja 12 vrst rib in piškurjev na 30 območjih Natura 2000.

5. OVIRE PRI IZVAJANJU PUN 2015-20 TER USMERITVE ZA V PRIHODNJE

Ukrepi PUN 2015-20 se v sektorju varstvo narave razmeroma dobro izvajajo. Seveda pa bi bili rezultati lahko še boljši. Pri analizi je bilo izpostavljeno nekaj pomanjkljivosti oz. ovir, ki zavirajo izvajanje tega programa in so podane v nadaljevanju.

V prvi vrsti je za izpostaviti pomanjkanje kadra (na MOP, v zavarovanih območjih in ZRSVN), kar je ključen problem za nezadostno izvajanje nalog iz PUN 2015-20. Izvajanje vseh stalnih nalog upravljanja z območji Natura 2000 zahteva veliko število zaposlenih, večina omenjenih institucij pa je kadrovsko podhranjena in zaposleni poleg dela vezanega na območja Natura 2000, delajo tudi na drugih vsebinah. To pripelje do tega, da se naloge izvajajo po prioritetah in določen del vsebin ni izveden.

V nadaljevanju je potrebno izpostaviti, da izvajanje določenih ukrepov v sklopu projektov predstavlja velik izziv predvsem zaradi zagotavljanja njihove trajnosti po zaključku projektov. Dodaten izziv je, kako obdržati usposobljen kader po koncu projekta. Tako je utečena dobra praksa pogosto izgubljena. S projekti je povezana tudi ta težava, da se določenih ukrepov v času trajanja projekta niti ne da izvesti, ker zahtevajo daljše časovno obdobje za izvedbo kot pa je samo trajanje projekta.

Naslednja težava je ta, da za predvidene projekte, ki bi naslavljali dejanske potrebe ukrepanja v naravi, včasih tudi ni ustreznih razpisov. Tako je lahko v PUN 2015-20 naveden osnutek projektne aktivnosti, ki pa se ne more vezati na obstoječe programe.

V nadaljevanju bi bilo potrebno zagotoviti dodatna sredstva za izvajanje PUN 2015-20 in za prihodnja programska obdobja za sektor varstvo narave. Sredstva bi se morala dodeljevati glede na prioritete, ki bi ravno tako morale biti opredeljene v tem programu. Obsežnejša proračunska sredstva bi morala biti na razpolago tako za redno delo (v večjem obsegu kot do sedaj), za potekajoče projekte kot tudi za predvidene ukrepe po končanju projekta, v kolikor bi želeli zagotoviti 100 % izvajanje PUN 2015-20.

Nenazadnje je problem tudi med sektorsko usklajevanje, saj je varstvo narave le eden od deležnikov v okolju. Včasih je naloge PUN 2015-20 težje izvajati tudi zaradi usklajevanja med različnimi deležniki, ki imajo vsak svoje težnje in potrebe. Vsekakor pa je treba širši javnosti podati sporočilo, da ima ohranjanje narave in njenih prvin pomembno vlogo, ki je ostali deležniki oz. sektorji ne smejo preprosto spregledati.

Glede na zgoraj navedeno bi za uspešnejše izvajanje naravovarstvenih ukrepov Programa upravljanja Območij Natura 2000 2015 – 2020 bilo treba zagotoviti:

- Povečanje števila zaposlenih v javni službi.
- Povečanje sredstev za izvajanje akcij v javni službi. Slednje so zelo pomembne za izvedbo posamičnih ukrepov, ki jih ni mogoče povezati v večje projekte.
- Enostavnejše postopke prijavljanja in izvajanja projektov, javni zavodi pa bi morali prijavljati v projekte pretežno vsebine, ki so prednostno potrebne za izboljšanje stanja v naravi.
- Izobraževanje deležnikov za prijavo projektov ne zadošča. Koordinacija prijave prioriteten projektovnih vsebin je slaba, zato je tudi verjetnost prijave projekta na območjih, kjer so predvideni zahtevni varstveni ukrepi, manj verjetna. Potrebno bi bilo ustrezno usmerjanje prijavljanja konkretnih projektov.

6. ZAKLJUČKI

Vlada Republike Slovenije je s sklepom z dne 9. 4. 2015 sprejela obstoječi Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020), ki je bil še dvakrat dopolnjen (2015, 2016), v začetku leta 2021 pa smiselno podaljšan do sprejetja novega programa. S tem se je zavezala, da bo Republika Slovenija izvedla vse naloge, ki iz njega izhajajo. Znotraj sektorja varstvo narave je bilo do konca leta 2019 izmed ukrepov podanih v preglednici PUN št. 6.1. izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju skoraj dve tretjini ukrepov (60 %), manjši delež ukrepov je bilo planiranih za izvedbo v letu 2020 (23 %), le 15 % ukrepov pa še ni izvedenih. Do konca programskega obdobja se bodo nekateri ukrepi še izvedli.

Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša ukrepe upravljanja zavarovanih območij in koncesije je izvedenih preko 75 % zastavljenih ukrepov, skupaj 92 % pa jih je v raznih fazah izvajanja. Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša na skupino ukrepov pogodbeno varstvo, skrbništvo in odkupi ter obnovitev in ostalo, so se ukrepi izvajali v večjem obsegu kot kadarkoli doslej. V veliki meri je izvajanje vezano na izvajanje projektov, financiranih iz ESRR, LIFE in donorskih sredstev ter predstavlja zelo zahtevno nalogo. Večina projektov se je šele pričela izvajati, zato je v obdobju do konca 2020 za pričakovati velik porast izvedbe teh ukrepov. Pri izvajanju ukrepov PUN, ki vključujejo obnovo habitatov, se takih ciljev, kljub temu, da se ukrep izvaja, ne da doseči v kratkem času trajanja projekta. Zato je tudi v skladu z zagotavljanjem trajnosti rezultatov projekta treba čim bolj sistemsko zagotoviti izvajanje določenih projektnih aktivnosti na terenu tudi po koncu trajanja projekta.

Del komunikacijskih aktivnosti, ki se vežejo na vrste ali na območja, ki niso vključena v noben projekt ni izvedenih, saj komunikacijske aktivnosti praviloma niso prioriteta rednega dela odgovornih nosilcev. V naslednjih letih se na področju komunikacije pričakuje intenziviranje izvajanja teh ukrepov, predvsem skozi projekt LIFE-IP NATURA.SI. Pri ukrepih komunikacije je treba poudariti specifično – veliko komunikacijskih ukrepov je treba redno izvajati, za doseg cilja jih ni mogoče le nekajkrat izvesti.

V PUN 2015-20 je skupno 93 ukrepov v sektorju varstvo narave, kjer je odgovorni nosilec MOP, MOP (režijski obrat) ali MOP (občina). Večina ukrepov je izvedenih ali se izvaja (86 %). Določeni ukrepi dejansko ne morejo biti izvedeni, saj (še) ni ustreznih pravnih podlag za pripravo takšnih sprememb. Dodatno je navedenih še 157 ukrepov, kjer je kot odgovorni nosilec naveden MOP (ARSO) in se nanašajo izključno na izvedbo pogodbenega varstva. Ti ukrepi še niso v postopku. Pogodbeno varstvo se je sicer v letu 2019 začelo bolj intenzivno izvajati, vendar vse v sklopu različnih projektov, saj je za izvedbo teh ukrepov potrebno zadosti kadra, predvsem pa razpoložljivih finančnih sredstev. V prihodnje bo treba podrobneje doreči odgovornega nosilca teh ukrepov, predvsem pa poskrbeti za finančna sredstva za izvedbo le tega.

Ukrepi, kjer so kot odgovorni nosilci navedeni upravljalci zavarovanih območij (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami) so vsebinsko vezani na izvajanje popisov, kartiranj in monitoringov, izvajanje nadzora (preko naravovarstvenih nadzornikov, ki so zaposleni na javnih zavodih), komunikacijske aktivnosti, odkup zemljišč, renaturacijo in obnovitev habitatov, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, usmerjanje obiska in vzdrževanje infrastrukture za obiskovalce, izvajanje KOPOP ukrepov ter vključevanje ciljev v načrte upravljanja. Kar 91 % vseh ukrepov je izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju. Manj kot 5 % ukrepov ni izvedenih ali v izvajanju, predvsem zaradi omejene časovne in kadrovske

razpoložljivosti, neizvedljivosti ukrepov ali nekaterih drugih razlogov. Nekatere aktivnosti so bile sicer že predvidene za izvedbo v okviru prijavljenih projektov, ki pa niso bili potrjeni, zato se ti ukrepi niso izvajali ali pa so bili le delno izvedeni. Poudariti velja, da so bili v PUN 2015-20 v primerjavi s predhodnim programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007-2014 opredeljeni konkretni ukrepi za upravljavce zavarovanih območij. Ocenjujemo, da je šlo za pomemben korak v pravo smer, da so upravljavci zavarovanih območij za te ukrepe prevzeli odgovornost. Na voljo pa so bila tudi namenska projektna sredstva, poleg sredstev LIFE so bila še posebej pomembna sredstva evropske kohezijske politike, delno tudi Podnebni sklad. Na podlagi teh izkušenj bo treba v novi program upravljanja območij Natura 2000 ponovno vključiti konkretne ukrepe za upravljavce, hkrati pa zagotoviti tudi sredstva za njihovo izvedbo. Pomembno je tudi, da upravljavci zavarovanih območij okrepijo sodelovanje z drugimi nosilci ukrepov na območju zavarovanih območij.

Ukrepi, kjer je kot odgovorni nosilec naveden ZRSVN (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami, razen upravljavcev zavarovanih območij), so vsebinsko v največji meri vezani na komunikacijske aktivnosti, spremljanje stanja, obnovitve habitatov oz. njihovih struktur in funkcij, pripravo strokovnih podlag za akcijske načrte in strategije, usmerjanje obiska in pogodbeno varstvo. Izvedba ukrepov je predvidena v okviru rednega dela ZRSVN, z zagotovljenimi dodatnimi proračunskimi sredstvi ter z različnimi LIFE, kohezijskimi, Interreg in drugimi projekti. Pomembno je poudariti, da ZRSVN pripravlja tudi naravovarstvene smernice in menja za pripravo načrtov ostalih sektorjev (gozdarstvo, ribištvo, lovstvo, upravljanje z vodami), kar pa v tem poročilu ni posebej zajeto. Izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju je 52 % ukrepov. Velik delež neizvedenih ukrepov je vezan na obnovitev con habitata oz. habitatnega tipa, kar pa se je intenzivneje izvajalo v letu 2020, a teh rezultatov v tem poročilu še ni zajetih.

Skupno je v PUN 2015-20 213 ukrepov, ki se nanašajo na sektor varstvo narave, nimajo pa navedenih nosilcev izvedbe in je njihovo izvajanje predvideno predvsem v okviru projektov. Od tega je slaba polovica izvedenih ali v izvajanju, nekaj je tudi že načrtovanih za izvajanje. Izvedba ukrepov tega sklopa je predvidena v okviru različnih projektov, financiranih skozi različne finančne instrumente ter preko različnih naravovarstvenih akcij. Trenutno se izvajajo oz. se bodo izvajali projekti: *Vezi Narave*, *KRAS.RE.VITA*, *VrH Julijcev*, *Za Kras*, *LIKE*, *Mala barja – MARJA*, *LIFE-IP NATURA.SI*, *VIPava*, *GREVISLIN*, *Carnivora Dinarica*, *Gorička krajina*, *LIFE DINALP BEAR*, *LIFE Lynx*, *Wetman*, *LIFE to Grasslands*, *LIVEDRAVA*, *PoLJUBA*, *Pohorka*, ... Nekateri ukrepi so že bili predvideni v okviru projektov, ki pa kasneje iz različnih razlogov niso bili potrjeni oz. se niso začeli izvajati (*GORASNEŽNIK*, *KRAKA*), zato so ukrepi prekinjeni ali niso izvedeni. 75 v PUN 2015-20 načrtovanih ukrepov obnovitve ni izvedenih. Veliko število neizvedenih ukrepov je posledica zlasti administrativnih obremenitev prijaviteljev projektov, zahtevnosti izvedbe nekaterih ukrepov in pomanjkanje finančnih sredstev. V prihodnje bo potrebno razmisliti tudi o postavitvi nosilcev za vsak ukrepov posebej, saj je analiza pokazala boljšo realizacijo v primeru, da je nosilec znan. Seveda pa bo potrebno dodatne napore tudi pri zagotavljanju finančnih sredstev za realizacijo.

Izvajanje samih aktivnosti popisov, kartiranj, monitoringov ipd. poteka preko javnih razpisov z nekaj izjemami (npr. ribe, monitoringi v obalnih zavarovanih območjih), pri čemer nosilci aktivnosti zagotavljajo sredstva in vodijo javne razpise. Ključno za izvedbo teh ukrepov so sistemska sredstva, ki pa so omejena. Posledično se izvajajo le tisti ukrepi, ki so vezani na bolj problematične vrste oz. habitatne tipe, kjer je potreba po raziskavah ali poznavanju stanja najbolj nujna. Dodaten problem predstavljajo tudi postopki javnih naročil oz. razpisov, ki so časovno in administrativno precej zahtevni. Torej je ključno zmanjšanje administrativnih ovir ter povečanje sistemskih sredstev. Monitoringi in raziskave so z informacijami, ki jih

prinašajo, pomembni za bolj učinkovito upravljanje območij Natura 2000. Izvajanje tega segmenta v PUN je pomembno in mora biti nadgrajeno. Nadgradnja monitoringa je predvidena prek projekta LIFE-IP NATURA.SI.

7. VIRI IN LITERATURA

- Arih A. Javni zavod Triglavski narodni park: Poročilo o izvajanju ukrepov iz Priloge 6.1 Programa upravljanja območij Natura 2000 v Sloveniji za obdobje 2015-2020 v letu 2018. Bled, 2019.
- ARSO, 2020. Narava. zavarovana območja. <https://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%20C4%8Dja/> (julij, 2020)
- Dešnik S. in drugi. Javni zavod Krajinski park Goričko: Letno poročilo o poslovanju 2018. Pri Gradu, 2019.
- Direktiva o habitatih. Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.
- Direktiva o pticah. Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic.
- Grabrian B., Jankovič T., Golobič-Prosenjak A. Javni zavod Krajinski park Kolpa: Letno poročilo o izvajanju Programa dela in realizaciji finančnega načrta 2018. Adlešiči, 2019.
- Kastelic J. Poročilo o delu in finančnem poslovanju Javnega zavoda Krajinski park Ljubljansko barje za leto 2018. Notranje Gorice, 2019.
- Letno poročilo Javnega zavoda Kozjanski park za leto 2018. Podsreda, 2019.
- LIVEDRAVA: <http://livedrava.ptice.si/> Spletna stran projekta DOPPS.
- Natura 2000. Ribe in piškurji. <http://www.natura2000.si/natura-2000/natura-2000-v-sloveniji/monitoring/ribe-in-piskurji/> (23.11.2020).
- Odlok o Krajinskem parku Debeli rtič (Uradni list RS, št. 48/18).
- Odlok o Notranjskem regijskem parku (Uradni list RS, št. 75/02, 35/13).
- Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Mozirje (Uradni list SFRJ, št. 27/87).
- Odlok o upravljanju Krajinskega parka Logarska dolina (Občina Solčava, 2019).
- Poročilo o delu Parka Škocjanske jame za leto 2018. Škocjan, 2019.
- Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020), Vlada Republike Slovenije, Ljubljana, 2015.
- PRP, 2020. Program razvoja podeželja RS 2014-20. Monitoringi. <https://www.program-podezelja.si/sl/kaj-je-program-razvoja-podezelja-2014-2020/spremljanje-in-vrednotenje/monitoringi> (23.11.2020).
- Spletne strani projektov Notranjskega regijskega parka: <http://life.notranjski-park.si/>, <http://www.kras.notranjski-park.si/>
- Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (*Lynx lynx*) v Sloveniji 2016–2026.
- Škornik I. Krajinski park Sečoveljske soline: Naravovarstveni monitoring Sečoveljskih solin 2018, priloga letnemu poročilu KPSS. Seča, 2019.
- Upravljanje območij Natura 2000 Določbe člena 6 direktive 92/43/EGS o habitatih. Sporočilo Komisije C(2018) 7621 final, Bruselj, 21.11.2018.

- Uredba o Krajinskem parku Strunjan (Uradni list RS, št. 107/04, 114/04 – popr., 83/06, 71/08, 77/10 in 46/14 – ZON-C).
- Uredba o Naravnem rezervatu Ormoške lagune (Uradni list RS, št. 23/17).
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - odl. US in 3/14, 21/16 in 47/18).
- Uredba komisije EU 2015/9 z dne 6. januar 2015 o spremembi Uredbe (EU) št. 142/2011 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter o izvajanju Direktive Sveta 97/78/ES glede nekaterih vzorcev in predmetov, ki so izvzeti iz veterinarskih pregledov na meji v skladu z navedeno direktivo.
- Vsebinsko in finančno poročilo o delu Javnega zavoda Krajinski park Strunjan za leto 2018. Strunjan, 2019.
- Zakon o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93, 56/99, 67/02, 110/02, 115/06, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13, 17/14, 22/14, 24/15, 9/16 in 77/16).
- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14, 21/18 – ZNOrg in 31/18).
- Zakon o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi (ZRGSO) (Ur. l. RS, št. 67/02 z vsemi spremembami).
- Zakona o Regijskem parku Škocjanske jame (Ur. l. RS, št. 57/96 in 46/14; ZRPŠJ)
- Zakon o Spominskem parku Trebče (Ur. l. RS, št. 1/81, 42/86, 8/90).
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 - uradno prečiščeno besedilo, 49/06 - ZMetD, 66/06 - odl. US, 33/07 - ZPNačrt, 57/08 - ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 - ZPNačrt-A, 48/12, 57/12 in 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg in 84/18 – ZIURKOE).
- Zakon o vodah (ZV-1) (Ur. l. RS, št. 67/02 z vsemi spremembami).